

ОДБРАНА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ

СВИ ПУТЕВИ
МОРАВЕ

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ • УПРАВА ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ
УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА „КУЛТУРА ЋИРИЛИЦЕ“ • НАРОДНИ МУЗЕЈ ЧАЧАК

ДРАГУТИН ГАВРИЛОВИЋ МАЈОР СА ЧИНОМ ПУКОВНИКА

МАЛА ГАЛЕРИЈА ДОМА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
ОД 22. ЈУНА ДО 2. ЈУЛА 2016. ГОДИНЕ

НОВО
ИЗДАЊЕ

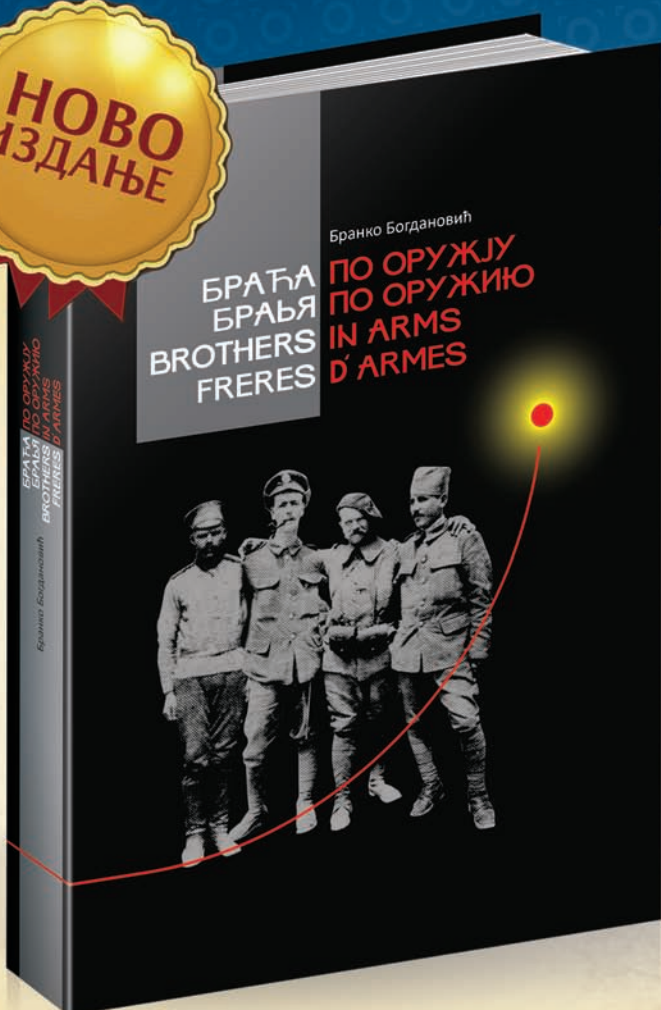
ВОДИЧ ЗА ЗДРАВ ЖИВОТ

Борис Главач
Броширано, 15x21, 212 стр.
шифра: 111336;
цена: 550,00 динара;
са попустом: 385,00 динара

Замишљена као практичан и једноставан систем упутстава, „Водич за здрав живот“ намењена је свима који би хтели да буду здрави и да изгледају лепо. Настала из низа одговора на питања ученика, студената и одраслих људи о томе како се треба хранити и вежбати, књига једноставним језиком и бројним фотографијама показује шта свако од нас може да учини за себе.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

НОВО
ИЗДАЊЕ

БРАЋА ПО ОРУЖЈУ

Бранко Богдановић
Тврди повез, ф. 23x31, 568 стр.
шифра: 111330; цена: 3.575,00 динара;
са попустом: 2.502,50 динара

Књига се бави Првим светским ратом, као великом темом не само српске и руске националне историје, већ и историје Европе у целини. Поред организовања српске војске и њеног наоружања, као и српског начина ратовања у Првом светском рату, монографија доноси и мноштво нових чињеница о руском присуству на Балкану у том времену, али и присуству других савезничких мисија, пре свега француских и енглеских. Књига је преведена и на руски, француски и енглески језик и илустрована великим бројем фотографија.

МЕДИЈА ЦЕНТАР
ОДБРАНА

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране и Војске Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Рајника“, првог војног листа у Србији, који је изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Медија центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19
medijacentar@mod.gov.rs

Директор

Стевица С. Карапанџин, пуковник

Главни и одговорни уредник

Владимир Почуч, потпуковник

Заменик главног уредника

Александар Петровић, капетан

Уредници

Мира Шведић, Душан Глишић

Новинари

Сања Анђелковић

Владимир Вјештић

Мирјана Крстовић, поручник

Биљана Миљић

Стални сарадници

др Себастијан Балаш, др Славиша Влацић,

Милосав Ц. Ђорђевић, др Милан Мијалковск

др Зоран Милединовић, др Миљан Милкић,

Будимир М. Попадић, Никола Остојић,

Александар Радић, Влада Ристић,

Драгана Барјактаревић, Милош Стругар

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),

Станислава Струњаш (техничка уредница)

Фотографија

Даримир Банда, Душка Стефановић,

Јово Мамула (фото-репортери)

Језички редактори

мр Наташа Николић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Татјана Шућин

Документација

Горан Станковић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор 3241-258; 23-809

Главни и одговорни уредник 3241-257; 23-808

Секретар редакције 3201-809; 23-079

Прелом 3240-019; 23-583

Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765

Претплата 3241-009; 3201-995; 23-995

Продаја 3201-810; 23-810; 3241-254

ТЕЛЕФАКС 3241-258

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

odbrana@mod.gov.rs

redakcija@odbrana.mod.gov.rs

www.odbrana.mod.gov.rs

Жиро-рачун

840-312849-56 МЦ „Одбрана“

Претплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РС

месечно 160 динара. За претплатнике преко

Поштанске штедионице месечно 180 динара.

Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења
војних новинара

БРОЈ 258

Учесници

вежбе

„Морава“

Снимио

Даримир БАНДА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 146

Највећа командно-тактичка
вежба Војске Србије
Сви путеви „Мораве“

12

Курс за обуку возње
у моторизованој пратњи
– ескорту

ИСПИТ ВЕШТИНЕ
НА ДРУМУ

18

Нови трендови
на тржишту
опијата

ЗАМОРЧИЋИ
НА ПИЈАЦИ МРАКА

26

Далекометна пушка
BARRETT M-95

С ПРЕФИСКОМ
СНАЈПЕРСКА

34

Почело снимање треће сезоне
серије „Војна академија“

НОВИ ЗАДАЦИ
ЗА СТАРЕ ЈУНАКЕ

8 **Зашто се постаје терориста**
ТРАГОМ МРЖЊЕ И ЛУДИЛА

16 **Војни свештеник**
Борђе Стојисављевић
ПЛЕМЕНИТОСТ
ЉУДСКЕ ДУШЕ

24 **Издање Медија центра „Одбрана”**
и Универзитета одбране
ЕЛЕКТРОНСКА КЊИГА
НА ЕНГЛЕСКОМ

30 **Како су настали називи највећих**
војних операција
ИМЕ ЧУВА ТАЈНУ

35 **Изложба експоната две куће**
легата
КАДА УМЕТНИЧКЕ ЗБИРКЕ
РАЗГОВАРАЈУ

36 **Војници у историји**
српске књижевности
– краљ Стефан Првовенчани
РАТНИЧКА ПРОЗА

38 **Настанак и деловање СА**
и СС одреда (3)
НОЋ ДУГИХ НОЖЕВА

42 **Осамнаеста „Зокијева регата”**
НА ВЕТРУ УСПОМЕНЕ

Реч уредника

Ој, Морава

Да се не заборави – Војска Србије недавно је успешно окончала највећу вежбу од свога постања. Копнена војска запосела је полигоне. Све што је могло да полети, полетело је. Флотила је дигла сидра. Гађало се, летело и пловило интензивно као никад до тада.

Шта се, већ на први поглед, могло из тога закључити? Прво, Војска Србије има капацитет да испланира, организује и спроведе изузетно сложу интервидовску вежбу на територији читаве земље. Друго, припадници Војске Србије оспособљени су да изврше мисије и задатке који су им додељени. Треће, техника функционише и борбено је употребљива. Четврто, уштедело се доста обједињавањем више активности у једну. Итд...

Да ли је, дакле, вежба „Морава” довољан доказ способности наше војске да испуни задатке из њене прве мисије – да брани државу од оружаног угрожавања споља? Многима јесте. Многима, пак, и није. Зависи од тачке гледишта.

Војска је, почев од првог генерала до последњег стрелца, урадила све што је до ње. У датим условима тешко да би и једна војска на свету могла боље. У томе су сагласни чак и они који „не љубе” армију.

С друге стране, истину збори и Лазански када у „Политици” каже да већина тога што је летело, пловило и гађало није набављено после 2000, тачније седамдесетих и осамдесетих година прошлог века. Тачно је и оно што дотични помиње за војничке дневнице и плате. И још штошта...

Постоји једна давнашња прича о човеку који се жалио своме куму због недавне смрти свога магарца: „Таман сам га научио да не једе”, вели, „а он црко!”.

Од голе истине никог није срамота. Или пак јесте, па се скрене поглед. Војска се годинама уназад тренира да троши мање, а да ради више, да продужава ресурсе, крпи и поправља, да поштује пропи-се само када су на њену штету и да буде поносна, ако ни због чега другог, а оно због чињенице да је свуда прва. Прва кад је невоља. А невоља не мањка, само се брзо забораве.

Вежба „Морава” је доказ да је Војска у стању да без или са врло мало новца сачува ресурсе, да буде одржива и употребљива. Питање је само – по коју цену. Каква год да је цена, одувек су је плаћали они који у војсци служе (зато се, ваљда, ни не зове посао, него служба). Њихово време, рад и труд директно компензују недостатак новца. И без „Мораве” и других великих активности могао би се извести исти закључак. Довољно би било само проникнути у свакодневни живот и рад јединица. Наравно, ако негде за то има воље.

Да ли је могуће имати модерну, употребљиву авијацију без савремених авиона, ПВО без нових радара и ракетних система? Постоји ли озбиљна копнена војска без нових тенкова, транспортера, артиљерије, оптоелектронских средстава...? Може ли војска задржати најбоље у својим редовима, младе, образоване и перспективне људе, који немају сигурну егзистенцију за себе и своје породице?

Изгледа да све то може. За сада...

И биће тако све док се Морава поново не излије у наше село равно. Водоплавно. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

ЗАВРШНЕ КОНСУЛТАЦИЈЕ О НАЦРТУ НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

У Народној скупштини Републике Србије, 10. јуна, обављене су завршне јавне консултације о Нацрту националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – жене, мир и безбедност у Републици Србији (2016–2020. године). Скуп, коме је присуствовао велики број учесника, представника дипломатског и војнодипломатског кора, НАТО-а, Уједињених нација, Мисије ОЕБС-а у Србији, отворио је Зоран Ђорђевић, министар одбране и председник Политичког савета за спровођење тог документа.

– У протеклих пет година спровођења НАП-а, постигнута је видљивост заступљености жена у систему безбедности, њиховог места и улоге у очувању мира и безбедности у Србији, отворени су сви облици едукације у војсци и полицији за партиципацију жена и повећана је њихова укупна заступљеност у систему безбедности – рекао је министар одбране. ■

С ПОЛАЗНИЦИМА КРАЉЕВСКОГ КОЛЕЦА ОДБРАНЕ

Са полазницима Краљевског колеца Одбране Велике Британије 3. јуна разговарали су министар одбране Зоран Ђорђевић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић. Министар је том приликом представио позиције наше земље у вези с актуелним безбедносним питањима у региону и свету, као и визије развоја Војске у будућности. Нагласио је да наша земља спроводи политику војне неутралности и да је велики контрибутор у међународним мисијама подршке миру под окриљем УН и ЕУ. Генерал Диковић је рекао да Војска Србије, сарађујући са свим важним чиниоцима међународне безбедности, повећава ниво сопствених оперативних способности. ■

ОТВОРЕН НОВИ ПОГОН У „ПРВОЈ ИСКРИ” У БАРИЧУ

Председник Владе Александар Вучић, министар одбране Зоран Ђорђевић и Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић присуствовали су 3. јуна отварању новог погона фабрике „Прва искра наменска” у Баричу. Говорећи о фабрици која је некада била један од поноса српске наменске индустрије, премијер је рекао да смо успели да сопственим средствима обновимо најсавременији погон за производњу разорних експлозива, а да још један погон 1. септембра треба да почне с радом. Најавио је и могућност покретања погона за производњу азотне киселине у фабрици наменске индустрије у Лучанима, што би допринело ефикаснијем раду наменске индустрије. ■

„ЗАСТАВА ОРУЖЈЕ” – ОКΟΣНИЦА ОДБРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ СРБИЈЕ

Министар одбране Зоран Ђорђевић, помоћник министра за материјалне ресурсе Ненад Милорадовић, начелник Управе за одбрамбене технологије Сектора за материјалне ресурсе генерал-мајор Бојан Зрнић и представници фирме „Југоимпорт СДПР” посетили су Привредно друштво „Застава оружје” у Крагујевцу. С пословодством и представницима репрезентативних синдиката те значајне фабрике одбрамбене индустрије разговарали су о актуелним проблемима и могућностима за њихово превазилажење, као и о унапређењу рада фабрике.

Министар Ђорђевић нагласио је жељу Министарства одбране и Владе Србије да се пословање фабрике, које је до сада било испод њених могућности, у наредном периоду подигне на виши ниво.

– Желимо да крагујевачка „Застава оружје” поново буде једна од окосница одбрамбене индустрије Србије. Договорили смо да у наредном периоду решимо конверзију дугова, дефинишемо план инвестиција, посебно до краја године, обезбедимо запошљавање нових радника и решавање статуса запослених којима до сада није уплаћивано пензионо и социјално осигурање – рекао је министар одбране. ■

ОБЕЛЕЖЕНА ПРЕСТОНИЧКА СЛАВА – СПАСОВДАН

Литургијом у Вазнесенској цркви и свечаном литијом централним градским улицама Београд је и ове године обележио своју крсну славу Спасовдан. После службе, коју је у Вазнесенској цркви служио патријарх српски Иринеј, поворка је прошла улицама главног града. На челу литије ношен је Јерусалимски крст, а иза њега барјак Града Београда из 1938. године.

На велики хришћански празник поворка Београђана традиционално се зауставља три пута – код Теразијске чесме, где се упућују молитве за живот и здравље суграђана, код Саборне цркве, где се православно свештенство моли за мир и благостање, док се треће заустављање, у дворишту Вазнесењске цркве, користи за молитву и помен свим жртвама за слободу Београда. ■

СУСРЕТ НАЧЕЛНИКА ГЕНЕРАЛШТАБА С КОМАНДАНТОМ КФОР-А

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић састао се 8. јуна у Пролом Бањи са командантом КФОР-а генерал-мајором Гуљелмом Луиђијем Миљетом. Разговарали су о актуелној безбедносној ситуацији на Косову и Метохији и дуж административне линије с нашом јужном покрајином, као и о сарадњи Војске Србије и КФОР-а. ■

ГЕНЕРАЛ ДРАГАНИЋ НА САСТАНКУ SEDM

Заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић учествовао је на састанку заменика начелника генералштабова земаља чланица Процеса сарадње министара одбране Југоисточне Европе (SEDM), који је одржан 9. јуна, у Сарајеву. На састанку, на коме су учествовале делегације 13 земаља, оцењено је да је регионална војна сарадња од великог значаја за безбедност и стабилност у региону и да се координисани напори морају одржавати како би се одговорило на заједничке претње безбедности. Генерал Драганић информисао је учеснике о ангажовању Војске Србије на међународним вежбама и учешћу у мултинационалним операцијама под окриљем Уједињених нација и Европске уније. ■

ЗАВРШЕТАК УСАВРШАВАЊА 5. КЛАСЕ ВСБО

Полазницима 5. класе највишег нивоа усавршавања у систему војног школства, у просторијама Високе школе безбедности и одбране, 9. јуна уручена су уверења о успешно завршеном усавршавању. Свечаности су присуствовали министар одбране Зоран Ђорђевић, помоћник министра за људске ресурсе Милош Јанковић и ректор Универзитета одбране генерал-мајор Младен Вуруна, са сарадницима. Уверења је полазницима уручио помоћник министра Јанковић, који им је поручио да их знања, која су стекли током усавршавања, квалификују за најодговорније дужности у будућности. ■

ЗАВРШЕТАК ШКОЛОВАЊА 40. КЛАСЕ ВОЈНЕ ГИМНАЗИЈЕ

Усвечаној сали Војне академије, 11. јуна, одржана је свечаност поводом завршетка школовања 40. класе Војне гимназије. Присуствовали су представници Министарства одбране, Војне академије, родитељи, запослени у Гимназији и ученици, а свечаност је отворио начелник Војне гимназије пуковник Мирослав Гвозденовић. Најбоље ранжирани ученик је Петар Илић, који ће своје школовање наставити на Војној академији, на студијском програму Војно ваздухопловство. Он је рекао да је срећан што је припадао класи која је остварила просечан успех 4,01, чему су допринели наставници, старешине и руководство Војне гимназије. Њему је Зора Никитовић доделила новчану награду Фонда „Потпоручник Борко Никитовић“. Други и трећи у рангу су ученици Огњен Златић и Александар Пејчић. ■

СРПСКИ ОФИЦИРИ НА СВЕТОЈ ГОРИ

Група официра – полазника 59. класе Генералштабног усавршавања и 62. класе Командно-штабног усавршавања и припадници сталног састава Војне академије, са начелником Генералштабног усавршавања пуковником Марко Зеленовићем и војним свештеником Немањом Петровићем, посетили су од 4. до 6. јуна Манастир Хиландар на Светој Гори.

Официри су били у прилици да поново обиђу једну од најзначајнијих светиња српског народа. Сви поклоници који су се благовремено припремили пре путовања, постом и молитвом, имали су прилику да приступе једној од светих тајни наше цркве – причешћу. Последњег дана путовања посетили су и Зејтинлик, српско војничко гробље у Солуну. ■

ТРАГОМ

У ери свеопште опасности од тероризма и сваког што човека претвара у злочинца и убицу неужних видљивом конфликту. Да ли су то људи чији се мент од осталих, до мере да су спремни на зверства која

Психолози, социолози и све иоле значајније безбедносно-обавештајне службе имају један заједнички циљ – направити профил терористе на основу кога ће се лакше и са великом поузданошћу препознати потенцијални злочинац. И да одмах отклонимо дилему: резултат је сличан оном који криминолози добију када праве фото-робот лица за којим трагају: имају фрагменте или слику која је налик починиоцу, али није сасвим поуздана. Једноставно, не постоји универзални профил терористе, а самим тим ни јединствен одговор на питање зашто човек постаје терориста. Сви они се веома разликују у бројним, само њима својственим карактерним, мотивационим, здравственим, идеолошким и другим елементима, који ће их учинити класичним терористом, терористом-самоубицом, регрутером, помагачем или организатором.

Насиље им је блиско

Ипак, трагање за универзалним профилем терористе за стручњаке није узалудан посао, јер њихове резултате и те како могу да користе аналитичари у безбедносним службама и да на основу тих података превентивно укажу на могуће починиоце, поготово када нема довољно оперативних података са терена. Примера ради, нека истраживања су указивала, а потом су, нажалост, и потврђена у пракси, да су на пример марокански терористи изузетни планери и прецизни организатори терористичких напада.

Једна карактерна особина је, без изузетка, заједничка за све терористе – изражена склоност ка насиљу, а тероризам је неспорно један од облика политичког насиља. О томе да ли је склоност ка насиљу својствена сваком људском бићу, наравно са различитим потенцијалом и вероватноћом ис-

И ЛУ

МРЖЊЕ

евне борбе против њега, често се питамо шта је то људи које не познаје, а није са њима ни у каквом ални склоп и систем вредности толико разликује ни звери не чине једни другима?

пољавања, или је та склоност иницирана и развијена у специфичним животним околностима, водиле су се и воде бројне стручне расправе, из којих су се као доминантне издвојиле две теорије.

Теорија условљености, у најкраћем, своди се на тврдњу да насиље као облик људског понашања није у човековој природи, али се јавља под утицајем бројних чинилаца који делују на човека у средини у којој живи. С друге стране, теорија природности настоји да докаже како је насиље записано у генетском коду човека, а да окружење у коме живи само додатно олакшава или онемогућава његово испољавање. Можда је значајно истаћи да су поборници теорије природности у већини, што не значи и да су безусловно у праву.

На ту тему спровођени су и неки интересантни експерименти, од којих је један извршен у Холандији. У једној улици у Амстердаму одвијала се туча групе мушкараца, а недалеко од њих двоје младих били су у љубавном заносу. Организатори експеримента су једноставним бројањем посматрача оба догађаја утврдили да је много већи број људи био заинтересован да посматра тучу мушкараца него млади пар, што је искоришћено као један од аргумената који иду у прилог теорији природности. Истина је, како то најчешће и бива, негде између.

Колико вреди живот

И мотиви због којих се људи одлучују да постану терористи су различити, готово неисцрпни, и такође су предмет непрестаног истраживања. За разлику од насиља, које је (можда) уграђено у људском уму и што би многи прихватили као константу, мотиви се значајно мењају од земље до земље, од организације до организације, а често су и врло лични.

ДИЛА

Без намере да се упуштамо у дефиниције и научно утемељене поделе, у највећем броју случајева мотиви због којих се човек одлучује да постане терориста уско су везани за циљеве које је прокламовала одређена терористичка организација. Они су најчешће идеолошки, религијски и етнички. Може се закључити да колико има организација, толико је и мотива. Ако је друга половина 20. века била обележена деловањем бројних различитих терористичких организација, 21. век је, бар за сада, резервисан за религијски мотивисане организације претежно исламистичког предзнака и терористе у виду бомбаша-самоубица.

Шта је то у човеку што га мотивише да постане терориста-самоубица и да се, на први поглед, олако одрекне највеће и неповратне вредности коју има – живота? Верски фанатизам, ментална болест или несрећан спој та два елемента?

Верски фанатици се не рађају као такви и они, дословно, јесу производ околности у којима су се нашли. Дуготрајна изложеност ригидној верској индоктринацији, у комбинацији са провереним методама психичког насиља као што су изолација од реалног живота и „прање мозга“, доводи до некад и трајног поремећаја психе, система вредности и стварања истинских фанатика, који безусловно верују да ће, пре него што прва кап њихове крви падне на земљу, бити у наручју 72 девице у Алаховом рају. Без дилеме, све исламистичке терористичке организације које користе бомбаше-самоубице у својим камповима за обуку имају специјализоване тимове који регрутују потенцијалне самоубице и обучавају их, али је кључно то што са њима реализују различите програме деловања на свест и психу, који их доводе у такво стање да више не располажу својим животом по сопственој вољи, већ по наводној вољи Алаха, који је испоставља преко вође групе.

Ментални поремећаји

Ипак, у великом броју случајева бомбаша-самоубица верски фанатизам је праћен различитим озбиљним менталним тежбама. Тешко је код оног ко је извео самоубилачки напад накнадно и са сигурношћу утврдити да ли је и у којој мери био болестан и да ли је пресудан мотив био верски фанатизам или болест.

Иако није био самоубица већ терориста, интересантан је случај Сиријца Незара Хиндавија, припадника палестин-

ског „Абу нидала“, који је на лондонском аеродрому „Хитроу“ подметнуо бомбу у путну торбу своје невенчане трудне супруге, коју је испратио на лет у Израел. Британске службе су ипак откриле бомбу и масакр је спречен.

Поставља се питање да ли је Незар Хиндави фанатик или психички болесник? Фанатик ће, у највећем броју случајева, мотивисан религијом, политиком или нечим трећим, насумично да убије одабрану мању или већу групу људи. Незар Хиндави није желео да убије насумично, био је свестан да бомбу поставља у авион којим лети његово нерођено дете. Чини се да је код њега, уз уважавање осталих мотива, пресудна ментална болест, која је онемогућила чак и сажаљење према најближима.

Срећом, безбедносне службе у свету постижу значајне успехе у превентивном деловању против терориста, а оне који буду ухваћени проучавају тимови психолога, социолога и других аналитичара.

Једно од таквих истраживања, којима су Израелци, из разумљивих разлога, посветили посебну пажњу, спроведено пре више од деценије, показало је да више од половине терориста-самоубица болује од неког облика депресије, као и да више од 40 одсто њих има суицидне мисли. Лако је сложити се са оценом да се не ради о ментално здравим особама. Ипак, не сме се донети ни погрешан закључак да сви терористи пате од неког обољења, а још мање да су људи са менталним проблемима потенцијални терористи, али је сигурно да се са њима може лакше манипулисати. У прилог томе говоре резултати истог истраживања, по којима мање од 20 одсто организатора и регруттера пати од депресије, а проценат суицидних међу њима је занемарљив и готово да их и нема, за разлику од стања код директних извршилаца.

Друго независно истраживање, ограничено само на киднапере авиона, у извесној мери поткрепило је претходну тезу. Наиме, проучавањем њиховог менталног склопа у дужем временском периоду, установљено је да код свих отмицара постоји неколико заједничких елемената: потичу из нестабилних и насилничких породица у којима је отац често алкохоличар, мајка дубоко религиозна и доминантна, имају млађу сестру према којој гаје заштитнички однос, оптерећени су финансијском нестабилношћу, ограничени малим могућностима за напредовање на друштвеној лествици, а по правилу су пасивне и повучене особе, па чак и сексуално срамежљиве и несигурне. Све ове особине, наравно уз остале животне околности, могу да представљају окидач за појаву неког психичког поремећаја.

У једном периоду истраживања појава везаних за тероризам владао је стереотип да обични људи постају терористи углавном јер су необразовани, потичу из сиромашних породица и немају запослење. Као такви, немају могућности да се остваре на друштвеном плану, или су оне скромне, па овом врстом насиља компензују своје неуспехе. Међутим, подробије анализе су показале да је овај стереотип превазиђен и да је неприменљив на све, односно да је прихватљив само за поједине организације.

Примера ради, просечан терориста италијанских Црвених бригада имао је мање од 40 година, најмање средње образовање, интересовања и посао који су везани за друштвене науке. Хамас велики део својих кадрова регрутује са Исламског универзитета у Гази, дакле врбује људе са високим образовањем. Познато је да терористи шпанске ЕТА потичу из Баскије, покрајине чија популација важи за најобразованију у Шпанији, са највише прочитаних књига по глави становника и материјално ситуирану изнад шпанског просека. Са друге стране, Талибани у Авганистану своје следбенике заиста траже и налазе у млађој, сиромашној и необразованој популацији, која им је лако доступна због вишедеценијског безнађа које влада у земљи, а слична је ситуација и са групом „Абу нидал“.

Чак и у великој мери тачан податак, применљив на готово све познате организације, да је просечан терориста мушкарац у добу између 17 и 35 година, временом подлеже преиспитивању јер у свету тероризма има све више жена, па и деце, нарочито у Авганистану.

Опаснији пол

Освета као мотив заузима високо место међу регрутованим терористима. Ова појава је раширенија у друштвима на нижем степену развоја, али на њу није имуно ни становништво најразвијенијих земаља. Свакако да неко ко изгуби члана породице или пријатеља у обрачуну са непријатељем, постаје осетљивији, подложнији манипулацији и испољава веће разумевање за циљеве терористичке организације. Уз то, не треба губити из вида да још увек постоје друштва у којима је освета питање одбране части.

Посебно место у свету тероризма, поготово у новије време, припада женама терористима, код којих је освета чест мотив. Као и код мушкараца, и код жена терориста тешко је направити универзални профил по питању година, образовања или занимања, али експерти сматрају да код же-

на лични мотиви, међу које свакако спада и освета, превазилазе религијске, политичке, идеолошке и друге разлоге. Чест је случај да се жена придружи терористима из емотивних разлога (супруг, момак). У том погледу нема битних разлика између некадашњих и садашњих терористичких организација. У извесном броју случајева су жене или девојке које су религиозно или на други начин мотивисане, истовремено свесне да као нежнији пол имају одређене предности које им омогућавају да лакше прођу кроз систем контрола, па на тај начин директно или као логистика потпомажу извођење акција.

Бројни су примери терористичких акција, од московског позоришта, преко Лондона и Париза, где су жене имале значајну улогу и дале живот у име вере или освете, јер су им мужеви или блиски сродници претходно страдали. Има и примера да су жене које је непријатељ силовао постале терористи из освете. Међутим, ситуација је још гора ако су биле силоване од својих сународника, а живе у срединама где се то третира као срамота, те се због одлучују на самоубилачке акције ради одбране своје и породичне части.

У свету тероризма има много мање жена него мушкараца, али оне углавном нису слабији, а још мање нежнији пол. Експерти из те области карактеришу их чак као експлицитније од мушкараца у терористичким акцијама. Седамдесетих година прошлог века немачка јавност била је згрожена снимком акције групе „Бадер-Мајнхоф“ на коме се види како се жена терориста у бекству након акције одједном враћа на место злочина да би докрајчила полицајца кога је претходно ранила, иако је изложена озбиљној опасности да и сама буде ухваћена или убијена.

Интересантно је да се женама у исламском свету, који је према њима прилично ригидан, уопште и дозвољава да се баве тим скоро типично мушким „послом“. У суштини, то највише говори о лицемерју терористичких идеолога и вођа, који тумачење ислама као религије усклађују са својим плановима и намерама. У појединим исламским земљама женама је забрањено да уђу у ресторан, осим ако су опасане експлозивом, нити смеју да возе аутомобил, осим ако није крцат бомбама. Можда то њихове вође то виде као неки вид еманципације. У извесном смислу, изузетак представљају палестинске терористичке организације које жену новопридошлог члана третирају као пуноправног члана групе. ■

Ауџор је њуковник у пензији, бивши аналитичар Војнобезбедносне агенције

Тек што је савладана оштра кривина међу планинским усесима, на друму испред нас испречила се колона коју су чинили камион и два путничка возила, сигуран знак да возила у моторизованој пратњи – ескорту, у којој смо се налазили, морају знатно да успоре кретање. Убрзо се из возила са ознакама војне полиције, које је предводило нашу колону преко радио-везе, зачуо договорени сигнал да је претицање безбедно. Готово истовремено, возач је додао гас и кренуо у маневар претицања, дајући звучне и светлосне сигнале, како би упозорио остале учеснике у саобраћају на наше присуство на друму. Правилно тумачећи сигнале, како саобраћајни прописи налажу, возила која претичемо благо се склањају у страну, пропуштајући нас средином коловоза. Вештим маневром и трећег возила из ескорта, које се кретало тик за нама, створена је формација која је унапред осујетила било какву могућност пресецања наше колоне.

Чак и за искусне возаче, Ибарска магистрала често је прави изазов. Он постаје још већи када је на задњем седишту возила веома важна личност (председник државе, министар или члан дипломатске делегације), коју брзо и безбедно треба одвести на жељено одређиште. Управо за потребе обезбеђења важних личности у покрету, ескорт, што на француском језику значи пратња, део је физичког обезбеђења који обавља своје задатке у покрету, односно у превозним средствима, а чији је основни задатак да спречи напад на личност и омогући неометано кретање.

Да тај задатак није нимало лак, била је у прилици да се увери и екипа магазина „Одбрана“, која је била гост на Курсу за обуку вожње у моторизованој пратњи – ескорту. Имајући у виду да се новинарима не пружа баш тако често прилика да путовање доживе из удобног аутомобила високе класе, уз третман важне личности из делегације високог ранга, позив да будемо гости на том курсу прихватили смо врло радо, чак ни не питајући за крајњу дестинацију, али су нам наши домаћини убрзо открили да идемо пут Такова.

ИСПИТ ВЕШТИНЕ НА

Обезбеђења личности у покрету

– Да ли Вам одговара музика? – љубазно ме је упитао момак који је седео на месту сувозача са ознакама припадника „Кобри“ на рукаву неколико тренутака након уласка у возило. Да је то уобичајени део протокола, открива

ми у разговору командир курса потпуковник Југослав Томић, додајући да осим возачких вештина, које полазници стичу током те обуке, они уче како треба да се понашају, да изгледају, како да се опходе, јер дипломатске делегације које посећују нашу земљу први утисак стичу управо у контакту са онима који су задужени за њихову безбедност и превожење.

Курс траје нешто више од месец дана, а ове године похађа га 12 полазника који су у прилици да на полигонима усаврше своје возачке вештине, а на путевима широм земље покажу колико добро су савладали све оно што је потребно за захтевну возњу у ескорту

ЦЕНТАР ЗА ОБУКУ КАДРОВА ВОЈНЕ ПОЛИЦИЈЕ

Из касарне „Бањица 2” на пут нас је испратио начелник Центра за обуку кадрова војне полиције потпуковник Јовица Поповић. Док су полазници и инструктори завршавали последње припреме за полазак, сазнали смо да се тај курс реализује више од две деценије и да оспособљава офицере и подофицере за управљање возилима у ескортној пратњи.

– Ескортна пратња је специфично кретање војних моторних возила протоколарног карактера, али има важну функцију обезбеђења личности која се тако превозе. Оспособљавамо, првенствено, офицере и подофицере из састава Баталона војне полиције специјалне намене „Кобре”, који најчешће извршавају задатке непосредне заштите лица у месту и у покрету, као и припаднике 25. баталона

војне полиције, који су по природи послова и задатака укључени у реализацију задатака ескортне пратње – објашњава потпуковник Поповић.

Говорећи о задацима Центра, потпуковник Поповић истиче да се он налази у саставу Управе војне полиције и једини је у систему одбране сертификован за стручно оспособљавање и усавршавање кадрова војне полиције.

– Сваки припадник војне полиције мора да буде и овлашћено службено лице. Да би могли да извршавају наменске задатке војне полиције у складу са законом и прописима, професионални припадници војне полиције, офицери, подофицери и део војника по уговору морају да похађају више од 15 различитих врста усавршавања – наглашава пот-

пуковник Поповић. Након пријема у јединице војне полиције, официри се упућују на стручна усавршавања како би могли да обављају послове у складу са *Законом о полицији*, *Законом о кривичном поступку*, *Законом о безбедности саобраћаја на путевима* и другим позитивним прописима који постоје.

Потпуковник Поповић подсећа и да Центар за обуку кадрова војне полиције постоји више од 60 година, да је формиран 1955. у Панчеву, а да од 2002. наставља рад у касарни „Бањица 2”, где се и данас налази. У њему је до сада оспособљено више од 8.500 професионалних припадника Војске Србије на дужностима у јединицама војне полиције.

– Курс траје нешто више од месец дана. Ове године имамо 12 полазника, јер је њихов број лимитиран бројем моторних возила на којима се обучавају и специфичном тактиком и реализацијом програма. Организује се једном годишње и траје 25 радних дана. Осмишљен је тако да се првих пет дана одвија теоретска обука у вези са ескортном вожњом, која је на неки начин препознатљива у *Закону о безбедности саобраћаја* као „возила под пратњом“. Али, ту су и неки елементи физичке заштите коју закон не препознаје, а односе се на заштиту лица приликом превозења возилима – истиче потпуковник Томић.

Остатак курса, према његовим речима, подразумева практичну обуку. Тада се током петодневне индивидуалне обуке сагледавају возачка искуства кандидата у решавању задатака у кратком периоду на тзв. „стази спретности“, односно полигону. Следи петодневна обука у ескортној вожњи, која је тежиште курса, такође на полигону, а то је најчешће војни аеродром Ковин.

– Реч је о веома захтевној обуци, ако се има у виду да кандидати у реалној ситуацији развијају брзине чак и више од 120 километара на час, да при таквим брзинама морају да прате саобраћајну ситуацију, да увек буду спремни да реагују, а пре свега да буду стабилни возачи. Јер, није реч о обичном возачу који управља неким теретним возилом, већ су то путничка возила високе класе, са захтевним задацима и обавезама – објашњава потпуковник Томић, који док одговара на питање истовремено прати дешавања на друму, али и начин на који полазници курса решавају конкретне саобраћајне ситуације на терену и при том их саветује о потенцијалним опасностима.

Делу обуке којем смо тога дана имали прилике да присуствујемо, претходила је обука у тзв. „ескортним формацијама“, како се иначе у реалним ситуацијама лица и превозе, а која се одвија на полигону.

– Након савладавања свих задатака на полигону, следи обука у јавном саобраћају, у реалним условима, у специфичним

ДУГА ТРАДИЦИЈА ОБУЧАВАЊА ЗА ВОЖЊУ У ЕСКОРТУ

Још у време Југословенске народне армије препозната је потреба за специфичном обуком за вожњу у ескорту, па је први курс обучавања припадника војске у управљању мотоциклом и путничким аутомобилом у моторизованој пратњи организован 1959. године. Према постојећим подацима, у организацији тадашњег Без-

бедносно-обавештајног центра у Панчеву, од тада па до 2000. године реализовано је укупно 12 редовних и један ванредни курс.

Од времена ЈНА до данас, циљ курса остао је исти – проширивање основних знања и усавршавање вештина и навика у управљању мотоциклима и путничким аутомобилима и

оспособљавање за извршавање специфичних задатака у моторизованој пратњи – ескорту и обезбеђивању одређених личности. Сви полазници морају да поседују возачку дозволу најмање А и Б категорије, да су здравствено способни за курс и да су одбрани по посебном критеријуму за избор лица за обуку у ескорту.

саобраћајним ситуацијама. Ради што боље обучености кандидата, бирају се различите саобраћајнице, од ауто-пута, мото-пута, преко локалних путева, односно вози се свим саобраћајницама које се користе током посете делегација – наглашава начелник курса. Он каже да се током обуке бирају локације историјских и културних знаменитости у нашој земљи, како би током задатака који их очекују, на најбољи начин изашли у сусрет захтевима лица која превозе и обезбеђују.

Тимски рад као императив

И док смо се приближавали одређеном меморијалном комплексу „Таковски грм“, постало је јасно да је, осим добре концентрације, смирености и пажње усмерене на остале учеснике у саобраћају, за полазнике курса можда најважније да усвоје значај тимског функционисања, како би успешно савладали све изазове са којима се приликом вожње у ескорту сусрећу.

То нам је потврдио и потпуковник Томић, додајући да је вожња у ескорту изузетно захтевна, имају-

ћи у виду да је реч о великим брзинама кретања, које су несвојствене уобичајеним правилима у саобраћају, попут ограничења у брзини и одстојања између возила.

– Они морају да буду на безбедном одстојању, али оно мора да буде довољно да могу да реагују правовремено и да заштите возилом лица која су им поверена. То захтева велику концентрацију тих возача. Осим тога, најчешће опасности су случајне и то су углавном лоше управљање возилом других учесника у саобраћају или лоше реаговање на наилазак возила под пратњом, нарочито њихово претицање. У томе се и огледа специфичност вожње у ескорту, јер морају да прате ситуацију на друму и да стално опажају све врсте опасности – објашњава потпуковник Томић.

Након извођења планиране обуке и кратког предаху у Такову, први сумрак био је знак да је време за повратак у престоницу. То је, уједно, била и прилика да се полазници курса опробају и у условима ноћне вожње.

– У ноћним условима вожње мањи је интензитет саобраћаја, али је и мања прегледност. У том случају до изражаја долази исправност уређаја за давање посебних светлосних знакова, пошто се, у тим околностима, звучни знакови избегавају и они се користе углавном када се решава конкретна саобраћајна ситуација. Светлосни уређаји у ноћним условима играју велику улогу како би се обезбедио

несметан пролаз колоне у ескорту – наглашава потпуковник Томић.

По свему судећи, пред полазницима тог курса тек предстоје изазови. Улога возача је да безбедно стигне на одређено место у тачно време, јер у дипломатском свету кашњење или нарушавање протокола посете није допустиво. Путовања су честа, а викенди и празници често се поклапају са посетама високих званичника. Уз све то, у том одговорном послу грешке се не праштају.

– Замолићу Вас да не излазите из возила док Вам не отворим врата – рече, опет љубазно, мој сапутник са почетка приче, поправљајући црну беретку. ■

Биљана МИЉИЋ
Снимио Јово МАМУЛА

ВОЈНИ СВЕШТЕНИК БОРБЕ СТОЈИСАВЉЕВИЋ

Цркву не чине само епископи, монаси, свештеници, као што ни војска нису само генерали и остале старешине. И цркву, и војску сачињава народ који рађа епископе, свештенике, генерале и војнике. Људима који су ми поверени на сталном сам располагању, спрам дарова и сила које ми је Бог поклонио. Због њих, и са њима, спреман сам да идем и будем где год је потребно, у све мисије и изазове које ми налажу војска и војносвештенички позив. Племенитост људске душе јесте наш главни заједнички задатак.

ПЛЕМЕНИТОСТ ЉУДСКЕ ДУШЕ

Доласком у Средњу богословију, у Призрен, доживео је животну срећу да те деведесете упозна Његову светост патријарха српског Павла, тада владикау призренског, о коме је тек с дивљењем слушао и читао. То му је у духовном смислу дало крила да се посвети служби коју је изабрао, у којој је, каже, осећао призив Божји.

Након завршеног Богословског факултета у Београду, основну пешадијску војничку обуку стиче на одслужењу војног рока у Пожаревцу, а наставља у панчевачкој касарни „Стевица Јовановић“, ни не слутећи како ће, данас, за ту касарну бити и духовно надлежан. Са служења војног рока понео је само лепе утиске и успомене. У војничку бележницу, коју и данас чува, свакодневно је уносио утиске, запажања.

При крају војног рока у њу су се, попут споменара, редом уписали сви другови из чете и командири. За пријатељска лутања по сазвежђу лепоте и страдања, а надасве другарства, попу Ђорђу, један је од командирских записа.

Случајност или Провиђење

И док није ни помишљао како ће своју свештеничку службу обављати у војсци, Ђорђе је на војску гледао као на посебно важну институцију, од Бога дату људима зарад чувања слободe и заштите живота сваког појединца, за свеопште окриће безбедности народа и у физичком, али и у духовном смислу.

– Схватајући озбиљност пројекта увођења духовне димензије, у Војску Србије дошао сам првенствено из духовних, теолошко-хуманих побуда. Располажући захтеваним пре-

диспозицијама, сматрам да имплементација верске службе само надограђује већ високо квалитетне принципе живота и рада Војске као установе и представља стамено уточиште духовног мира сваког њеног припадника понаособ. Треба бити одлучан у науму да се оно што се сада, после дугог периода, изнова васпоставља, уреди на ваљан начин, а с циљем далекосежних добробити и појединца и колектива. Морам да сежемо за најбољим узорима да, у ономе што смо прихватили за животну службу и за шта смо оспособљавани, не будемо просечни, него најбољи могући – каже отац Ђорђе.

Доласком у Прву бригаду, Ђорђе је видео само ред, рад, дисциплину и добронамерност људи, па у себи превасходно гледа Христовог војника који ће, на најбољи могући начин,

БОГОСЛУЖБЕНИ ПРОСТОРИ

У Првој бригади до сада су оформљени, освештани и стављени у богослужбену употребу богослужбени простори у Команди, посвећен Светом мученику Нестору, и сремскомитровичкој касарни „Бошко Палковљевић Пинки“, посвећен Светом Александру Невском. У бачкотополској касарни „Бачка“ управо су завршена и освештана два богослужбена простора, православни и римокатолички. Очекују се уређење богослужбеног простора и у касарни „Стевица Јовановић“ у Панчеву, чиме би опремање бригаде богослужбеним просторима било приведено крају.

ПРВИ У ВОЈСЦИ

Ђорђе Стојисављевић рођен је 1975. године у Футогу, крај Новог Сада. Након Основне школе, благословом тада новог епископа бачког г. Иринеја, уписује Средњу богословију у Призрену, потом и Богословски факултет у Београду. Уз свештенички позив, богато педагошко искуство стицао је радећи низ година као вероучитељ у новосадским средњим и основним школама. Вршио је дужност заменика главног и одговорног уредника РТВ Беседа, Епархије бачке. Као службеник Епархијског управног одбора радио је у канцеларији епископа бачког. Рукоположен је за првог војног свештеника у Војсци Србије, а службу у Команди Прве бригаде, у чину капетана, започео је 1. августа 2013. године. Ожењен је супругом Горданом, са којом има четворо деце: Илију, Ану, Максима и Дарију.

извршавати све задатке које пред њега постављају командовање и свештенички позив.

– За непуне три године службе у Војсци стекао сам многа драгоцену искуства. Првенствено живот у колективу, за који нисте сигурни колико је толерантан, или пријемчив за оно што ви и ваша служба представљате. Толико лепих тренутака, животних пријатељстава, драгих и мудрих људи, алтруизма. Свакодневне војничке и свештеничке обавезе, од активног учешћа у раду штаба, преко богослужбених делатности и духовно-пастирског саветовања, до најобичнијег до-

бронамерног руковања приликом сусрета. Непроцењиво вредним сматрам искуство обиласка база у Копненој зони безбедности, када су тај врло сложени и одговорни задатак извршавали припадници бригаде, као и учешће у припремама људства за упућивање у мировне мисије у Либан и на Кипар.

Посао и мисија

Сваки непосредни разговор са потребитим и добронамерним човеком који се свештенику обрати за помоћ саветом, молитвом, солидарношћу, за мене представља посебан благослов. Веровали или не, тада вам сâм Господ пошаље снагу и одговарајућу реч, која у датом тренутку постаје мелем за њихове душе и срца. Све то ме још већма оснажује и надахњује да своју службу не само волим, него и да је, уз помоћ Божју, извршавам са радошћу и пожртвовањем које може да по(д)несе моје маломоћно биће – наводи капетан Стојисављевић.

Радећи на развоју духовног живота, Светосавска академија је већ два пута веома успешно организована, па је сала Дома Војске у Новом Саду била премале да прими све заинтересоване. Реализована су и два поклоничка путовања светињама и знаменитостима Бачке и Сремске епархије. Више пута припадници Прве бригаде учествовали су у духовним активностима спроведеним благословом надлежних духовних власти у

окружењу као што су пливање за Часни крст, молитвени помени страдалима у рацији, предавања, промоције, епархијске и храмовне славе, свечане литије и друго.

Увођењем верске службе у Војску Србије уграђена су још једна нова, увек отворена, врата са којих, свима и свагда, допире ненаметљива добродошлица, која није тек израз куртоазije, него искрени позив да заједно радимо на сопственом побољшању и колективној хармонији – каже капетан отац Ђорђе Стојисављевић. ■

Будимир М. ПОПАДИЋ

НОВИ ТРЕНДОВИ НА ТРЖИШТУ ОПИЈАТА

ЗАМОРЧИЋИ НА ПИ

ПИШЕ Милена МИЛЕТИЋ

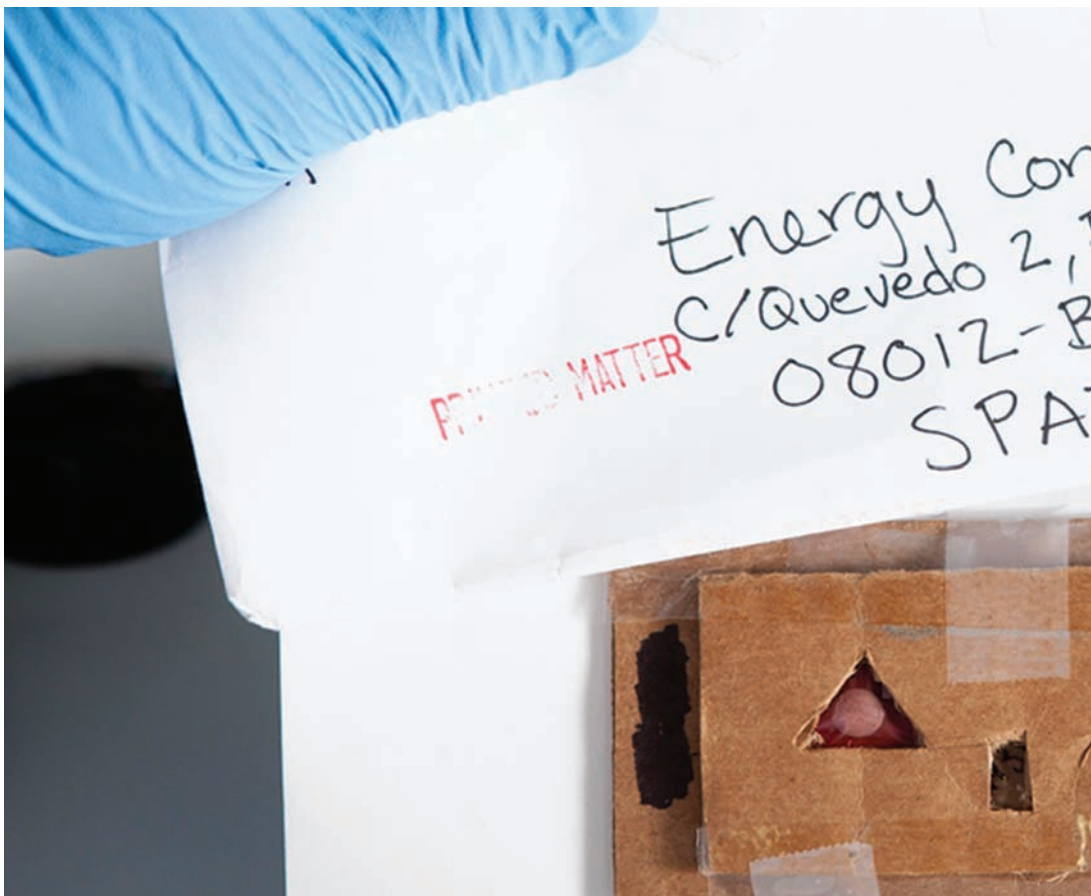
Сачекај, удара ме лимун“, каже човек окружен неколицином других особа и удара се по потиљку. Неколико минута касније, тај човек саопштава „добра“ или „слаба, лоша...“. Човек који оцењује робу је наркоман, тзв. „пробач“, кога његов дилер доводи да испроба „робу“ (хероин у том случају) могућег новог добављача, са којим до тада није радио. Ово је некада, пре развоја хемијске и фармацевтске индустрије, била честа сцена међу шверцерима приликом препродаје дрога.

Ако је веровати налазима Европског центра за праћење дрога и зависности од дрога, објављеним недавно у новом извештају, „пробачи“ дрога поново су на сцени. Овога пута, међутим, корисници често нису свесни шта узимају, не знају дилера (јер се дрога често наручује преко интернета), нити имају представу да су заправо заморчићи, на којима се испитује новопроизведена психоактивна супстанца, чије су последице по здравље непознате и произвођачима, а камоли медицини. Тако добијамо пораст смртних случајева због употребе наркотика, али и фотографије несрећника попут оних за које се однедавно тврди да су користили дрогу звану „крокодил“. И мада нашим установама за праћење зависности и тржишта наркотика и полицији није познато да и у Србији има таквих појава, анализе коришћења опијата код ученика средњих школа и проста људска свест о томе да нико није изолован од зла, наводе на размишљање.

Нове бројке на тржници

У једном сјајном скандинавском филму, који се повремено може видети на нашим каналима, главни јунак, након саобраћајне несреће у којој је усмртио мушкарца (иначе породичног насилника), суочава се са потпуном пропашћу –

губи уносан посао, отуђен је од породице, губи брак и полагано се сам одриче свега што има. Јер, он има проблем – много година раније, тај припадник имућне класе одвео је своју сестру, свежег дипломца факултета, због прославе у ноћни клуб и дао јој новац да купи таблете за које се веровало да

су екстази (после се испоставило да је садржај таблета био непознат), нова популарна дрога младих ноћобдија која подиже усхићење, али повремено и носи животе. Помешане с алкохолом, таблете са утиснутим логом цвећа ставиле су тачку на будућност несрећне девојке (умрла је), али и самог јунака.

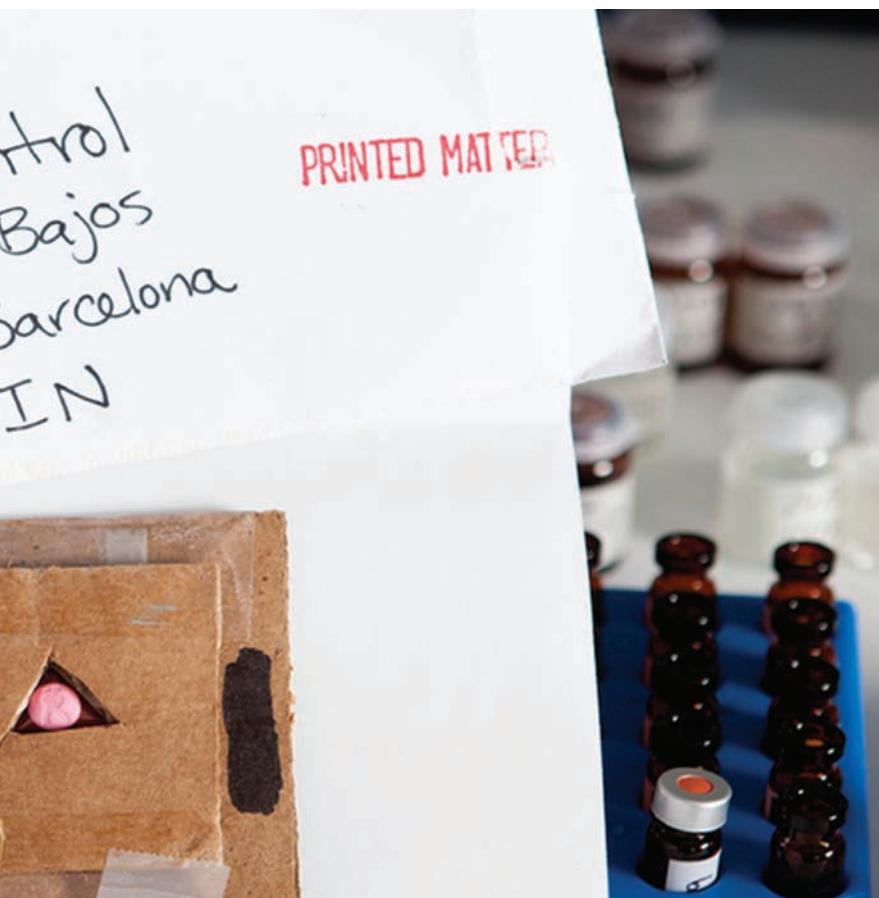
Радња филма, Богом дана да опише нову ситуацију на европском тлу. „Млади корисници могу нежељено постати заморчићи за твари чији је могући ризик по здравље углавном непознат“, каже се у управо објављеном Извештају о наркотицима Европског центра за праћење дрога и зависности од дрога. Аутори филма нису морали ништа да измишља-

ЈАЦИ МРАКА

Последњих година у порасту су производња и употреба синтетичких дрога у земљама Европске уније, као и број смртних случајева узрокованих тим наркотицима, нарочито међу младима. У ЕУ с разлогом постављају питање – *Не користе ли савремени дилери врло младе људе као несвесне покусне куниће за испитивање деловања њихових нових производа?*

ју, довољно је било да прате полицијску статистику у свом региону – према извештају, последњих година је нешто повећан број смртних исхода од употребе наркотика, у свакој земљи ЕУ, а нарочито у скандинавским. Разлике су махом у типу дрога од којих се страда. Негде је то хероин, негде кокаин, а много где нове, синтетичке дроге које дилери рекламирају као лакше, а заправо остављају и те какве трагове за собом. Ноћни клубови, али све више и школска дворишта, приватни станови, па и пословне просторије, све су то места где се појављују опијати свих типова.

Димитрис Аврамопулос, европски комесар за миграције, држављанство и унутрашње послове, коментаришући

поменути документ, рекао је да се Европа суочава са проблемом који је у порасту: „Нове психоактивне супстанце, стимуланси, хероин и други опијати и даље се много користе и добављају, са знатним утицајем на јавно здравље.”

Поменута анализа у уводу истиче да подаци указују на читав сет нових и све сложенијих проблема, од раста употребе стимуланса и нових психоактивних супстанци (нове супстанце – НПС), преко злоупотребе лекова, проблематичне употребе индијске конопље на много начина, „све сложеније везе између употребе хероина и синтетичких дрога”, забрињавајућег раста смртних случајева, до злоупотребе глобалне виртуелне мреже, тј. интернета. За творце извештаја, то аутоматски намеће и нова питања – како да здравствени системи одговоре на изазове и како да лече зависнике. Нове епидемије употребе хероина, како су се изразили творци извештаја, и појачана производња супстанци за ту дрогу у Авганистану, као и чињеница да су у ЕУ хероински зависници припадници старије популације, намећу посебно опрезан приступ и стални надзор над тим делом тржишта дрога, и нове стратегије за борбу. То је срж папира. У бројкама, то изгледа овако.

Врло строге процене кажу да су трговци опијатима у ЕУ 2013. године зарадили око 24,3 милијарде евра. Оне мало слободније кажу да се зарада креће у распону од 21 до 31 милијарде евра. Марихуана и њени деривати заузимају око 38 одсто укупне вредности тржишта. Хероин је и даље на другом месту, а зарада од те дроге је око 6,8 милијарди евра (28 одсто тржишта). Он се и даље сматра, без обзира на трендове и извесан пад у употреби, најопаснијим проблемом. Следи кокаин, од кога се зарадио око 5,7 милијарди (слободне процене иду и до седам милијарди), који заузима 24 процента тржишта. Амфетамини, иако је њихова употреба у порасту, донели су шверцерима од 1,2 до 2,5 милијарди евра, а само на екстазију зарађено је око 0,7 милијарди евра.

Кад је реч о запленама, годишње се у ЕУ пријави око милион заплена, али реч је махом о малим количинама. И ту производи од канабиса заузимају централно место, чак 78

одсто заплена отпада на канабиоиде (2014. године било је 682.000 заплена производа од индијске конопље). Занимљиво је, такође, да највећи број заплена пријављују две земље: Шпанија (више од две трећине свих европских заплена отпадају на ову земљу) и Велика Британија. Велики број заплена имале су и Немачка, Италија, Белгија. Извештај наводи и да је у 2014. години било 50.000 заплена великих количина синтетичких дрога, од чега око 60 одсто отпада на синтетичке канабиоиде, тј. производе од марихуане, или синтетичке дроге који садрже ТХЦ материју добијену неким другим путем, а не прерадом марихуане.

Што се корисника тиче, европске службе безбедности и установа које се баве тим проблемом процењују да је 2014. године око 1,2 милиона грађана ЕУ било позитивно (такође обухваћена тим извештајем) на тестовима употребе дрога, а са Турском и Норвешком, то је око 1,5 милиона људи. На први поглед бројка није тако велика, узевши у обзир величину ЕУ и придодатих земаља. Ипак, ако се томе дода да је само у 2015. око 2,1 милион младих између 15. и 24. године признало да је употребило екстази, који је убедљиво најпопуларнија дрога данашњице, јасно је да проблем не опада, већ расте. Извештај помиње и далеко озбиљнију процену – више од 88 милиона одраслих, тј. особа од 15 до 64 године, пробало је у неком животном тренутку неку незакониту супстанцу. Занимљиво је и да употребу дрога чешће пријављују мушкарци (54,3 милиона), а жене нешто мање – 34,8 милиона.

Заплене, али и истраживања тржишта и самих корисника, показују да свугде (што важи и за нашу земљу) расте употреба синтетичких дрога и производа од канабиса, док хероин и дроге попут кокаина варирају. Као што смо видели, најпопуларнија врста дроге је екстази (МДМА), који се продаје у разним облицима, попут кристала, прашкастих твари или таблета, високодозирани, са разним логотипима. Амфетамини, метамфетамин, све су раширенији, пре свега због ниских цена и доступности преко интернета. Све су популарнији канабиоидни рецептори попут кетинона, кетамин итд.

Све те дроге имају сличности али и одређене разлике, а појава 98 нових супстанци прошле године на тржишту показује да је тржиште више него жилаво и да, упркос свим стратегијама борбе против дрога, опстаје. Између осталог и зато што наука и технологија напредују. За само последњих пет година, појавило се и регистровано је чак 380 нових материја, па данас листа забрањених материја у ЕУ има 560 ставки.

Посебан проблем је нови тренд на том мрачном тржишту људских слабости – лажни лекови. У те бројне и некон-

тролисане материје спадају и фентанили, који могу бити веома штетни а повезани су са неким лажним лековима. На пример, 2015. године ацетилфентанил су EMCDDA и Еуропол проценили као изузетно подмуклу материју. Све те нове твари из индустрије дрога сада све чешће постају део неких замена за лекове, попут бензодиазепина, који се у многим државама сматра опијатом одговорним за стварање зависности код људи. Европске службе безбедности процениле

су да господари тржишта дрога у ЕУ који се баве синтетичким опијатима сада све више иду на хроничне и проблематичне секторе тржишта. Тако и лекови постају део ове суморне приче. А један од синтетичких канабиоида, МДБМ – ЦХМИЦ, повезан са чак 13 смртних случајева и 23 веома озбиљна тровања у ЕУ, пронађен је у 20 мешавина за пушење.

Географија дроге

Говорећи о типовима дрога које се користе по земљама, занимљив је део извештаја који се бави анализама отпадних вода по земљама. Подаци показују да се највише кокаина користи (или дистрибуира, чува) у Белгији и Холандији, на пример. Амфетамини се најчешће налазе у отпадним водама Немачке, Чешке, Холандије. Нимало необично, каже за „Одбрану“ Милош Богичић, заменик начелника одељења за сузбијање наркоманије и кријумчарења Полицијске управе за Град Београд: „Последњих година, производња синтетичких дрога сели се на исток Европе. У Чешкој се прави вештачки хероин, на пример. Пољска, Белорусија, Бугарска су земље са јаким стручњацима за хемију, са капацитетима за праве лабораторије и све више интервенција у лабораторијама и заплена те врсте је тамо. Некада је у том друштву била и Украјина, али сада је тамо рат и нема довољно података за ту земљу. У Бугарској је у последње време откривено неколико веома јаких лабораторија.“

Нашег саговорника потврђују сви новији извештаји ЕУ у које смо имали увид. У Бугарској се, на пример, као и у Литванији, прави метамфетамин уз помоћ бензил метил кетона. У Чешкој је, вели извештај, производња метамфетамина заснована на некој врсти мале традиције, јер се некад производило за сопствене потребе. Међутим, последњих година бележи су велики раст производње те синтетичке дроге, па чак и сукоби међу бандама које воде те илегалне лабораторије. Често су у тај посао укључени дошљаци из азијских земаља, попут Вијетнамаца. Оно што је посебан безбедносни проблем код свих синтетичких дрога, а нарочито метамфетамина, јесте што њихова производња изузетно загађује животну околину.

У скандинавским земљама, такође, расте употреба амфетамина. Али, те земље пријавиле су и пораст употребе хероина, и то међу старијом или барем по годинама зрелијом популацијом.

Разуме се, географија наркотика не може без рута. Оне су већ уобичајене, са већим или мањим изменама. Хероин путује из Авганистана преко Балкана, најчешће преко Космета у Рашке области, на Запад. Марихуана иде из Албаније, а понешто и из азијских земаља. У Шпанију улази из Марока, на пример. Оно што је важно кад је балканска рута у питању са своје две трасе – преко Космета и Рашке области и преко Бугарске, источне Србије и даље – јесте да је Балканско полуострво махом транзитна зона или област где се хероин и кокаин чувају и мешају са другим супстанцама да би се повећала њихова количина пре даље дистрибуције на Запад. Кокаин махом бродовима или авионима стиже из Латинске Америке, каткад директно у Западну Европу, а каткад преко Балкана и других тачака. Милош Богичић подсећа да је било неколико заплена на Аеродрому „Никола Тесла“, да се београдска полиција сусрела пуно пута са тзв. „мазгама“, људима који прогутају капсуле са дрогом да би је негде овде избацили из тела.

Према извештају поменутог центра за праћење дрога из 2013. године, рута којом се преносе кокаин и хероин пре-

ко Западне и Северне Африке је све јача. Отуд је већ неколико година безбедносним службама ЕУ један од приоритета максимално смањење „улоге западног Балкана као кључне транзитне зоне и складишта за илегална добра намењена ЕУ, и као логистичког центра група организованог криминала, што се посебно односи на албанске криминалне групе“, како пише у поменутом извештају из 2013. године. Тек трећи по важности је прекид трафикинга унутар ЕУ, посебно путем контејнера.

Двострука улога интернета

Интернет се показао као ново средство комуникације и добављања наркотика. Дакле, директно је злоупотребљен за трговину дрогама. Мрежа Даркнет је изузетан пример. Иако помало прикривено, реч је о несумњиво изузетно јакој мрежи која служи за само једну активност – трговину дрогама. Ко уђе у тај простор, затећи ће прозоре са насловима: Свилени пут, Др. Д., Величанствена башта, Кућа лавова итд. Све су то прозори који гледају ка само једном правцу – ка дилерима дрога. И све се може наћи и договорити. Уз нове технологије за платни промет, развој енкрипције који трговцима наркотицима омогућава да се добро сакрију и купе себи значајно време за бекство у случају да их неко открије, интернет се показао као одлично подручје за тај смртоносни посао. Они који продају путем интернета лако се скривају на тржиштима попут AlphaBay-а, Silk Road-а (свилени пут). Јер, могућности плаћања Bitcoin-ом и Litecoin-ом, коришћење рутера који прикривају стварне ИП адресе продаваца, олакшавају посао криминалцима.

Са друге стране, интернет је одлично средство за промоцију кампања против дрога, али и лекова и терапија за помоћ онима који су ушли у тај језиви круг. Зато ће пресудно питање за политику ЕУ и свих земаља, заправо, бити како одговорити на мрачну страну употребе интернета на том пољу, али и како што боље искористити његове предности за ширење кампања против употребе дрога и за терапије.

Смртоносна статистика

Слободна процена каже да је унутар ЕУ само у 2014. години најмање 6.800 људи умрло услед предозирања. Много више него, рецимо, 2013. године. Највећи број смртних случајева забележен је у Великој Британији (36 одсто) и Немачкој (15 одсто). Велики број смртних исхода десио се захваљујући употреби нових супстанци, па је Европски центар за праћење дрога и зависности од дрога 2015. године издао 34 упозорења у вези са употребом тих опијата. Као што смо већ рекли, у последње време појавили су се проблеми са наркотицима попут ацетилфентанила, који је прошле године повезан са 32 смртна случаја. Оперативни рад европских полиција и служби безбедности коначно је наметнуо и питање: *Не користиш ли неко њу зависнике, нарочито младе, као ђокусне кунџе?* Наиме, већ сада је јасно да су синтетички канабиоици (који се понекад продају и као „лековита мирисна уља“ на пример) веома отровни. Милош Богичић каже да су далеко отровнији од праве марихуане. Ипак, нове материје се стално појављују, лако се деле, баш посредством интернета, и у ЕУ су с разлогом поставили то питање. Све је додатно усложњено, како тврде експерти

REITOX-а, европске информационе мреже за праћење наркотика и зависника, тиме што се нове дроге продају најчешће под фирмом стимуланса, као нешто лакше, и што их онда корисници, или и сами дилери, често мешају са другим дрогама. А комбинације могу бити веома опасне.

Србија

„Код нас су тренутно најпопуларнији екстази, амфетамини у праху и камену, марихуана и разни веријетети од канабиса, попут сканка, затим спид, а већ неко време бележимо опадање употребе хероина, хашиша, нарочито хашишовог уља и кокаина”, каже Милош Богичић.

Ствар је у томе да за скупе наркотикуе, попут кокаина и хероина, Србија није право тржиште. Мада, разуме се, и код нас има оних који их користе. Мирјана Ковачевић, директорка Специјалне болнице за болести зависности, у разговору за један дневни лист рекла је да је пад цене кокаина и код нас учинио да тај стимуланс постане доступнији и ширем кругу корисника. Ипак, добра вест је што је број оних који користе те тешке дроге, барем у Србији, у опадању. Лоша вест тиче се синтетичких дрога, које због своје јевтиноће и код нас имају све раширеније тржиште и то међу млађим тинејџерима.

Посебна карактеристика српског тржишта (поред чињенице да смо, на срећу, и даље претежно земља транзита) јесте да расте број заплена наркотика, али је ту махом реч о малим количинама. Милош Богичић каже да је београдска полиција у последњих два до три месеца запленила око један килограм „спида”. Последња саопштења МУП-а Србије у вези са неколико заплена односе се на ред величина од по неколико грама. Једина већа заплена ових дана у региону била је 15 килограма марихуане, коју је црногорска полиција нашла код једне жене у колима на граници са Хрватском.

И у Србији су бројније заплене марихуане, која се, приде, гаји на доста локација и код нас.

„Индијска конопља тражи воду и често се гаји уз реку. Зато их је у једном периоду било нарочито много поред Дунава”, каже Богичић.

Но, с тим у вези постоји још једна нова особеност српског тржишта. Дроге, па и поља на којима се гаји марихуана, све више има по нашим селима. Разуме се да томе погодује тешка економска ситуација, али је ова појава за будућност земље изузетно опасна.

Но, кад су у питању нове синтетичке дроге и лабораторије, ту Србија стоји боље. Иако МУП нема тачну евиденцију заплена у нелегалним лабораторијама, нити се зна тачно колико их има, у полицији су прилично сигурни да их код нас нема много.

„За лабораторију вам је потребна стручна радна снага, одлични хемичари пре свега, доста новца за набавку супстанци, а тога код нас нема довољно”, каже Милош Богичић. Он подсећа на један од случајева откривања лабораторија. Пре неколико година београдска полиција открила је лабораторију у којој се производио каптагон, врста амфетамин са логотипом „Ц” на таблети. Главни организатор посла био је стручњак који је године провео у *Alcaloidu* из Скопља, а главни хемичар пензионисани радник *Здравља* из Лесковца. Кад је полиција открила лабораторију, нашли су 100 kg материје која је припремана за Блиски исток.

Такође, крајем априла полиција је ухапсила неколико особа због производње синтетичког опијата ривотрил у једној лабораторији у Новом Саду. У претресима на више места у том граду и Суботици нађена је велика количина тих таблета. У Новом Саду налазила се лабораторија са машином за прављење таблета и супстанце за прављење дроге.

Најновији резултати анализа Института за јавно здравље Војводине, на основу узорка од 163 одељења првих разреда средњих школа на територији Новог Сада, показују да сваки десети средњошколац користи марихуану, седативе, ЛСД, екстази... Дроге се најчешће користе викендом, током излазака, а дечаци предњаче у односу на девојчице – 11 одсто дечака користи дроге, наспрам седам одсто девојчица.

Шта је са невољним заморчићима код нас?

Милош Богичевић каже да таква појава није запажена код нас, на срећу, али да се са тиме мора рачунати кад је дрога у питању. Сваки дилер ће доћи у ситуацију да мора имати неког за пробу, подсећа он. Мирјана Ковачевић рекла је у разговору за неке дневне листове да, иако зна за ту праксу у неким европским државама, нема сазнања да се то дешава и код нас.

„У Америци, на пример, људима плаћају да учествују у експерименту са новим супстанцама. Али, они који желе да на тај начин зараде новац, свесно улазе у такве експерименте. Такође, млади и зависници од дрога узимају наркотикуе за које не знају ни како се зову, већ се одлуче за њих по препоруци пријатеља”, изјавила је Мирјана Ковачевић.

Можда ове праксе, која дефинитивно намеће нове безбедносне изазове, код нас тренутно и нема. Али, нико не може искључити могућност да се то и код нас појави, пре или касније.

Друштво је у великој кризи, а криза је најбољи фитиљ за сваку експлозију. Заплене су честе, полицијски депозити пуни, судови спори, а све је већи број очајних људи без посла и хлеба. Код нас су сви системи одавно пукли, а решења су половична. Стварање једног озбиљног система за борбу против наркотика, који би приморао све службе које се баве заштитом државе, попут МУП-а са свим његовим деловима, попут царине, речне полиције, здравствене службе, тајних служби, био би свакако од помоћи. Милош Богичић указује да се ништа не може без превенције. Његове колеге су доста урадиле у основним школама, али за деловање на средњошколце, каже он, није довољна полиција, већ ту мора бити и редовног рада психолога, педагога и других служби. Разлог је једноставан. Тржиште мрака игра на карту људске слабости, а та слабост један је од два кључара оног понора пред којим се свако од нас може наћи. Цена којом се плаћа на том тржишту је у ствари она највећа – живот. И то не самог зависника, већ свих оних који такву особу окружују. ■

ЛАВЉЕ СРЦЕ

Пише
Душан Глишић

Будимо објективни. Балкан јесте „Богу иза леђа”, али јесте и „буре барута”. На почетку 20. века Србија је била „трн у оку” не само Аустроугарској, већ и њеној великој и прејакој заштитници која је „продором на југ” желела да оствари своје националне интересе. Али била је и пијемонт свима малим и неслободним словенским народима који су сањали своје независне националне државе.

Имају ли Срби, попут свих других народа, право на осмишљавање своје будућности, или им, с обзиром на прошлост и „место становања”, то није (и неће бити?) дозвољено? Нека нам буде опроштено што одговор на то питање тражимо сада, у другој деценији 21. века, када су готово сви народи (европски поготову) одавно одлучили како (и с ким) даље. Утисак је, наиме, да су у току велика тумбања по свету, па није згорег запитати се, не само због националне безбедности, но и онако, због (правилнијег) корачања у будућност, размислити о сопственој судбини. Јер кап смо у мору, а плима ће досегнути и небеса. Невоља је, међутим, што су Србина, кад год је о будућности размишљао, на прошлост подсећали.

Сећате ли се, на пример, *Меморандума* Српске академије наука? Данас му је тридесет година, зрео човек. Колико је буке и повике на Србина било те, 1986. године. А зашто, через чега? Украли и објавили неки недовршени документ у коме су умни Срби размишљали о томе како даље у условима опште, па и српске пропасти у земљи, у којој је, судећи по доцнијим збивањима, мало ко видео срећну будућност. Покушај искреног промишљања многобројних разлога за вишегодишњу економску кризу, незауштављив раст дугова и пад националног дохотка, за неравноправне међурепубличке односе у заједничкој земљи у којој је само Србија била окована покрајинама које су, по Уставу из 1974. године, де факто и де јуре имале већа права од ње саме, за вртоглаво бекство неалбанског, али првенствено српског живља с Косова и Метохије... дочекан је на нож. Захтев за темељном реорганизацијом заједничке државе због неподношљивог положаја, првенствено, српске нације оцењен је као покушај укидања покрајина и стварања унитарне државе у којој би Србија имала одлучујућу моћ. А „зна се”, још од 19... Јака Србија, слаба Југославија, и обрнуто. А Срби, веровали. Трудиле се, умањивали значај, залагали се за братство и јединство, изјашњавали се као Југословени, понегде под притиском и као католици. Све зарад мира у кући. Гледајући у будућност, заборавили прошлост. И кад су хтели да озбиљније (по)разговарају о будућим корацима – „не дај великосрпској буржоазији, не дај Велику Србију”. А она се смањила, да мања није могла бити. Мада је било покушаја.

Шта се све десило од тада до данас, знамо. Били су људи у праву, умни људи, видели су, покушали да покажу пут, да понуде

излаз. Баш као и 142 године раније, када је Илија Гарашанин, потоњи уставобранитељ, министар полиције и шта све још не, својим *Начертанијем* понудио привредни, друштвени и спољнополитички избор Србији. Како и с ким даље у стварању јединствене словенске државе од народа заточених у огромној Црно-жутој монархији. И о том документу се ћутало, док није украден, па су Срби о њему сазнали „из друге руке”, од северног суседа, животно заинтересованог да Србија остане мала турска покрајина, санџак, како су Османлије говориле. И у том документу, нацрту, меморандуму, разматрала се српска сутрашњица и нудио један од путева ка мирнијој заједничкој будућности. И он је дочекан на нож. Виђен је као „прст у оку” великој сили, а то је, наравно, недопустиво. Мали, а... Србине, не смеш да мислиш, има ко ће да мисли о теби и за тебе. Па како ти буде. Нема зеца с лављим апетитом.

Будимо објективни. Балкан јесте „Богу иза леђа”, али јесте и „буре барута”. На почетку 20. века Србија је била „трн у оку” не само Аустроугарској, већ и њеној великој и прејакој заштитници која је „продором на југ” желела да оствари своје националне интересе. Али била је и пијемонт свима малим и неслободним словенским народима који су сањали своје независне националне државе. После ратова који су уследили, ти снови су, углавном, остварени, а Србин је, формирањем заједничке државе, изгубио своју, националну. Ипак, било је лепо, слављен је као победник, указивана му је част где год би се појавио. На свакој паради победе Србин је имао запажено место. У свету. Код куће то није било баш тако, па је настао *Меморандум*.

Прошле су деценије. На крају 20. века Србин је изгубио и ту заједничку државу, прети му се смањивањем и оне националне, углед му је драстично опао. У свету. Код куће? Изгледа да није битно. У српској кући и онако никад не мисле сви исто. Зато се, са страхом, питам како даље? После толико година, после толико држава у којима је живео, Србину се прети откидањем дела националне територије. Заузврат му се нуди нека нова, велика држава, у којој би, опет, имао част и чест. Био би међу победницима. Понуђен му је нови меморандум, ново начертаније, али му се садржај (још) не види. Као да није ни дефинисан, као да се још прилагођава „стању на терену”.

Нема (живог) зеца с лављим срцем. ■

ЕЛЕКТРОНСКА КЊИГА НА ЕНГЛЕСКОМ

Када је пре две године, у жељи да се осавремени настава кадетима Војне академије, настао електронски уџбеник „Биотероризам” (први те врсте на Универзитету одбране), ауторка проф. др Елизабета Ристановић ту није стала. Отишла је корак даље, како би електронски садржај обогатила и учинила га динамичнијим, модернијим, интерактивним. Тако је настао електронски уџбеник, који је измењен, допуњен, осавремењен и преведен на енглески језик. То прво електронско мултимедијално издање једног уџбеника на енглеском језику издавачки је подухват Медија центра „Одбрана” и Универзитета одбране.

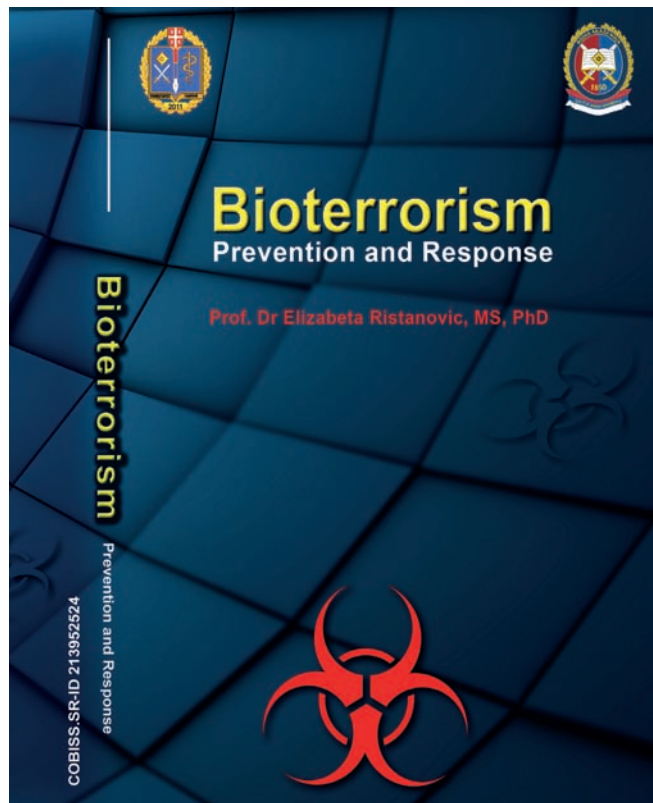
На основу књиге направљени су и електронски курсеви за учење на даљину, као резултат заједничког рада аутора, стручњака из Центра за симулације и учење на даљину и „Деферсон института”.

Знање у борби против биотероризма

У електронској књизи обрађени су основни појмови из области биотероризма, биолошког оружја, као и превенција и реаговање на потенцијални биотерористички напад.

– Будући да претња не познаје границе, желели смо да представимо своје ставове на енглеском језику. Наравно, идеја је да се преведе и на неке друге језике, јер је ова електронска књига добила препоруке да се користи у међународној сарадњи као уџбеничка литература, као сертификовани курсеви из ове области и да служи за подизање свести доносилаца одлука и јавности, не само стручне, него најшире, о том проблему. То је и те како важно у данашње време, као нужан предуслов у борби против биотероризма – истиче ауторка.

Она напомиње да, иако у ратовима који су до сада вођени није било отворене примене биолошких агенаса, статистике показују да је у њима страдало више људи од заразних болести него од конвенционалног оружја. Према њеним речима, актуелне миграције становништва такође представљају ризик за појаву нових или повећање инциденце постојећих заразних болести на европском континенту, а не сме се занемарити ни утицај климатских промена на ширење болести. Велике (масовне) епидемије, попут оних које су се у прошлости дешавале на нашем географском подручју и данас могу да представљају вели-

ки безбедносни ризик, било да су узроковане еколошким законитостима микроорганизама или њиховом евентуалном злоупотребом у биотерористичке сврхе, што, такође, представља реалну опасност.

Професорка Ристановић каже да је потенцијална деструктивност биолошког оружја, као застрашујућег облика тероризма, таква да се оно сматра стратешком претњом, јер може да произведе патње широких размера. Управо зато битно је и познавање феномена биотероризма и његових могућих последица, а и припрема и оспособљавање ресурса за адекватно реаговање у случају евентуалног биотерористичког напада.

Тим пре што су, према речима помоћника министра унутрашњих послова и начелника Сектора за ванредне ситуације мр Предрага Марића, стратегије националних безбедности већине земаља у овом сегменту још неадекватно изграђене, а нису јасно дефинисани механизми одбране, као ни обавезе субјеката који би требало да у њој учествују.

Прво електронско мултимедијално издање једног уџбеника на енглеском језику издавачки је подухват Медија центра „Одбрана” и Универзитета одбране. На основу те књиге направљени су и електронски курсеви за учење на даљину, као резултат заједничког рада аутора проф. др Елизабете Ристановић, стручњака из Центра за симулације и учење на даљину и „Цеферсон института”.

Професорка Ристановић сматра да би тај задатак од прворазредног интереса морао бити осмишљен мултидисциплинарно и тимски, а за његово извршавање неопходни су материјални предуслови и стручан и обучен кадар. Наравно, веома је значајна и улога Војске, с обзиром на њене ресурсе и задатке, првенствено везане за трећу мисију, јер би у случају биотерористичког напада највероватнија прва мета било цивилно становништво.

Учење на даљину

У предговору тог другог, допуњеног издања, ректор Универзитета одбране генерал-мајор проф. др Младен Вуруна истакао је важност те књиге и уопште таквог савременог начина учења.

– Ми живимо у време информационих технологија, динамике и интерактивности. Будући официри морају знати више од нас и ми морамо да им омогућимо да стекну знања по највишим технолошким стандардима. Тржиште знања данас нуди мноштво могућности на пољу учења на даљину... Електронска књига, преведена на енглески, и два електронска курса перфектно се уклапају у развојне планове Војне академије и представљају драгоцен материјал на пољу биотероризма и биоодбране. С посебним задовољством препоручујем је домаћим и страним експертима разних профила, као и онима који желе да науче нешто ново.

Генерал Вуруна сматра да је најважније од свега упутити младе људе, будуће официре и интелектуалце да познају значај тих проблема, да их препознају и, што је најважније, да знају како да их реше – коме да се обрате. У томе ће им помоћи лекције, вежбе, сценарији, видеоматеријал и линкови ка веб-сајтовима, које електронска књига садржи, јер им омогућава да до информација дођу на другачији начин.

– Овим се потврдило да су и електронске књиге и учење на даљину захтев времена и модерног динамичног војног образовања. Такође, преводи на стране језике и међународна сарадња у тој области императив су времена и, свакако, представљају наш стручни допринос заједничким напорима за превенцију глобалне опасности, какав је биотероризам данас, али и академски допринос укупним напорима да нас свет упозна на прави начин – кроз нашу интероперабилност, способност освајања нових знања и технологија, али и трансфера знања – истиче проф. др Елизабета Ристановић.

Проректор Универзитета одбране пуковник проф. др Бобан Ђоровић сматра да је електронска књига „Биотероризам”, коју је написала, превела и припремила

О АУТОРУ

Професор др Елизабета Ристановић је начелник Одељења за микробску генетику и имунологију Института за микробиологију Сектора за превентивну медицину ВМА. Докторирала је 2002. из области микробиологије и имунологије на Медицинском факултету у Београду. Редовни је професор на Војној академији Универзитета одбране Србије, виши научни сарадник Института за медицинска истраживања Универзитета у Београду, област медицинске науке, предавач на Медицинском факултету ВМА, гостујући професор Европског центра за мир и развој Универзитета за мир УН, за област биотероризам и менаџмент ванредних ситуација. Активно је учествовала и учествује у више научноистраживачких пројеката Универзитета одбране, ВМА, Института за медицинска истраживања Универзитета у Београду, Института за нуклеарне науке „Винча”, као и на неколико значајних међународних пројеката, у својству националног координатора. Аутор је и коаутор 230 научних и стручних радова, који су објављивани у домаћим и иностраним часописима и зборницима радова из различитих области микробиологије, молекуларне биологије, биотероризма, историје медицине, вредних монографија и поглавља у књигама. Уредник је више књига, монографија и публикација.

проф. др Ристановић, посебно значајан материјал за наставнике, кадете, студенте, учеснике разних тренинг курсева, али и за оне који активно учествују у борби против тероризма, као и за доносиоце одлука који би требало да знају све чињенице о тој глобалној претњи. ■

Мира ШВЕДИЋ

ДАЛЕКОМЕТНА ПУШКА BARRETT M-95

С ПРЕФИКСОМ СНАЈПЕРСКА

Пушка Barrett M-95 налази се у наоружању више од 20 земаља света. У Србији је користе Специјална бригада и Специјална антитерористичка јединица МУП-а Србије. Модели Barrett M-95, који се налазе у наоружању Специјалне бригаде, опремљени су оптичким нишаном Leupold Mark 4 4.5-14×50 и балистичким рачунаром BORS. Када се користи специјална муниција високе прецизности, по неким критеријумима пушка може добити префикс „снајперска“.

Код далекометних (крупнокалибарских, антимаатеријалних) пушака изражен је проблем великих габарита и тежине. С обзиром на то да су развијене за моћнији метак, морају бити тешке како би компензовале енергију трзаја и имале већу дужину, јер унутрашња балистика захтева дужу цев. С друге стране, захтеви војника су да та оружја буду лакша, компактнија и прецизнија. Многи произвођачи изналазе разна решења како би се смањили габарити и тежина оружја. У изради се користе лакше легуре метала, код неких модела се преклапа кундак (француски PGM Hécate), код неких је преклапање изведено на споју сандука и цеви (руска ОСВ-96), а неки се израђују у бул-пап конфигурацији.

Америчка компанија "Barrett Firearms Manufacturing" из Тенесија, након успеха пушке M-82A1 калибра .50 BMG (енг. Browning Machine Gun), почиње развој новог модела у бул-пап изради. Конструктори компаније већ су имали искуства са бул-пап оружјем, јер су 1987. године радили на моделу полуаутоматске пушке M-82A2, који никада није ушао у серијску производњу. Тако је 1990. године представљена пушка репетирка Barrett M-90 калибра .50 BMG, која је за 30 cm краћа, 30 одсто лакша и исто толико јефтинија од модела M-82A1.

Изглед леве стране пушке

Пушка M-90 производила се од 1990. до 1995. године, а купци су углавном били цивили (амерички закони дозвољавају куповину крупнокалибарских пушака), који су је користили на такмичењима у прецизном гађању на великим даљинама. Путем црног тржишта доспела је и у руке побуњеника Ирске републиканске армије и нарко-картела у Јужној Америци.

Модификована верзија M-90, ознаке Barrett M-95, представљена је 1995. године. Код тог модела рукохват са механизмом за окидање померен је за 2,5 cm напред, чиме је олакшано препуњавање оружја, ручица затварача је повијена надолу и назад, унутрашњост цеви је хромирана, дотеран је механизам за окидање и постављен носач оптике (касније и Пикатини шина)

Barrett M-95 је 1999. године победила на конкурс за будућу далекометну снајперску пушку америчке копнене војске (Long Range Sniper Rifle caliber .50). Ипак, изабрана је M-82A1 и то највероватније зато што је одређен број тих пушака већ био у наоружању. Мањи број M-95 купљен је углавном за тестирање, обуку и специјалне снаге.

Делови Barrett M-95

Пушка M-95 налази се у наоружању више од 20 земаља света. У Србији Barrett M-95 користе Специјална бригада и Специјална антитерористичка јединица МУП-а Србије. Жандармерија и Противтерористичка јединица у свом арсеналу имају старије моделе Barrett M-82A1.

Намена и борбене особине

Barrett M-95 калибра .50 BMG (12,7×99 mm) у категорији је далекометних, антиматеријалних, крупнокалибарских пушака. Намене је за уништавање и онеспособљавање лако оклопљених или неборбених возила, а и за гађање осетљивих циљева попут приземљених авиона или хеликоптера, ракетних лансера, телекомуникационе опреме, средстава за електронско праћење, складишта муниције и

горива и сл. Погодна је за употребу у брдско-планинским пределима, за заштиту пограничног појаса, одбрану обале од малих пловних објеката и плутајућих мина. Може се користити за позициону одбрану, противтерористичку заштиту објеката и бродова (нпр. од камиона самоубица, пиратских чамаца), противснајперска дејства, дејство на живу силу на отвореном и иза препрека.

Максимални ефикасан домет је око 1.800 метара, зависно од врсте муниције. Најефикасније дејство постиже се на даљинама од 800 до 1.600 метара. Дужина пушке је 1.143 mm, а тежина без оптичког нишана око 10,7 килограма. У изради пушке коришћене су најквалитетније легуре челика, а сваки метални део заштићен је од корозије процесом фосфатизације. Међу најлакшим и најкраћим пушкама је у својој категорији.

Главни делови

Пушка се састоји од цеви са горњим сандуком, доњег сандука са рукохватом и механизмом за окидање, кундака, ножица, затварача са носачем затварача, оквира и прибора.

Тешка цев дужине 737 cm има шест жлебова и шест поља са кораком увијања од 381 милиметара. Водиште зрна

и лежиште метка је хромирано, што повећава век трајања цеви. Са спољне стране израђено је шест уздужних жлебова ради бржег хлађења и смањења тежине цеви. На устима цеви је гасна кочница која служи да смањи енергију трзања оружја (за 65% према подацима произвођача). Има три коморе које су отвором окренуте уназад, под углом од 45°. Монтира се преко навоја и осигурава имбус завртњем.

Међутим, треба имати у виду да гасне кочнице начелно смањују прецизност оружја, односно повећавају растурање погодака. Поред тога, оружја са гасном кочницом имају јачи пуцањ, већи пламен на устима цеви и јачи повратни ударни талас барутних гасова, што утиче на слух стрелца и смањује његову концентрацију. Ту су и пратећи проблеми свих далекометних пушака попут дизања прашине, лишћа или снега при дејству, који се, додуше, донекле могу ублажити постављањем мокрог ћебета или јакне испод цеви. Због тога је произвођач развио посебан пригушивач пуцња QDL Suppressor, који у конструктивном смислу представља комбинацију пригушивача, гасне кочнице и скривача пламена. На цев се једноставно и брзо монтира преко посебне цилиндричке гасне коморе, која има улогу адаптера. Израђен

је од челика, тежак 2,21 kg, дуг 43,46 cm и има пригушење од 23 децибела.

Горњи и доњи сандук су међусобно спојени са две снажне попречне чивије, што омогућава брзо расклапање пушке. Пушка нема механичке нишане. На горњем сандуку налази се 29,85 cm дуга шина MIL-STD 1913, на коју се монтира оптички или ноћни нишан. Код модела прве серије оптика се монтира на шину челичног носача, који је заварен за сандук, па је оптички нишан нешто виши. На предњем делу горњег и доњег сандука, са обе стране су по четири прореза која служе за хлађење и смањење тежине оружја.

Решење рукохвата и полуге кочнице преузето је са америчке пушке M16 (због навике Американца на распоред команди). Рукохват је израђен од пластике и пружа удобан хват.

Команда кочнице је са леве стране и њоме се лако манипулише палцем десне руке. Позиција „укочено“ обележена је са „S“ (енг. Safe), а позиција „откочено“ са „F“ (енг. Fire). Окидање је добро решено. Ход обараче је глудац, уједначен и кратак.

Уводник оквира налази се иза рукохвата и механизма за окидање. Оквир се лако ставља и сигурно утврђује (за разлику од домаће далекометне пушке M-93 код које оквир мора одоздо јаче да се удари да би се сигурно фиксирао). Са леве стране уводника утиснути су подаци о произвођачу, моделу, калибру и серијском броју оружја.

Кундак је ергономски добро решен. Нема образину, с обзиром на то да је висина оптичког нишана спуштена због ниско профилисане Пикатини шине па је нишањење природније. Кундак је скелетног облика и може се придржавати левом руком и тако обезбедити боље налегање у згиб десног рамена. На задњем делу кундака је амортизер од гуме брэнда Sorbothane.

Ножице (бипод) су постављене на предњи део доњег сандука. Идентичне су као код модела M-82. Могу се фино подешавати по висини, склопити или скинути. Ради боље стабилности оружја се на задњем делу кундака може поставити једноножно постоље (монопод), које има могућност финог и грубог подешавања.

Пушка користи делимично модификован Mauser систем. Затварач је мали и врло кратак. Забрављује се преко три масивна испуста, постављена под угловима од 120°, па је за одбрављивање потребно закретање ручице за 60 и више степени. Ручица затварача је велика, повијена је надоле и уназад ка стрелцу, што олакшава препуњавање у лежећем ставу.

Затварач клизи глатко на две паралелне шине унутар доњег сандука. Ипак, због његове мале масе, потребно је при убацивању метка у цев, мало јаче гурнути затварач у предњи положај и добро га забравити.

Пушка се пуни челичним, кутијастим једноредним оквиром капацитета пет метака. Борбени комплет пушке је 25 метака. Тежина празног оквира је 450, а пуног око 1.134 грама.

Прибор се састоји од комплета за чишћење и одржавање оружја произвођача "Otis Technology", резервних оквира и упутства за пушку и оптику. Пушка се са прибором пакује у квалитетан, водонепропусни кофер марке

ТЕХНИЧКИ ПОДАЦИ

КАЛИБАР	50 BMG (12,7×99 mm)
ПРИНЦИП РАДА	репетирка — обртно-чепни затварач
ДУЖИНА ЦЕВИ	737 mm
ПОЧЕТНА БРЗИНА ЗРНА	854 m/s
ДУЖИНА ПУШКЕ	1.143 mm
ТЕЖИНА БЕЗ ОПТИЧКОГ НИШАНА	10,7 kg
КАПАЦИТЕТ ОКВИРА	пет метака
ТЕЖИНА ПРАЗНОГ ОКВИРА	450 g
ТЕЖИНА ПУНОГ ОКВИРА	+/- 1.130 g
ПРИГУШИВАЧ (ОПЦИОНО)	QDL Suppressor
ОПТИЧКИ НИШАН (СПЕЦ. БРОЈ)	Leupold Mark 4 4,5—14×50

Ножице

Гасна кочница

Команда кочнице

Команда кочнице је са леве стране и њоме се лако манипулише палцем десне руке. Позиција „укочено“ обележена је са „S“ (енг. Safe), а позиција „откочено“ са „F“ (енг. Fire). Окидање је добро решено. Ход обараче је гладак, уједначен и кратак.

Ножице

Ножице (бипод) су постављене на предњи део доњег сандука. Идентичне су као код модела М-82. Могу се фино подешавати по висини, склопити или скинути. Ради боље стабилности оружја се на задњем делу кундака може поставити једноножно постоље (монопод), које има могућност финог и грубог подешавања.

„Pelican“ у црној или боји песка. Кофер је израђен од тврде пластике, димензија је 135×40×15 cm и тежине око 10 килограма. Може да се носи у руци или вуче на точкићима.

Оптички нишани

Ефикасност пушке Barrett М-95 долази до пуног изражаја када се користи моћна и квалитетна оптика. За моделе прве серије специјално је израђен оптички нишан Swarovski 10×42, који служи за гађање на даљинама од 500 до 2.000 метара и који се одлично показао при борбеној употреби. Данас на тржишту постоји велики број квалитетних оптичких нишана, па тако произвођач препоручује нишане реномираних компанија „Leupold“ (Mark 4 4,5-14×50),

Гасна кочница

На устима цеви је гасна кочница која служи да смањи енергију трзања оружја (за 65% према подацима произвођача). Има три коморе које су отвором окренуте уназад, под углом од 45°. Монтира се преко навоја и осигурава имбус завртњем.

„Nightforce“ (NXS 3,5–15 и 5,5–22), „Schmidt&Bender“ (3-12 и 5-25 PM II/LP) и „Zeiss“ (6-24×72). Оптички нишани монтирају се на Пикатини шину преко прстенастих носача Barrett Zero-Gap и ExRings.

Модели Barrett М-95, који су у наоружању Специјалне бригаде, опремљени су оптичким нишаном Leupold Mark 4 4,5–14×50 и балистичким рачунаром BORS.

Балистички рачунар

Компанија „Barrett Firearms Manufacturing“ представила је 2008. године балистички рачунар BORS (енг. Barrett Optical Ranging System). BORS се монтира на оптички нишан и повезан је са добошом елевације. Када се одреди даљина до циља, окреће се добош елевације све док се на дисплеју рачунара не прикаже израчуната даљина. Унутрашњи компјутер има фабрички унете балистичке податке за различите типове муниције, па на основу даљине, температуре и барометарског притиска, које очитава преко сензора, одређује нишанску тачку и поправке.

Систем се може користити у температурном опсегу од 0 до +70 степени Целзијуса. Напаја се литијумском батеријом тип DL123 од 3V (као за дигиталне фото-апарате). Комплет садржи балистички рачунар, CD са балистичким софтвером Barrett, USB кабл (како би корисник преко рачунара унео податке муниције коју користи) и упутство. Систем умногоме олакшава нишањење, али није савршен (нпр. утицаји ветра морају се узети у обзир). Много је боље да се стрелац снајпериста ослања на своју вештину и знање, а да BORS користи као помоћно средство.

У пракси

У поређењу са домаћом далекометном пушком М-93, Barrett М-95 се због компактности и мање тежине лакше преноси са једног на други ватрени положај (од М-93 лакша је за 5 kg, краћа за 527 cm, а тешка је отприлике као пушкoмитраљез М-84). Подешавање ножица, убацивање оквира и пуњење пушке обавља се без проблема. Нишањење је природно јер је оптички нишан у равни са оком. Гађање је прилично удобно и трзај не представља никакав проблем (нешто је блажи од трзаја „црне стреле“). Зато је осетно јачи пуцањ и повратно дејство барутних гасова на стрелца и ближу околину (то је због бул-пап конфигурације оружја, јер је глава стрелца ближа оси цеви). Када је реч о прецизности, узимајући у обзир да су таква оружја конструисана за употребу митраљеске муниције, она је на задовољавајућем нивоу. Произвођач наводи податак о прецизности 1 MOA (1 инч на 100 јари, односно 2,5 cm на 91 m).

Коришћењем домаће стандардне митраљеске муниције 12,7×99 mm ППУ (која је приближних карактеристика као америчка) остварују се резултати од 1 до 1,5 MOA све до 1.500–1.600 метара. То значи да се погоци смештају у кругу од 40 до 60 cm (што одговара величини људског тела, димензијама блока мотора, телекомуникационе опреме и сл.). Много бољи резултати остварују се када се користи специјална муниција високе прецизности, па по неким критеријумима пушка може добити префикс „снајперска“. ■

Бојан РАЈИЋ

КАКО СУ НАСТАЛИ НАЗИВИ НАЈВЕЋИХ ВОЈНИХ ОПЕРАЦИЈА

ИМЕ ЧУВА ТАЈНУ

У намери да најважнији ратни планови остану неоткривени, али и успешно изведени, уместо компликованих и нелогичних скупова бројева и слова, додељивана су им имена чији је циљ био да се лако запамте, али и да осоколе све који у тим ратним дејствима учествују. Неколико деценија касније вештина осмишљавања назива операција из генералских канцеларија преселила се у кабинете експерата за односе са јавношћу, јер је пласирање питке комбинације две сугестивне речи постао опробани рецепт за добијање подршке јавности за операције чији су се ефекти и оправданост, често, оспоравали.

За имена неких од највећих војних операција које су обележиле век за нама може се употребити стара латинска изрека „Nomen est omen”, јер је осим њиховог недвосмисленог значаја за даљи ток историје, то што данас знамо за њих заслужно и име које су понеле. Неке од њих нашле су место и у популарној култури, па данас, чак и просечног познаваоца историје синтагма „Пустинска олуја” несумњиво асоцира на Заливски рат.

Осмишљавање имена операција релативно је нова пракса, која датира из времена Првог светског рата. Потекла је од немачких снага током две последње године рата, а нарочито се одомаћила у међуратном периоду, када је радио-веза постала доминантан начин комуникације.

Наиме, немачки Генералштаб користио је шифрована имена како би се, пре свега, сачувала тајност операција, мада су показала корисним и када је реч о субординацији. Испоставило се да је управљање и синхронизација комплексних операција једноставније када се именују тако да сви који су на било који начин укључени у њихову реализацију могу лако и да запамте то име. Имајући то у виду, Немци су бирали имена која су лака за памћење, али такође и инспиративна, па су планови за велике офанзиве на Западном фронту у пролеће 1918. године понеле имена инспирисана

верским, средњовековним и митолошким мотивима, као што су „Арханђео” (Archangel), „Сент Џорџ” (St. George), „Роланд” (Roland), „Марс” (Mars), „Ахил” (Achilles) и „Валкира” (Valkyrie).

ОПЕРАЦИЈА „ИНДИГО”

Америчка војска усвојила је шифрована имена операција током Другог светског рата, пре свега из безбедносних разлога. Употреба шифрованих назива проистекла је из праксе означавања ратних планова називима боја у међуратном периоду. Чак и пре него што је Америка ушла у рат, извршена је операција „Индиго” (Indigo) на Исланду, а планови у вези са острвима Азорес и Дакар ом означене су као операције „Греј” (Gray) и „Блек” (Black).

Истовремено, с друге стране океана, Немачка је пажљиво планирала операцију инвазије на Русију, која је првобитно названа „Фриц” (Fritz), по имену сина високог официра који је учествовао у њеном планирању. Хитлер је, међутим, сматрао да је то име исувише обично за једну тако важну операцију, па је она добила много звучнији назив – „Барбароса” (Barbarossa), по Фредерику Првом Барбароси, цару Светог римског царства, који је својевремено покорио Словене на истоку и који ће се, по ле-

генди, поново узнети и успоставити ново немачко царство.

За Винстона Черчила, који је лично „кумовао“ операцији искрцавања савезника у Нормандији, чији је шифровани назив био „Врховни господар“ (Overlord), историјски извори сведоче да је указивао на важност шифрованих назива операција, али истовремено и упозоравао на опасност од њихових „разбијања“. Управо због тога он је инсистирао да лично одобри називе операција које ће уследити, указујући сарадницима на смернице при избору имена. Черчил је саветовао да у именима операција у којима постоји могућност да велики број људи изгубити животе не би требало да буду коришћене речи хвале, претеране самоуверености, али и неозбиљног карактера. Такође, потребно је избегавати и имена живих људи, министара и команданата. Он, даље, наводи да треба пажљиво бирати речи које неће одати карактер операције, али ни омаловажити жртве, јер мајке или удовице не треба да буду посрамљене када изговоре да је њихов син или супруг дао живот у операцији чије име звучи смешно или банално. Имајући то у виду, Черчил је предлагао да би одговарајући називи били имена античких хероја, личности из грчке и римске митологије, сазвезђа и звезда, као и имена британских и америчких ратних хероја. Имена операција чувана су у строгој тајности, а чак и најмања могућност њиховог компромитовања била је позив за узбуну.

ШИФРА У СЛУЖБИ УСПЕХА ОПЕРАЦИЈЕ

До краја рата пракса шифровања имена операција установљена је на свим странама, па чак и када је реч о послератним операцијама, од психолошких кампања са поштанским маркицама (операција „Кукурузне пахулице“ (Cornflakes), до мисија ширења дезинформација (операција „Млевено месо“ (Minced meat)). У већини случајева имена су смишљали одабрани официри средњег нивоа задужени за планирање, али интервенисало се приликом назива значајнијих кампања.

После Другог светског рата употребу шифрованих имена усвојила је и ЦИА (операције „Ајакс“ и „Запата“). Та пракса била је у процвату и током рата у Кореји и Вијетнаму, иако су резултати били више или мање успешни. Неколико операција, наиме, привукло је пажњу из погрешних разлога, као што су „Убица“ (Killer), „Трбосек“ (Ripper) и „Дробилица“ (Masher). До краја рата у Вијетнаму војни званичници препознали су потребу за давањем инструкција како би се спречиле негативне последице неадекватних назива операција, који су се, за разли-

ку од дотадашње праксе, објављивали у јавности убрзо након почетка операције. У смерницама из 1972. године наводи се да треба избегавати имена која изражавају степен ратоборности у супротности са традиционалним америчким идеалима или тренутном спољном политиком, преносе увредљиве конотације или садрже егзотичне речи, баналан израз или познате комерцијалне робне марке. Војни

званичници, такође, захтевали су да шифрована имена имају две речи.

У осмишљавању шифрованих имена операција компјутери су укључени 1975. године и свакој команди америчке војске додељено је по два слова префикса. Имајући то у виду, прва реч имена сваке операције морала је да почне са једним од тих префикса, а друга реч могла је да буде изабрана насумице. У годинама које су уследиле такав начин шифровања имена постао је пракса, све до 1989. године и инвазије на Панаму, када је установљен нови тренд, јер су са развојем медија и двадесетчетворчасовног извештавања војни званичници увидели да добро осмишљена имена операција могу бити корисна алатка за односе са јавношћу. Након свргавања панамског лидера Норијеге, у операцији која је названа „Праведна ствар“ (Just cause) и која се јако добро „примила“ у медијима, уследила је деценија добро намерних, помало моралистичких имена операција – „Обновљена нада“ (Restore hope) и „Подржати демократију“ (Uphold democracy).

ОБЛИКОВАЊЕ ЈАВНОГ МЊЕЊА

Упркос напорима војног и државног врха, имена операција у Другом светском рату имала су ограничен ефекат на обликовање ставова јавности, јер су се водила под ознаком „поверљиво“ и за њих се сазнало тек након завршетка рата, после чега су постала део историје. Такође, њихов утицај на морал војника је, такође, био лимитиран само на оне који су у њима учествовали. Међутим, након завршетка Другог светског рата војни званичници одлучили су да имена операција користе за потребе јавног информисања у вези са тестирањем атомске бомбе. С том намером створена је нова категорија имена, наводно шифрованих имена операција која су била пуштена у јавност, али су прави шифровани називи били познати малом броју укључених у пројекат.

Потенцијал добро осмишљених имена први је схватио и 1946. године применио вицеадмирал Бланди, командант заједничке радне групе за тестирање атомске бомбе на коралном острву Бикини, а пројекат је назван операција „Раскршће“ (Crossroads). Вицеадмирал Бланди је био изузетно поносан на име које је осмислио, оправдавајући свој избор објашњењем да ће се након тог тестирања снага мора, ваздуха, а можда и човечанство, наћи на раскрсници. У медијима тога времена назив пројекта наишао је на одобравање, а чак је објављено и објашњене вицеадмирала Бландија о његовом значају, међутим поједине новине саркастичним коментарима јасно су дале до знања да су прозреле вешту тактику утицаја на јавност.

У последњим деценијама двадесетог века, уместо именовања појединачних операција, започета је пракса осмишљавања шифрованих имена за целокупну акцију. Најбољи пример за то био је Заливски рат, чији је синоним постао шифровани назив „Пустинска олуја“ (Desert storm), али тек након што су имена „Штит полуострва“ (Peninsula shield) и „Штит у облику полумесеца“ (Crescent shield) одбијена.

Упркос свим поменутих напорима, изгледа да је немогуће у потпуности избећи контроверзе у именовању операција које су, по својој суштини, насилне и изискују многобројне жртве. У 2001. години, када је председник Буш покренуо рат против тероризма, акција у Авганистану првобитно је названа „Бескрајна правда“ (Infinite justice), али су критичари упозоравали да то име може да увреди многе муслимане чију је подршку Америка желела. Због тога је име убрзо промењено у операција „Трајна слобода“ (Enduring freedom). Да места за различита тумачења увек има потврдила је операција „Ирачко ослобођење“ (Operation Iraqi liberation), јер су 2003. године бројни теоретичари завере у том називом препознали скраћеницу О. И. Л. ■

Биљана МИЉИЋ

ПРОДОР МЕКЕ СИЛЕ

ПИШЕ
Александар Радић

Војна вежба у Пољској, под називом „Анаконда“, одржава се као охрабрење и потврда европским савезницима НАТО-а да их САД нису препустиле саме себи. На тај начин Американци провоцирају демонстрацију руске војне силе, јер је то терен где њихови велики ресурси могу да парирају руској „мекој сили“. На Русима је да одаберу да ли ће наставити као до сада „меко“ или ће прихватити изазов.

Променом односа у избору средстава надметања за политички престиж, великом вежбом „Анаконда“ НАТО шаље конвенционалну поруку – силом ће штитити интересе својих чланица. Русима, који су у време хладног рата силу демонстрирали приказом тенкова на полигонима, сада је основно средство тзв. „мека сила“, некадашњи амерички „стил“ подривања поретка психолошко-пропагандним, економским, обавештајним и, ако треба, субверзивним активностима.

Сада реке теку узводно и Руси показују велику агилност у стварању политичких ослонаца у ултрадесним и конзервативним политичким круговима у демократским земљама, које су створиле Европску унију. Не либе се да Грчку дужничку кризу искористе и да председник Владимир Путин оде и понуди подршку у инат ЕУ.

Учили су Руси од најбољих у том послу, од Американаца, како подржавати невладине организације, а да то нико са сигурношћу не може да докаже. Када се искуства покретања обојених револуција искористе, удружена са руским традиционално дрским обавештајним продорима, резултат је продор „меке силе“, који је ефикаснији од оне никад остварене слике из хладног рата – офанзиве тенкова са исток, који за пар дана доласе до Ламанша.

Пред одржавање кључног самита у Варшави, заказаног за јул, врло је важно да НАТО покаже како има средства, али још важније вољу да умири страхове код својих чланица од притиска с истока. Реч је о земљама које су некада биле следбеници „источног греха“, јер су као прибалтичке државице биле део СССР-а, или су као Пољска и Румунија биле на листи чланова Варшавског уговора. Од кризе на Криму пролећа 2014. године, из граничног појаса стално се ствара слика о предстојећој великој кризи на истоку. Чини се да се понекад претерује и да се виде тенкови који не постоје. Али, страх источног зида у НАТО-у има основа, јер је реч о државама које су традиционално током векова биле под притиском Руса.

Прекоатлантски савезник, САД, сада је пред великим искушењем шта да учини. Решење није у повратку на стари манир стационарирања велике конвенционалне силе. Пре двадесетак година америчке тенковске и механизоване бригаде биле су размештене у Немачкој (и сишле су прво на исток Босне 1995. године, а затим на исток Космета лета 1999. године). У складу са тежиштем на оружаним интервенцијама, које су део рата против терора после 2001. године и препознавања Пацифика, као будућег простора глобалног надметања, Американци су драстично редуковали потенцијале размештене на источној страни Атлантика. У међувремену, „остале“ чланице НАТО-а редуковале су војне потенцијале у корист осталих видова владине потрошње.

Први корак у обнови војне моћи НАТО-а јесте све снажније истицање потребе да се за одбрану троши два процента бруто националног производа. Немаци су већ најавили да ће повећати број људи у униформи и вратити у службу део тенкова, који су конзервирани. Америчка подршка савезницима биће размештај једне бригаде за брзо реаговање на територију источних чланица. Пружиће се подршка у донацијама из америчких вишкова наоружања. Као охрабрење савезницима одржава се вежба „Анаконда“, која треба примарно да потврди да Американци нису оставили савезнике саме себи. Неке мере су врло јасна порука – 11. јуна два америчка стратегијска бомбардера Б-52Х приближила су се границама Русије изнад Балтичког мора и положила противбродске мине, као део вежбовних активности у одбрани од замишљеног поморског десанта руске Балтичке флоте.

Американци провоцирају демонстрацију руске војне силе, јер је то терен где њихови велики ресурси могу да парирају руској „мекој сили“. На Русима је да одаберу да ли ће наставити као до сада „меко“ или ће прихватити изазов. ■

Фото Војна академија

ПОЧЕЛО СНИМАЊЕ ТРЕЋЕ СЕЗОНЕ СЕРИЈЕ „ВОЈНА АКАДЕМИЈА”

Нови задаци за старе јунаке

У претходне две сезоне „Војне академије” приказане су двадесет и три епизоде, које су изазвале велико интересовање јавности. Нова сезона серије, реализоване у сарадњи Министарства одбране, Војске Србије, Радио-телевизије Србије и продукцијске куће „НИРА”, имаће дванаест епизода.

Снимање је почело 10. маја, али је, према речима стручног консултанта серије мајора Владимира Петошевића, три дана раније снимљен званичан пријем кандидата за Војну академију. Камером су забележени долазак, пријемни испит и провера физичке способности будућих кадетата.

– Снимање у кругу Војне академије трајаће до 10. јуна, а после се екипа серије премешта изван капија те војне високообразовне установе и наставља снимање у „цивилству”. У међувремену, снимаће се обука и тактичка вежба кадета на просторима Бубањ потока и Делиблатске пешчаре, а пред крај снимања у плану су сцене и кадрови авиона и хеликоптера на Аеродрому „Батајница”. Ако све буде ишло према плану, снимање завршавамо 8. августа – каже мајор Петошевић.

Поистоветили се са војском

Нова глумачка постава полако „улази у своје улоге” и упознаје се са кадетима. Глумци су спремни да уче, а кадетати расположени да им помогну како би што више сазнали о војсци и Војној академији. Наравно, у слободно време је неизоставно дружење кадета, официра са Академије, глумца и екипе серије.

– Истакао бих важност истинског поистовећивања

екипе са војском, јер су сви глумци осетили шта значи бити војник, кадет и официр. Већина њих навела је да ће са задовољством и поносом учествовати у снимању серије, објашњавајући да је то дивно осећање. Глумац Бојан Перић, који се прославио као кадет Стошић, рекао је да би „увек био војник ове приче зато што је серија Војна академија нешто што мора да постоји на РТС-у” – истиче стручни консултант.

Хумор, драма, акција и заплет

У претходним сезонама највећа пажња посвећена је кадетима – пилотима. Завршетком другог серијала и њиховог школовања на Војној академији, они су постали потпоручници Војске Србије. Трећи серијал наставља причу о њима после пет или шест година, када у чину поручника, неки обављају дужност у јединицама Војске, а неки су командири у Војној академији.

– Прате се њихове животне ситуације и даље, али, у међувремену, уписују се нови кадети и паралелно се одвија прича о студирању, животу и раду у Академији. Уз постојеће старе актере серије, уводимо и нове познате глумце и можете да очекујете занимљиве цивилне, али и приче са официрима и кадетима. Наравно да има и много духовитих ситуација на које су гледаоци серије навикли, али ту су и драма, акције и велики број заплета у животу свих ликова. Нећемо вам откривати више детаља, видећете за неколико месеци – поручује мајор Петошевић. ■

С. АНЂЕЛКОВИЋ

Када уметничке збирке разговарају

У Великој галерији Дома Војске Србије, 10. јуна, отворена је изложба „Дијалог две збирке”, којом су љубитељима уметности представљена дела две куће легата – Галерије ликовне уметности поклон збирка Рајка Мамузића и Збирке Николе Богдановића, колекционара из Сремске Митровице.

Дефинисане сличним уметничким настојањима, не само ликовном поетиком коју презентују, високим уметничким дометом и бројем дела која поседују, већ и избором уметника чија дела баштине, збирке су побудиле неподељену пажњу уметничке јавности.

О поставци и изложеним делима говорили су потпуковник Биљана Пашић из Медија центра „Одбрана”, која је посетиоце подсетила и на богату уметничку Збирку Дома Војске с бројним делима из друге половине 20. века, затим ауторка изложбе Јованка Столић, директор Галерије ликовне уметности поклон збирке Рајка Мамузића Лазар Марковић и колекционар Никола Богдановић.

Усаглашене ликовном поетиком и избором уметника које презентују, збирке се први пут јединствено приказују, што је, према речима Јованке Столић, „својеврсна вредност изложбе”.

Посетиоци ће бити у прилици да погледају више од педесет слика и једанаест скулптура које презентују сву програмску и пластичну разуђеност уметничких ставова послератне генерације сликара и вајара.

Уметници чија су дела сабрана у збирци Рајка Мамузића, која садржи скоро хиљаду уметнина, имали су значајне улоге у савременој српској и југословенској уметности. Многи су били професори ликовне уметности, а чак седморо и чланови Српске академије наука и уметности. Њихова дела излажу се и чувају у свим нашим музејима и галеријама. По узору на ту збирку настала је и Збирка Николе Богдановића, која обухвата 250 уметничких дела 34 уметника.

Изложба „Дијалог две збирке” отворена је до 29. јуна. ■

Д. ГЛИШИЋ

Снимила Д. СТЕФАНОВИЋ

ВОЈНИЦИ У ИСТОРИЈИ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ
– КРАЉ СТЕФАН ПРВОВЕНЧАНИ

Ратничка проза

Теодосије, писац с краја 13. века, каже за Стефана Првовенчаног да је „у војсци искусан и храброшћу удивљен, када сеђаше у челу трпезе весељаше благороднике бубњевима и гулама, а неговаше много и књижевност, и уз то беше врло разуман и вешт приповедалац”. То сведочанство савршено моделује лик краља, ратника, писца, градитеља манастира из средњег века.

Разматрање улоге српских војника и ратника у стварању и развоју српске књижевности јесте изазован задатак, који мора уважити чињеницу да су српски писци често били у ситуацији да буду истовремено и књижевни ствараоци и ратници, па су тако градили својеврстан поетички принцип – мач и перо у истој руци. Ратови су знатно утицали на српску књижевност и њен су важан предмет. У европској литерарној пракси ретки су случајеви да ратови мењају књижевну стварност, али код нас су постављали, померали

или укидали границе литературе и често испољавали већи утицај на процесе развоја српске књижевности од чисто књижевних покрета и праваца. Отуд је историја српске књижевности једним делом и историја ратовања, а истовремено и прича о војницима који су је, с другим писцима, стварали.

Први српски краљ

Додирне тачке између српске књижевности и српских војника и ратника успостављене су већ стварањем јединствене српске средњевијековне државе, зачецима књижевности са специфичним

српским обележјима у 12. веку. Литература је у том периоду под великим утицајем монаштва, духовности Истока, књижевне традиције Свете горе и практичних потреба Српске православне цркве, а Боривоје Гроздић тврди да православна религија и животне ратне околности нису нужно супротстављене категорије. Тачност те тврдње потврђује чињеница да су постављање темеља српске државности и ширење државе пратили ратни походи и битке, а да већ у 13. веку имамо епоху великих књижевних имена – Светог Саву, Стефана Првовенчаног и Доментијана – и стварање књижевних средишта у Хиландару, Студеници, Милешеву, Жичи и осталим манастирима.

Почетак српске историје и српске књижевности обележавају Стефан Немања и његов син Растко (Свети Сава), најпре као државотворци и књижевници, а затим и као књижевни јунаци. Први војник у историји српске књижевности је, ипак, други Немањин син и Савин брат, Стефан Првовенчани, који је као српски велики жупан владао од 1196. до 1217, а као краљ од 1217. до 1227. године. Прве борбе водио је са рођеним братом, кнезом Вуканом, одмах после смрти оца. Земља је због унутрашњих борби и сукоба око престола тешко пострадала или, како је краљ Стефан касније писао, „земља се оскрвнила од безакоња наших“. Завађену браћу успео је да измири Свети Сава над Немањиним ковчегом, што је Стефану Немањићу омогућило да поново постане велики жупан 1205. године и да две године касније освоји Ниш, Врање и Призрен. Стефанова владавина протекла је у знаку његове ратничке способности, веште дипломатије и великих државних успеха попут добијања краљевске круне и проглашавања аутокефалности Српске цркве.

Стефан Немањић се за круну обратио папи Хонорију, коме је обећао да ће Србију превести у католицизам. Након што му је папа преко делегата послао краљевску круну, Стефан је 1217. године крунисан за првог српског краља. Свети Сава се није слагао с његовом прозападном политиком и одлази на Свету гору, одакле се враћа тек пошто је Стефан народу и свештенству обећао да ће одбити римске утицаје. Владар и писац Стефан Првовенчани завршио је живот у пуној смерности, замонашен као Симон. Умро је 1228. године и сахрањен у Студеници, а касније пренесен у своју задужбину Жичу. Његове мошти пренесене су чак седамнаест пута, а за време Првог светског рата српски војници су их носили преко Албаније.

Бој код Пантина

Стефан Првовенчани није као војник специфичан у српској књижевности, али јесте један од ретких владара који је био и писац. Први његов књижевни текст за који

данас знамо јесте „Повеља“, издата у Хиландару између 1200. и 1202. године, која садржи елементе житија, поетске описе природе и алегоријске слике. Он је аутор још три повеље, али је несумњиво његово најважније дело „Живот и подвизи светог Симеона“ (око 1216. године), у коме је, за разлику од дела осталих српских писаца у средњем веку, могуће сагледати и елементе тада савремене историје. Већина модерних истраживача указује да писац у њему успешно транспонује историјско у литерарно, те да је тим текстом у нашу средњовековну књижевност „ушла“ перцепција историје. Спојити трансцендент-

ну духовност и историзам је тешко, али непобитно је да „земаљска“ дела заузимају једно од централних места у Немањином житију, које се условно може поделити на духовни и ратнички део.

Прва наша самостална и целовита биографија „Живот и подвизи светог Симеона“ описује живот Стефановог оца Немање, од рођења до смрти, као и догађаје после Немањине смрти, у којима се испојила његова натприродна моћ. Историја Србије појављује се у облику низа чуда Светог Симеона, тако да у делу сазнајемо појединости о његовом рођењу у изгнанству, страдању од завидливе браће, чудесном избављењу из тамнице, овладавању целом српском земљом, чишћењу државе од богумилске јереси и победоносним ратовима које је водио.

Стефан Првовенчани систематски описује ратне походе и борбе које су се дешавале у то доба, с карактеристичним описом боја код Пантина и приказима Немањиних и његових освајања. Може се рећи да су то рани облици „ратничке прозе“, која ће се, нарочито, развити у српској књижевности 14. и 15. века. По мишљењу Љиљане Јухас Георгијевске, „описи ратовања – Немањиних и потом Стефанових могу се окупити у једну целину јер они и чине посебан структурни комплекс у делу“. Посебно је важно подвући да иза описа ратова и битака стоји човек, који је учествовао у њима, што, уосталом, и сам Стефан потврђује, када говори о победама над противницима. Највеће заслуге за остварене победе приписује Светом Симеону, који разним чудима помаже Стефану и Србији, кад год се над њима надвију опасности, што је приступ који потврђује да је житије писано промишљено и у сврху потврде легитимитета власти.

Поетичност и богатство језика у делу „Живот и подвизи Светог Симеона“ учинили су да хагиографија Стефана Првовенчаног остави дубок траг у средњем веку и постане извор за прерађивање и књижевни модел неким од најзначајнијих српских средњовековних писаца попут Доментијана и архиепископа Данила. ■

Зоран МИЛАДИНОВИЋ

НОЋ

ДУГИХ НОЖЕВА

Незадовољни поделом плена након Хитлеровог преузимања власти, вође СА, које су 1933. године у својим редовима имале и до 2,5 милиона људи, почеле су све гласније да траже „другу револуцију”. Вођа то није могао, а ни хтео, да опрости СА официрима. Пошто му више нису били потребни, представљао их је као терет за партију која је желела да поправи углед. За то време, Рем је са својим главешинама вршио притисак на армију да прихвати СА одреде у свој састав, чиме би се добила нова „националсоцијалистичка народна војска”. Официри регуларне армије одбацивали су сваку могућност да их преплаве припадници одреда уличних силеција. И поред малобројности, регуларне трупе представљале су респектабилан политички фактор, који је још измицао из Фирерових руку.

Регуларна немачка војска, поред председника Хинденбурга, била је једина претња за Хитлерову неограничену власт по доласку на место премијера 30. јануара 1933. годи-

не. Ернест Рем давао је повода за оговарања и сплетке својим све скандалознијим животом који је упражњавао и део његових СА вођа, што Хитлеру пре освајања власти није посебно сметало.

Искусан у политичким маневрима, Хитлер није одмах дао на знање Ремовим присташама да му директно сметају у глобалним плановима. Рема, јединог сарадника с којим је био на ти и ословљавали су се по имену, изненада, 11. децембра 1933, поставио је за министра Рајха без портфеља. Тиме је желео да придобије старог партијског камерада и да преко њега стиша незадовољство СА трупа, које су желеле свој део у подели власти освојеној, према њиховом мишљењу, захваљујући и активностима „смејих кошуља”. Колика је била Хитлерова дволичност и моћ претварања најбоље говори свечано писмо објављено у партијском листу „Народни посматрач” („Voelkischer Beobachter”) за нову 1934. годину, у коме се похваљује Рем и величају његове заслуге за националсоцијалистичку револуцију. Поласкан похвалама Рем се уплео у

Никада није утврђено колико је људи нестало у акцији спроведеној 30. јуна 1934. године. Канцелар Адолф Хитлер, у говору пред Рајхстагом, одржаном 13. јула 1934, рекао је да је тада убијено 77 људи, што је многоструко умањена бројка, јер поједине процене иду и до хиљаду мртвих. Из те крваве чистке највећу корист извукао је Химлеров СС, који је одиграо улогу целата и затим надоместио празнину насталу након пропадања СА после Ремове смрти. За ту улогу Химлер је убрзо и награђен – од 20. јула СС је постао потпуно независан од ослабљеног СА.

замку и још одлучније наставио да захтева уједињење редовне војске и СА одреда, од чега би ови потоњи имали несумњиве користи.

Покушај договора

Због неслагања вође СА са командом регуларне армије, Хитлер је, 28. фебруара 1934, одржао заједничку конференцију у Смеђој кући, где је много полемисано, али ништа конкретно није договорено. Дозвољено је једино да СА изводе предвојничку обуку. Након ручка, пошто су армијски официри отишли из Смеђе куће, Рем је пао у хистеричан бес и рекао: „То што нам каже тај смешни каплар, не значи ништа... Ни најмање се не намеравам држати тог споразума. Хитлер је издајица и у најмању руку мора отићи. Ако не можемо даље са њим, ићи ћемо без њега!“. Пошто је чуо те јеретичке речи, обергрупенфирер из Хановера Виктор Луце отрчао је код Хитлера, који је био у друштву Хеса и Рајхенауа, и све му испричао.

Хитлера је још више узбунио Ремов предлог по ком би СА и СС били са редовном армијом подређени заједничком министарству одбране, док би министар наведеног ресора био вођа СА. Горди пруски официри су то једнодушно и са

презиром одбацили, што се најбоље види у изјави генерала Валтера фон Браухича: „Поновно наоружавање био је и сувише озбиљан и тежак посао да би се допустило суделовање спекулантима, пијанцима и хомосексуалцима.“

Најубедљивији разлози које је војска предочила Хитлеру против СА били су одлив најбољег регрутног контингента у редове СА, истицање сила Антанте да у Немачкој већ постоји велика војска („смеђих кошуља“), дивљаштво СА, а главни командант Рајхсвера генерал Фон Хамерштајн, поред тога, рекао је: „Сваки сеоски дивљак може попут нациста владати терором“. Једном речју, став армије био је да су СА, војнички гледано, потпуно безвредни, али да њихово постојање и деловање може спречити изградњу праве армије. Хитлер није смео да се оглуши на то озбиљно упозорење које је стизало из војног врха, поготово што је став председника Паула фон Хинденбурга био идентичан армијском ставу према „нецивилизованом понашању“ СА одреда.

Ствари тако почињу да се развијају веома неповољно по Рема и његове „смеђе кошуље“. У један сат изјутра, 30. јуна 1934, Хитлер је од Геринга и Химлера примио хитну поруку у којој је стајало да сутрадан почиње организована СА побуна у Минхену и Берлину. Хитлер је шефу своје телесне страже

Химлер и Рем из времена када је вођа СС-а био јошчињен СА одредима

Сепу Дитриху наредио да одмах оде у минхенску Смеђу кућу. За њим је нешто касније послао и две чете СС пука телесне гарде, које је Дитрих сачекао и хитно се упутио у Бад Визе. Истовремено, Хитлер је кренуо са бонског аеродрома у пратњи новог шефа СА Луцеа и Гебелса, који је знао да му само близина вође може обезбедити сигурност и да тако неће страдати. У четири часа ујутру, 30. јуна 1934, авион је слетео на минхенски аеродром, где су га чекали есесовци, који су у престоници Баварске већ заузели све кључне тачке. Поверљива група под вођством СС штандартефирера Емила Мориса ухапсила је високе СА вође, обергрупенфирера Шнајдхубера и групенфирера Шмита, који су били у канцеларији Хитлеровог поверљивог човека, гаулајтера Адолфа Вагнера. У раним јутарњим сатима у канцеларију је упао и Хитлер, који је са двојице ухапшених функционера СА, још док су му салутирали, потрагао све ознаке и почео да их хистерично вређа. Тада је један од њих учинио покрет самоодбране, Хитлер је потегла револвер, али је Морис хладнокрвно први запуцао и убио прво Шмита, а који тренутак касније и Шнајдхубера, који је само изустиио: „Ви сте луди!“.

Крај Ернеста Рема

Сакупивши своје одане извршиоце из СС-а, Хитлер се упутио ка Бад Визеу где је био смештен Рем са својим штабом. Чим су стигли, упали су у хотел и Хитлер је бесно закуцао на врата буновног Рема, који је ухапшен чим је отворио. У другим хотелским собама похапшене су вође СА Фон Спрети и штандартефирер Ул, којима су везане ноге и руке, и тако су са Ремом и осталима убачени у аутомобиле. У једној соби генерал СА Хајнес нађен је у истом кревету са својим младим шофером, те су обојица на месту убијени. Њихова тела убачена су, затим, у кола и са поворком превезена за Минхен. На

повратку Хитлерова колона са ухапшеницима срела је колону високих официра СА који су кренули на предвиђени састанак у Бад Визе. За то време Луце, Рудолф Хес и гаулајтер Вагнер позивали су у Смеђу кућу команданте СА и ту их хапсили, док овима још није било јасно шта се дешава. Поверљиви припадници СС хапсили су припаднике СА на железничкој и аутобуској станици, по трговима и осталим комуникацијама у граду.

Убрзо је Хитлер стигао у минхенски затвор Штаделхајм и ту наредио да се почне са стрељањем, што је одмах и извршено над старим јуришничким вођама Хајдебреком, Шпретијем и Краусером. Хитлер је хтео прво да стреља Рема, али га је пред погледом старог камерада напустила храброст, те се окомио на остале команданте и наредио да отпочне масовни крвави пир. Прво је требало да умре Ремов возач Макс, а Хитлер је злурадо наредио да обавезно то саопште Рему, јер је знао да ће га то емотивно погодити. Хитлер је од Рема захтевао да изврши самоубиство револвером који му је остављен у хелији, али је он то категорички одбио, па су га 2. јула 1934, по Дитриховом наређењу, убила двојица есесовца (наводно га је устрелио Теодор Аик). Тиме се завршила каријера Ернеста Рема, човека који је био Фиреров пријатељ и вођа СА, највеће партијске војске у целој историји.

СС је у Трећем рајху био елитна организација која је требало да буде ново њемстиво у расистичкој Хитлеровој шиворевини

Никада није утврђено колико је људи нестало у акцији спроведеној 30. јуна 1934, у историји познатој као „Ноћ дугих ножева“ (Die Nacht der langen Messer). Канцелар Адолф Хитлер, у говору пред Рајхстагом, одржаном 13. јула 1934, рекао је да је убијено 77 људи, што је многоструко умањена бројка, јер поједине процене иду и до хиљаду мртвих. Из те крваве чистке највећу корист извукао је Химлеров СС, који је одиграо улогу целата и затим надоместио празнину насталу након пропадања СА после Ремове смрти. За ту улогу Химлер је убрзо и награђен. Од 20. јула СС је постао потпуно независан од ослабљеног СА. Химлер је добио дозволу да прионе на

формирање широко разгранате организације, која је ускоро на себе преузела терористичке задатке према Јеврејима и за режим неподобним особама, које је раније спроводио СА.

Иако су формално још постојали, СА одредима је, под неспособним шефом штаба Луцеом, све више опадала важност. Имали су скаутске дружине и задатак да организују гимнастичку предвојничку обуку, што је било равно исмевању са некада суровим јуришницима у смеђим кошуљама. Од тада почиње права страховлада коју ће спроводити СС, преко својих крвожедних команданата Химлера, Хајдриха, Милера, Шеленберга, Аика, Калтернбрунера...

Уздизање СС-а

Одреди СС-а дуго су били у склопу СА и, самим тим, преузели су хијерархију и чинове од Ремових „смеђих кошуља“ устројених по војничком систему. Први по чину био је државни вођа СС-а (рајхсфирер СС-а) Хајнрих Химлер, који је по преузимању власти постао и први човек полиције Рајха, јер је Хитлер наредио да се све полицијско-безбедносне службе морају објединити под његовом командом. Следећи по значају био је оберструпенфирер, а одговарао је чину генерал-пуковника у редовној војсци Вермахта, и током Трећег рајха ту титулу носили су само одабрани. Један од њих био је и Сеп Дитрих. Затим долази обергрупенфирер, који је, у поређењу са копненом војском, имао чин генерал-потпуковника, групенфирер је командант дивизије, док је бригадефирер заповедао јединицом ранга бригаде.

Унутар једне бригаде биле су јединице назване штандарте, пропорционалне пуковима, а под заповедништвом штандартефирера, дакле СС пуковника. Штандарте су имале бројеве и заставе, пуковске инсигније, а најпознатија је, свакако, била „Телесна гарда Адолфа Хитлера“ („СС лајбштандарте Адолф Хитлер“ и пук „Дер Фухрер“). Унутар сваког пука било је више јуришних чета, које су називане штурмбан и којима је вођа био штурмбанфирер СС мајор, а могао их је предводити и хауптштурмфирер (капетан) или оберштурмфирер (натпоручник). Затим је долазио чин поручника (лајтант у редовној војсци), односно СС унтерштурмфирер, који је био последњи официрски чин у есесовској хијерархији.

РАЈХСФИРЕР НАРКОМАН

Док је лечен од повреда задобијених током минхенског пуча, Херману Герингу су у аустријској болници у склопу медицинског третмана често давале велике количине морфијума. Ту је будући рајхсмаршал постао доживотни морфијумски зависник, коме је суд по повратку у Немачку, 1925. године, наложио обавезно лечење у санаторијуму у Лангброу. Пошто му је умрла супруга, октобра 1931. године, Геринг је наставио са коришћењем дроге, што га није спречавало да енергично ради на ширењу своје политичке моћи у партији и касније у држави. Геринг је гајио потајну наду да би могао постати шеф целокупне немачке полиције, што је снивао и Химлер, кога је, при преузимању власти, Хитлер поставио на мање важан положај шефа минхенске полиције.

Чинови су били пропорционални онима у регуларној армији, мада су термилошки преузети од СА одреда, а Химлер их касније наредбом пренео и на полицијске јединице. У хијерархији СС-а строго се поштовала дисциплина и ауторитет надређеног старешине чије наређење је извршавано беспоговорно. Појединци који би „осрамотили“ униформу или одбили наређење били би веома строго кажњени, а једна од највећих казни била је предвиђена за издају и кукавичлук, што је требало да направи јасну дистинкцију у односу на СА. Химлерова организација нагло је расла. Од 1931. године, када је СС имао свега 400 сталних припадника, уз 1.500 људи који су уз редован посао, по потреби, волонтирали; већ 1932. тај број пење се на 30.000, а 1933. било је 50.000 есесоваца. То је сразмерно мали број, ако се зна да је у разним СС јединицама на крају рата служило преко милион војника и официра.

Још у „време борбе“ до 1933. године долази до сукоба разних интереса и жеље за постизањем личног престижа у партијској организацији. Како је СС добијао на важности у Хитлеровим очима, тако је долазило до интензивирања сукоба унутар самог црног реда. Личним недостатком у СС кору обично је сматран неки вешто скриван јеврејски предак, недостатак расног квалитета, касно приступање партији, непримерена прошлост супруге СС официра, раније продемократско уверење, припадност појединих чланова породице комунистичкој или социјалдемократској партији.

Химлер је себи наметнуо задатак да створи ново племство по крви, „Блут унд Боден“, по формули Валтера Дареа, те је, стога, врло радо примао у своје редове припаднике традиционалне аристократије. Тиме је хтео да подигне углед својој организацији, коју су од почетка углавном сачињавали скоројевити и људи ниског интелекта и слабог образовања. У СС-у су била чак 83 висока племића у чину од штандартефирера до обергрупенфирера, од којих 21 са титулом принц наследник или принц, што чини сам врх племства. У целом Рајху било је 159 обергрупенфирера и групенфирера, а можемо утврдити да је високог племства у структури СС-а било чак 13 посто, уз напомену да је у Немачкој тада племство чинило тек хиљади део укупне популације. Принц Бентхајм Текленберг, председник Савеза немачке аристократије, изјавио је 19. јануара 1935. да његово друштво даје пуну подршку националсоцијализму и његовој расној политици. Посебно је истакао чињеницу да сви чланови његовог савеза могу доказати своје аријевско порекло од 1750. године, а неки још и пре те године. Командант концентрационог логора Бухенвалд био је принц наследник Валдек Пирмонт, што говори колико је Химлер желео да на руководећим местима има праву аристократију. Он је хтео да створи ново племство, а мото за тај пројекат био је: узети најбоље од старе вилхелминске аристократије, што се противило резону Вермахта да је небитно порекло официра, већ су важне његове личне карактеристике и командне способности.

У националсоцијалистичкој партији, а посебно у СС-у, напредовало се захваљујући добрим везама, бескрупулозности, корупцијом, али и личним организационим способностима. ■

(Насћавак у следећем броју)

НА ВЕТРУ УСП

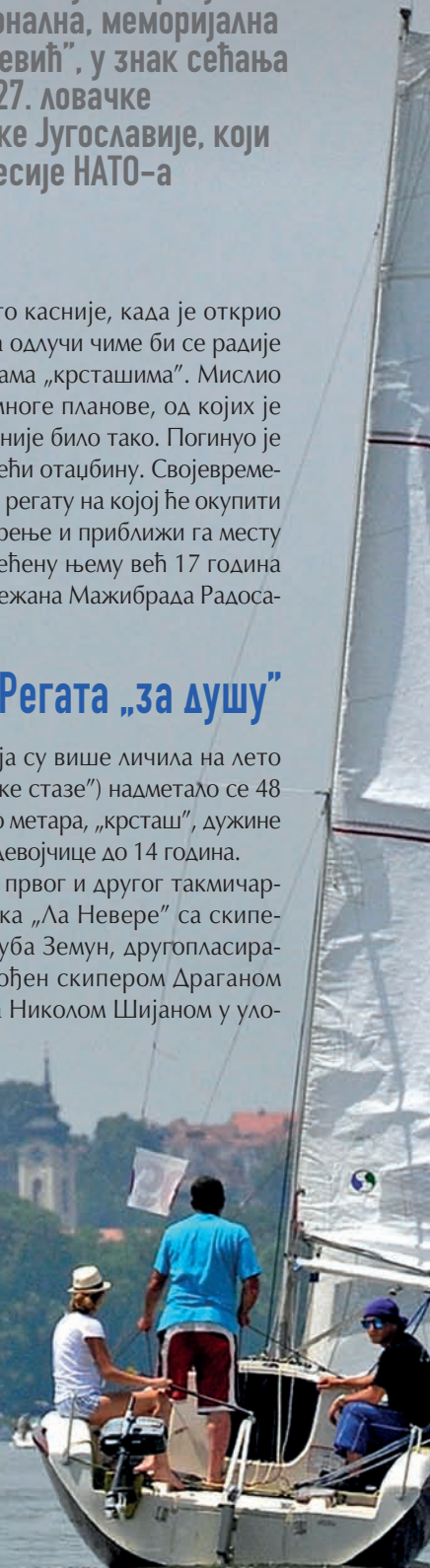
Последњег викенда у мају, на Дунаву и Сави у Београду одржана је по осамнаести пут традиционална, меморијална једриличарска регата „Зоран Радосављевић”, у знак сећања на pilota и једриличара, припадника 127. ловачке авијацијске ескадриле „Витезови” Војске Југославије, који је погинуо у одбрани државе током агресије НАТО-а у пролеће 1999. године

Као дете маштао је да буде пилот. Нешто касније, када је открио чари једриличарства, више није могао да одлучи чиме би се радије бавио, ловачким авионима или једрилицама „крсташима”. Мислио је да има довољно времена да испуни многе планове, од којих је велики број био везан за једрење. Ипак, није било тако. Погинуо је у ваздушној борби, 26. марта 1999, бранећи отаџбину. Својевремено, Зоран је маштао о томе да организује регату на којој ће окупити све једриличаре са ових простора, да унапреди једрење и приближи га месту које тај спорт има у свету. Нажалост, регату посвећену њему већ 17 година организују његова породица и пријатељи – каже Снежана Мажибрада Радосављевић, Зоранова сестра.

Регата „за душу”

Током два изузетно топла дана без ветра, која су више личила на лето него на пролеће, на два регатна поља („једриличарске стазе”) надметало се 48 посада једрилица у класама „микро”, дужине пет и по метара, „крсташ”, дужине више од пет и по метара, и „оптимист”, за дечаке и девојчице до 14 година.

У класи „крсташ”, после сабирања резултата првог и другог такмичарског дана, прво место заузела је посада једрењака „Ла Невере” са скипером Марјаном Фроршицом из Једриличарског клуба Земун, другопласирани је био једрењак „Имецин” („Imagine”), предвођен скипером Драганом Стојсављевићем, а трећи „Ипсилон” („Ypsilon”), са Николом Шијаном у улози вође посаде.

ОМЕНЕ

Поред Николе, његове супруге Наталије, сина Дамјана и брачног пара Мире и Михајла Стојковића, у посади „Ипсилона“ нашао се и Никола Станковић, кадет прве године 140. класе Војне академије. Момак из околине Лесковца, матурант Војне гимназије, каже да је одувек волео војску. Као дечак пратио је војне емисије „Дозволите“ и „Може бити само један“, отац му је резервни официр који је учествовао у рату 1999, и за њега после основне школе није било дилеме којим ће путем кренути у животу. То му је било прво једрење на регати, али каже да је било лепо и занимљиво искуство, да је помагао посади и да ће вероватно уписати једриличарску секцију на ВА. Намера му је, каже, да по завршетку друге године Академије упише модул Речне јединице и постане официр Речне флотиле.

Скипер Никола Шијан хвали атмосферу на манифестацији,

– „Зокијева регата“ је најлепша баш због опуштеног, домаћинског односа, који негујемо сви. Моја деца тренирају једрење, па сам видео све регате по Србији последњих пет-шест годи-

на. Свугде је нека драма, али овде је милина... Што би се рекло – регата за душу! – каже Шијан.

У „микро“ (микротонер) класи најбољи резултат остварио је „ПС Тех“ („PS Tex“), са скипером Дејаном Антићем, друга је до циља стигла посада Академског једриличарског клуба, предвођена скипером Јованом Црногорцем, а трећа је била једрилица ЈК Земун, са кормиларом Златаном Златановићем.

„ПС Тех“, према речима Антића, дугогодишњег једриличарског такмичара и тренера, настао је као комбиновани тим од особа са истим циљем из различитих једриличарских клубова. У „ПС Тех“ приступио је истовремено са својим пријатељем и колегом Николом Марјановићем из једриличарског клуба „Гемакс“, а на овогодишњој „Зокијевој регати“ тиму се придружио и кадет прве године 140. класе Војне академије Александар Ђорђевић, момак из Прокупља, који каже да га је одувек привлачило једрење. И он, као и његов класић Никола,

намерава да се придружи једриличарској секцији и упише модул Речне јединице по завршетку друге године.

Скипер Антић истиче да „ПС Тех“, тим који је у Србију први пут донео медаљу са светског првенства (из Берлина 2014. и из Бреста 2015. године), и Академски једриличарски клуб уско сарађују са Војском Србије, конкретно Војном академијом. Клуб је регистровао десетак момака и девојака кадета (неких сада већ потпоручника) као своје такмичаре за наступе на регатама како би их постепено уводили у тај спорт.

Млади нараштаји

Међу најмлађим такмичарима у класи „оптимист“ најбољи је био једриличар Душан Трбојевић из Једриличарског клуба Земун, а другопласирани Стефан Јуил, иначе син некадашњег такмичара у једрењу на дасци. За Душана, ученика осмог разреда ОШ „Јован Дучић“, који једри три године и има већ завидну колекцију пехара и медаље, његов отац Раде и тренер Златко Шаботић кажу да је веома усредсређен на то што ради.

– Пре је био заљубљеник у фудбал, сад га то скоро уопште не занима. Заљубио се у једрење на први поглед, не знам има ли један или два снимка о једрењу на интернету који није прегледао. Потпуно је посвећен једрењу, оно га испуњава, нема страх од воде, ветра, невремена... – каже отац Раде и додаје да је и он ушао у тај спорт уз Душана и да му је жао што и није раније почео да бави једрењем.

Организатори регате су друштво „Зоран Радосављевић“, Једриличарски клуб Земун и Министарство одбране и Војска Србије. Значајну помоћ пружили и МУП Србије – Речна полиција, Министарство саобраћаја, Лучка капетанија, Прво паробродско друштво и друге компаније. Припадници Речне флотиле обезбеђивали су регатно поље, кадети Војне академије помагали су у организацији регате, а припадници РВ и ПВО налетима хеликоптера типа „газела“ на симболичан начин означили су почетак регате у знак сећања на свог колегу пилота. Делегацију РВ и ПВО на церемонији свечаног проглашења победника и затварања овогодишње регате предводио је пуковник Драган Лазаревић, начелник Одељења за људске ресурсе у Команди РВ и ПВО, а посебну захвалницу организатора регате у име 890. мешовите хеликоптерске ескадриле примио је командант потпуковник Мирослав Зечевић.

– Прва „Меморијална регата Зоран Радосављевић“, на којој су учествовала 22 крсташа са преко 90 чланова посаде,

одржана је у септембру 1999. године у Црној Гори. Организовали су је Једриличарски клуб ЛаМар, у коме је Зоран научио основе једрења, Једриличарски клуб Поларис, чији је био оснивач и први председник, и часопис „Наутичар“, са којим је сарађивао. Велику помоћ пружали су и Војска Југославије, касније Војска Србије, и Једриличарски савез Србије. Од те, већ далеке 1999. године, „Зокијева регата“ у сваком погледу бележи успех. Поред такмичарских резултата и несумњивог доприноса развоју једриличарства, једно од највећих достигнућа је свакако позитивна енергија која прати ову манифестацију, као и све већи број истинских и дугогодишњих пријатеља регате, без којих она и не би била оно што јесте – закључује Снежана Радосављевић Мажибрада, сестра pilota чије име са поносом носи једно од најпопуларнијих окупљања заљубљеника у једрење на овим просторима. ■

Игор САЛИНГЕР

УНИВЕРЗИТЕТ ОДБРАНЕ У БЕОГРАДУ
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
ВОЈНОМЕДИЦИНСКЕ АКАДЕМИЈЕ

Расписује

ЈАВНИ КОНКУРС

за избор/реизбор у звање наставника

I За избор у звање наставника:

1. једног наставника за ужу научну област интерна медицина подобласт кардиологија у звање редовног професора;
2. једног наставника за ужу научну област интерна медицина подобласт гастроентерологија у звање редовног професора;
3. једног наставника за ужу научну област хистологија и ембриологија у звање редовног професора;
4. једног наставника за ужу научну област психијатрија у звање редовног професора;
5. једног наставника за ужу научну област интерна медицина подобласт гастроентерологија у звање ванредног професора;
6. једног наставника за ужу научну област хирургија подобласт васкуларна и ендоваскуларна хирургија у звање ванредног професора;
7. једног наставника за ужу научну област интерна медицина подобласт реуматологија у звање доцента;
8. једног наставника за ужу научну област орална медицина у звање доцента;
9. једног наставника за ужу научну област хистологија и ембриологија у звање доцента;
10. једног наставника за ужу научну област инфективне и тропске болести у звање доцента;
11. једног наставника за ужу научну област анестезиологија и интензивно лечење у звање доцента;
12. једног наставника за ужу научну област интерна медицина подобласт гастроентерологија у звање доцента;
13. једног наставника за ужу научну област фармакологија и токсикологија у звање доцента.

II За реизбор у звање наставника:

1. једног наставника за ужу научну област медицина рада у звање ванредног професора.

III За избор у звање сарадника:

1. једног сарадника за ужу научну област интерна медицина подобласт реуматологија у звање асистента;
2. једног сарадника за ужу научну област орална медицина у звање асистента;
3. једног сарадника за ужу научну област нуклеарна медицина у звање асистента;
4. два сарадника за ужу научну област орална медицина у звање сарадника у настави;
5. једног сарадника за ужу научну област офталмологија у звање сарадника у настави.

IV За реизбор у звање сарадника:

1. једног сарадника за ужу научну област радиологија у звање асистента;

2. једног сарадника за ужу научну област патологија у звање асистента.

ОПШТИ УСЛОВИ КОНКУРСА

- 1) да је кандидат професионални припадник Војске Србије;
- 2) да кандидат није правоснажно осуђиван за кривично дело против полне слободе, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установи.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОНКУРСА

I За избор у звање редовног професора:

- 1) после избора у звање ванредног професора да није од кадета односно студента добио оцену нижом од „добар” више од два пута у протеклом петогодишњем периоду;
- 2) да кандидат има:
  - (1) најмање шест *in extenso* радова у часописима са кумулативним импакт фактором са JCR листе чија је вредност најмање три, а кандидат треба да буде најмање у два рада први аутор или носилац рада (последњи аутор), а да су најмање три рада објављена од избора у звање ванредни професор,
  - (2) најмање четири рада у часописима индексираним у SCI Expanded бази података, без импакт фактора, од тога два после избора у звање ванредни професор,
  - (3) осам радова у часописима индексираним у MEDLINE, од тога четири после избора у звање ванредни професор.
 Радови из категорије (2) могу бити замењени радовима из категорије (1), а радови из категорије (3) могу бити замењени радовима из категорија (1) и (2);
- 3) саопштења на међународним или домаћим научним скуповима;
- 4) статус руководиоца научноистраживачког или стручног пројекта или сарадника на таквом пројекту и најмање пет публикација или саопштења која су проистекла из рада на пројекту;
- 5) књигу односно монографију из релевантне области или уџбеник (односно превод уџбеника) за област из које се бира;
- 6) да је руководио израдом најмање једне докторске тезе као ментор или да је из пројекта којим руководи одбрањена најмање једна докторска теза на неком од других медицинских факултета.

Да је учествовао најмање два пута у комисијама за одбрану докторске дисертације.

Уместо менторства, односно руковођења израдом докторске дисертације, може се вредновати и чланство у комисијама за оцену и одбрану докторске дисертације одбрањене до 1. октобра 2016. године, односно менторство или руковођење израдом магистарске тезе одбрањене до 1. октобра 2014. године;

- 7) да је руководио израдом најмање једног завршног рада;
- 8) остварене активности у најмање четири елемента из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист”, број 7/12).

II За избор у звање ванредног професора:

- 1) после избора у звање доцента да није од кадета односно студента добио оцену нижу од „добар” више од два пута у протеклом петогодишњем периоду;

- 2) да кандидат после избора у звање доцента има:
- (1) најмање два in extenso рада у часописима са кумулативним импакт фактором са JCR листе чија је вредност најмање 0.75,
  - (2) најмање један in extenso рад у часописима индексираним у SCI Expanded бази података без импакт фактора,
  - (3) најмање два in extenso рада у часописима индексираним у MEDLINE бази података.

Радови из категорије (2) могу бити замењени радовима из категорије (1), а радови из категорије (3) могу бити замењени радовима из категорија (1) и (2);

- 3) статус руководиоца научноистраживачког или стручног пројекта или сарадника (члан истраживачког или стручног тима) на таквом пројекту;

- 4) да кандидат од избора у звање доцента испуњава један од наведених услова:

- (1) има објављену књигу или монографију из релевантне области,
- (2) има објављен уџбеник или превод уџбеника за област из које се бира,
- (3) има објављен практикум, збирку задатака или скрипту за наставу из области из које се бира.

Наведене публикације могу се заменити са најмање два поглавља у књигама, монографијама, уџбеницима или преводима уџбеника, или уређивањем два тематска зборника радова, или уређивањем једне монографије из уже научне области за коју се бира;

- 5) саопштења на међународним или домаћим научним скуповима;
- 6) менторство најмање у једном завршном раду;
- 7) менторство за израду најмање једног магистарског рада или докторске дисертације. Овај услов може се заменити учешћем у комисији за одбрану две тезе (докторске, магистарске или обе) или учешћем у комисији за одбрану једне тезе (докторска или магистарска) уз учешће у својству ментора за две здравствене специјализације (супспецијализације);
- 8) остварене активности у најмање три елемента из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист”, број 7/12).

Услови за реизбор у звање ванредног професора идентични су условима за избор, с тим да су ти услови постигнути од избора у звање ванредног професора.

III За избор у звање доцента:

- 1) да кандидат поседује научни степен доктора наука из уже научне области за коју се бира и матичну здравствену специјализацију на предметима за које таква специјализација постоји;
- 2) најмање трогодишње педагошко искуство у звању асистента и да није од кадета односно студената добио лошију оцену од „добар” више од два пута у протеклом трогодишњем периоду;
- 3) просечна оцена са студија најмање осам (8);
- 4) научни односно стручни радови објављени у научним часописима или зборницима са рецензијама и то:
  - (1) најмање један in extenso рад, као први аутор у часопису са импакт фактором са Journal Citation Report (JCR) листе чија је

вредност најмање 0.75, односно више радова у часописима са JCR листе (први аутор у једном) чији је кумулативни импакт фактор 0.75,

- (2) најмање један in extenso рад у часопису индексираним у SCI Expanded бази података без импакт фактора,
- (3) најмање два in extenso рада у часописима индексираним у MEDLINE бази података.

Рад из категорије (2) може бити замењен радом из категорије (1), а радови из категорије (3) могу бити замењени радовима из категорија (1) и (2);

- 5) остварене активности у најмање два елемента из Табеле елемената доприноса наставника академској и широј заједници (табела 1. као прилог Критеријумима за стицање звања наставника на Универзитету одбране у Београду – „Службени војни лист”, број 7/12);
- 6) кандидати без претходног или са непотпуним претходним трогодишњим педагошким искуством у звању асистента:
  - (1) два пута више радова по свим ставкама од броја који је предвиђен за избор у звање доцента,
  - (2) објављена књига или монографија из релевантне области или уџбеник за предмет за који се бира или поглавље у званичном уџбенику за предмет за који се бира,
  - (3) да учествује у реализацији научноистраживачких пројеката,
  - (4) детаљно образложен предлог Наставно-научног већа о разлозима за избор у звање доцента.

IV За избор у звање асистента:

- 1) да је кандидат завршио одговарајућу здравствену специјализацију (на клиничком предмету или на претклиничком предмету за који постоји здравствена специјализација);
- 2) да је кандидат уписао докторске академске студије или му је као магистру наука одобрена тема за израду докторске дисертације;
- 3) да је кандидат студије завршио са просечном оценом најмање осам (8);
- 4) да кандидат има најмање један рад in extenso, као први аутор у часопису са рецензијом.

Услови за реизбор у звање асистента идентични су условима за избор, с тим да је услов под бројем 4) постигнут од избора у звање асистента.

V За избор у звање сарадника у настави:

– кандидат мора да буде студент специјалистичких академских студија или докторских студија и да је завршио студије са оценом најмање осам (8).

ДОКУМЕНТАЦИЈА КОЈА СЕ ПОДНОСИ УЗ ПРИЈАВУ НА КОНКУРС

Уз пријаву на конкурс кандидати треба да приложе:

1. биографске податке и доказе о испуњености услова конкурса, систематизоване према главама II, III, IV, V и VI у Образцу – Извештај комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање наставника, а према „Упутству за припрему документације која се предаје приликом конкурсисања за изборе/реизборе у звања наставника на Универзитету одбране” (Образац извештаја и Упутство преузети са интернет адреса или www.mfvma.mod.gov.rs или у Секретаријату Медицинског факултета Војномедицинске академије);
2. библиографију објављених научних и стручних радова са копија примерака научних радова и других публикација;

- уверење надлежног органа МУП-а о непостојању правоснажне пресуде за кривично дело против полне слободe, фалсификовања јавне исправе коју издаје високошколска установа или примања мита у обављању послова у високошколској установе.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаве на конкурс за (ре)избор у звање наставника односно сарадника подносе се на адресу **Војномедицинске академије: Црнотравска број 17, Београд (преко шалтера деловодства),**

**МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ СРБИЈЕ
УПРАВА ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ (Ј-1)**

Расписује

ИНТЕРНИ КОНКУРС

За пријем у професионалну војну службу у својству подофицира на неодређено време у:

Централну логистичку базу

- руководилац – руководилац складишне механизације, ВЕС 22113, 1 извршилац

Бригаду везе

- телефониста-линијаш, ВЕС 21803, 1 извршилац
- командир одељења радио-релејног, ВЕС 21803, 1 извршилац

Батаљон војне полиције специјалне намене „КОБРЕ“

- радио-телеграфиста, ВЕС 21802, 2 извршиоца
- противтерориста уједно пратилац, ВЕС 21119, 1 извршилац
- противтерориста уједно возач, ВЕС 21119, 1 извршилац

Гарду

- телефониста-линијаш, ВЕС 21803, 1 извршилац
- командир одељења, ВЕС 21101, 3 извршиоца
- војни полицајац уједно нишанџија, ВЕС 21118, 3 извршиоца
- војни полицајац, ВЕС 21118, 2 извршиоца

1. бригаду КоВ

- радио-телепринтерист, ВЕС 21801, 1 извршилац
- командир одељења извиђачког, ВЕС 21103, 1 извршилац
- командир одељења рачуначког, ВЕС 21201, 1 извршилац
- командир тенка, ВЕС 21401, 2 извршиоца
- заменик командира б/в, ВЕС 21401, 1 извршилац

2. бригаду КоВ

- командир одељења уједно оператор, ВЕС 21213, 1 извршилац
- рачунач, ВЕС 21209, 1 извршилац
- заменик командира б/в, ВЕС 21401, 6 извршиоца
- командир одељења, ВЕС 21701, 1 извршилац

3. бригаду КоВ

- командир одељења стрељачког, ВЕС 21101, 1 извршилац

са знаком „конкурс за избор/реизбор у звање наставника односно сарадника“. У пријави обавезно навести адресу и телефон, ужу научну област и звање за коју се пријава подноси.

Непотпуне и неблаговремено поднете пријаве неће бити разматране.

Конкурсна документација неће се враћати кандидату.

Конкурс је отворен 30 дана рачунајући од првог наредног дана од дана објављивања. ■

4. бригаду КоВ

- командир одељења стрељачког, ВЕС 21101, 3 извршиоца
- командир одељења, ВЕС 21110, 1 извршилац
- командир тенка, ВЕС 21401, 1 извршилац
- заменик командира б/в, ВЕС 21401, 2 извршиоца
- командир одељења, ВЕС 21701, 1 извршилац
- командир одељења, ВЕС 21751, 1 извршилац

Специјалну бригаду

- радио-телепринтерист, ВЕС 21801, 1 извршилац
- радио-релејац, ВЕС 21803, 2 извршиоца
- радио-телепринтерист, ВЕС 21801, 3 извршиоца
- диверзант, ВЕС 21133, 1 извршилац
- снајперист – падобранац, ВЕС 21133, 1 извршилац
- заменик командира – падобранац, ВЕС 21133, 1 извршилац
- речни диверзант, ВЕС 21134, 2 извршиоца
- речни диверзант – противтерориста, ВЕС 21134, 1 извршилац
- диверзант – падобранац, ВЕС 21135, 3 извршиоца
- снајперист – падобранац, ВЕС 21135, 1 извршилац
- нишанџија – падобранац, ВЕС 21135, 1 извршилац
- радио-телепринтерист-шифрер – противтерориста, ВЕС 21813, 2 извршиоца
- возач – противтерориста, ВЕС 22701, 1 извршилац
- снајперист – противтерориста, ВЕС 21119, 2 извршиоца
- противтерориста – возач, ВЕС 21119, 1 извршилац

Мешовиту артиљеријску бригаду

- командир одељења, ВЕС 21217, 3 извршиоца
- извиђач, ВЕС 21207, 1 извршилац

Речну флотилу

- моториста, ВЕС 22306, 4 извршиоца
- командир одељења, ВЕС 21701, 1 извршилац

3. батаљон војне полиције

- војни полицајац, ВЕС 21118, 1 извршилац

5. батаљон војне полиције

- војни полицајац, ВЕС 21118, 3 извршиоца

21. батаљон везе

- радио-телеграфиста уједно возач, ВЕС 21813, 1 извршилац
- радио-релејац уједно возач, ВЕС 21803, 1 извршилац

246. батаљон атомско-биолошко-хемијске одбране

- командир одељења, ВЕС 21901, 1 извршилац

204. ваздухопловну бригаду

- техничар за ваздухопловно наоружање, ВЕС 22201, 1 извршилац

52. техничар за авион и мотор, ВЕС 22203, 3 извршиоца

250. ваздухопловну бригаду за ПВД

- 53. радио-релејац уједно возач, ВЕС 21803, 1 извршилац
- 54. радио-релејац, ВЕС 21803, 1 извршилац
- 55. телефониста-линијаш, ВЕС 21803, 1 извршилац
- 56. оператор уједно возач, ВЕС 21310, 3 извршиоца
- 57. оператор система уједно возач, ВЕС 21310, 1 извршилац
- 58. радио-релејац уједно возач, ВЕС 21803, 1 извршилац
- 59. електротехничар уједно возач, ВЕС 22131, 1 извршилац
- 60. техничар за радио уређаје, ВЕС 22130, 2 извршиоца
- 61. техничар уједно возач, ВЕС 22203, 1 извршилац
- 62. оператер, ВЕС 21331, 3 извршиоца
- 63. оператор, ВЕС 23801, 1 извршилац
- 64. послужилац уједно техничар, ВЕС 21332, 2 извршиоца
- 65. оператор, ВЕС 21330, 1 извршилац

98. ваздухопловну бригаду

66. техничар за ваздухопловно наоружање, ВЕС 22201, 3 извршиоца

333. инжињеријски батаљон

67. командир одељења, ВЕС 21701, 1 извршилац

Центар за обуку КоВ

68. командир одељења тенковског уједно инструктор, ВЕС 21401, 1 извршилац

Центар за обуку везе и информатике

69. медицински техничар, ВЕС 22503, 1 извршилац

Центар за обуку РВ и ПВО

70. оператор уједно возач, ВЕС 21301, 1 извршилац

1. центар за обуку

71. командир одељења за обуку стрелца, ВЕС 21101, 2 извршиоца

2. центар за обуку

72. командир одељења за обуку стрелца, ВЕС 21101, 1 извршилац

УСЛОВИ КОНКУРСА

На конкурс могу учествовати лица која испуњавају следеће услове:

а) ОПШТИ УСЛОВИ

- да је пунолетан;
- да је здравствено и психофизички способан за службу у Војсци Србије;
- да има прописано образовање – средње образовање у трајању од четири године;
- да му раније није престајо радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа;
- да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- да није старији од 35 година живота;
- да је безбедносно проверен и да нема безбедносних сметњи за пријем у професионалну војну службу, у складу са прописима којима је уређено вршење безбедносне провере у Министарству одбране;
- да је одслужио војни рок са оружјем.

б) ПОСЕБНИ УСЛОВИ

- да је подофицир на одређено време;
- да је оспособљен за обављање одговарајуће војноевиденционе специјалности;
- да у током службе није негативно оцењено и да има просек службених оцена најмање „истиче се“;
- да има препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају, односно непосредно претпостављеног руководиоца;
- кандидати који конкуришу за формацијска места под редним бројем 6, 41, 48, 49, 53, 56, 57, 58, 59, 61, 70. (за возаче) да има дозволу за управљање моторним возилом за „Ц“ категорију.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Пријаву на конкурс, која треба да садржи основне личне податке, адресу и контакт телефон, кандидати треба да Управи за људске ресурси (Ј-1) Генералштаба Војске Србије, редовним путем преко непосредно претпостављеног старешине, доставе краћу биографију, јединицу, број и назив формацијског места за које конкурише и следећа документа:

- уверење о држављанству (оригинал или копија оверена у суду или општини – не старије од шест месеци);
  - потписану изјаву о прихватању распореда по потреби службе на целој територији Републике Србије (својеручно потписана изјава);
  - копију возачке дозволе (оверена у суду или општини) за лица која конкуришу на формацијско место возача (уједно возача).
- Конкурсна комисија прибавиће документа по службеној дужности од јединице у којој је кандидат на служби из њихових досијеа персоналних података по следећем:
- извод из матичне књиге рођених;
  - диплому о стеченом образовању;
  - потврду надлежног старешине о периоду обављања дужности подофицира на одређено време, у ком роду, односно служби и просек службених оцена у току службе;
  - препоруку старешине на положају команданта батаљона – дивизиона, њему равном или вишем положају;
  - мишљење главног подофицира;
  - налаз, оцену и мишљење надлежне војнолекарске комисије о здравственој способности за пријем у професионалну војну службу у својству подофицира;
  - безбедносну проверу за пријем у професионалну војну службу у својству подофицира.

Лица примљена у професионалну војну службу остварују сва права и обавезе у складу са *Законом о Војсци Србије*.

Рок за подношење пријава на конкурс је 8 (осам) дана од дана објављивања у магазину „Одбрана“.

Кандидат који је учествовао у изборном поступку има право да у року од 15 дана од дана пријема одлуке о избору кандидата изјави жалбу.

Некомплетна и непотпуна документа неће се узимати у разматрање, а документа кандидатима који не буду изабрани неће се враћати.

Све информације везане за конкурс могу се добити на сајту Војске Србије www.vs.rs, на телефон 011/2063-332 или локал 290-332. ■

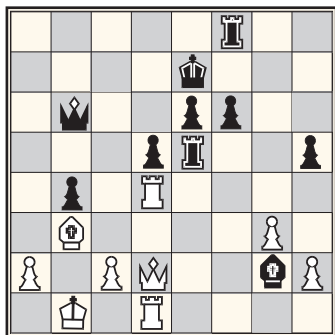

ИЗУЗЕТНА ПОБЕДА СЕРГЕЈА КАРЈАКИНА

Руски велемајстор Сергеј Карјакин је изузетном победом у последњем колу Турнира кандидата у Москви 28. марта 2016. године над Фабианом Каруаном обезбедио учешће у мечу за првака света са Магнусом Карлсеном. Доносимо ову партију у којој је Карјакин жртвовао топа за два пешака и приморао Каруану на предају у 42. потезу.

Сергеј КАРЈАКИН (Русија) – Фабиано КАРУАНА (САД) 1:0
 Турнир кандидата, Москва, 14. коло, 28. 3. 2016.
 Сицилијанска одбрана (Рихтер-Раузеров напад)

(1) e4 c5 (2) Sf3 Sc6 (3) d4 cxd4 (4) Sxd4 Sf6 (5) Sc3 d6 (6) Lg5 e6 (Карјакин се одлучио за оштру варијанту иако му је потребан само реми за пласман за меч за првака света) (7) Dd2 a6 (8) 0-0-0 Ld7 (9) f4 h6 (10) Lh4 b5 (11) Lxf6 gxf6 (12) f5 Db6 (13) fxe6 fxe6 (14) Sxc6 Dxc6 (15) Ld3 h5 (16) Kb1 b4 (17) Se2 Dc5 (18) Thf1 Lh6 (19) De1 a5!? (црни жртвује пешака на f6 али то бели не прихвата већ игра своју игру) (20) b3!? Tg8 (21) g3 Ke7 (22) Lc4 Le3 (23) Tf3 Tg4 (Каруана

Позиција:

Бели: Kb1, Dd2, Td1, Td4, Lb3
 пешаци: a2, c2, g3, h2 (9 фигура)
Црни: Ke7, Db6, Te5, Tf8, Lg2
 пешаци: b4, d5, e6, f6, h5
 (10 фигура)

жели да игра активно јер само победа води у меч за првака света, али позиција са краљем у центру има и одређени ризик) (24) Df1 Tf8 (25) Sf4 Lxf4 (26) Txf4 a4 (27) bxa4 Lxa4 (изузетно храбра одлука белог јер с једне стране квари пешачку структуру али с друге стране добија важно упориште за свог ловца белопољца) (28) Dd3 Lc6 (29) Lb3 Tg5 (30) e5!? Txe5 (Бели жртвује пешака у критичном моменту када се решава „бити или не бити“. Отвара се позиција и долази до иницијативе белог па је црни краљ на e7 угрожен) (31) Tc4!? Td5 (32) De2!? Db6 (33) Th4 Te5?! (Боље је било да је црни изменио топове на d1) (34) Dd3 Lg2 (35) Td4 d5 (36) Dd2

(види дијаграм)

(Критичан моменат. Црни је требало да игра 36...Le4 што му даје компликовану игру са неизвесним крајем) (36) ...Te4? (Црни прави грешку и долази у изгубљену позицију) (37) Txd5 exd5 (38) Dxd5 Dc7 (39) Df5! Tf7 (40) Lxf7 De5. Црни предаје јер следи матирање (41) Td7+ Kf8 (42) Td8+ Kxf7 (43) Dh7+ Ke6 (44) Dd7 мат!

Коњићеви скокови

Крените од обележених поља, као скакач у шаху, по путањи у облику слова Г, тако да добијете две народне пословице.

Ш-	т-	-е	
т-	-ј-	-ј-	-в-
-е	-т-	-е-	-ј-
-е-	-у-	-о-	-и-
	-н-	-о	-ђ-

Ш-	м-	-њ-	-о-
-а-	-м	-и	-о
-и-	-т-	-н-	-а-
и	-о	к-	-л-
-о	-с-	с-	о-

Решење судоку – водоравно – водоравно: 2-4, 8-9, 7-1-6, 8-9, 4, 2-5, 1-5-6, 3-7, 8, 5, 2-9, 6-8-4, 4-9, 6-1-7, 3-2, 3-6-2, 4-8, 1, 6, 3-5, 1-2-9, 3-5, 4, 8-7, 7-2-1, 9-6, 4-5.

РЕШЕЊЕ ШАХОВСКИХ ПРОБЛЕМА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА:

Проблем број 1: 1. f4 Kh1 (Lg2+, Lf1, Lg4...) 2. Dc1 мат (Tf3 мат, Th2 мат, Dg3 мат)

Проблем број 2: 1. Sc7 Kxc7 (Txc7, Lxc7, Td6, Sf6) 2. La5 мат (Dg8 мат, Dg8 мат, Dxd6 мат, Se6 мат)

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Припремио Жарко ЂОКИЋ

○	1	○	2	3	4	5	6	7	○	8	○	9	10	11	12	13	14	○	15	○	16	
17									18										19			
○		20									21										22	
23				24									25									
26						27									28							
29								30									31					
32										33										34		
35			36									37										
38					39								40									
41							42								43							
44									45										46			
○		47								48											○	
49				50									51									

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА ВОДОРАВНО: трошкост, тата-мата, кум, а, чврстина, официјал, р, НПА, Славонац, моралист, аерат, равнати, Акимов, сланити, идиличан, Кара, Кен Анакин, лопарина, ТП, ОР, патосати, оријентир, Рино, итератив, честари, аналој, литерата, тесар, јаничари, Атиљанка, Ичо, и, асанатор, Невистић, д, ћар, садмилица, Антимица.

ВОДОРАВНО:

17. Обрада тканине коју обављају апретери, 18. Прилично прост, 19. Сведок на венчању, 20. Острвљанке, 21. Млинарица, 23. Затвор, хапс, 24. заједно са 26. водоравно: битка на Видовдан 1389. године, између српских и османских снага, 25. Шведски краљ, Карло XIV, 27. Првобитан, главни, 28. Народни обичај када се певају коледске песме, 29. Кора, 30. Насеље код Рожаја у Црној Гори (претметнуто НАРЕДАТИ), 31. Морал (грч.), 32. Град у БЈР Македонији, 33. Новогрчки изговор слова „ета“, 34. Лична заменица, 35. Идентификација (скр.), 36. Генијални астроном, Никола, 37. Име америчког романсијера Веста, 38. Област, подручје, 39. Словенци из Анкарана, 40. Оматвати, 41. Дело Мирослава Крлеже, 42. Владисавкин имењак, 43. Зидарска алатка, 44. Цртати праве линије, 45. Чудни, атипични, 46. Префикс за дубоку старост, 47. Приближно стотини, 48. Накићени, 49. Војнотехнички институт (скр.), 50. Главна компонента централног нервног система, 51. Бразилски песник, Пауло (претметнуто НЕЛИМСКИ).

УСПРАВНО:

1. Залив Црвеног мора, 2. Град у Русији, на Дону, 3. Иницијали славне глумице Тејлор, 4. Пруга која повезује Токио и Осаку, 5. Учитељ одмила, 6. Одвојен од свог пара, 7. Место у Француској (обрнуто РОНА), 8. Дело песника, 9. Јавна кухиња у старој Турској, 10. Плурал (скр.), 11. Насеље код Крајева, 12. Лична заменица, 13. Пакосна иронија, 14. Место у Словенији (претметнуто ТРОН), 15. Питомац војне школе, 16. Соли метасилицијумове киселине, 18. Један од римских брежуљака, 19. Цепити воћке, 20. Борци у кориди, 21. Понекад, покаткад, 22. Мерило пређеног пута, 24. Роман Карела Чапека, 25. Присталице атанизма, 27. Пунити електричном струјом, 28. Спајање нитнама, 30. Велика црква, цркветина, 31. Грчка поп певачица, 33. Становница Ирана, 34. Врста украсног камена, 36. Име певачице Синатре, 37. Огрлица, 39. Име певача Рамацотија, 40. Светски првак у санкању, Тобијас (претметнуто ТРАА), 42. Текстилна индустрија Врање (скр.), 43. Наменски (скр.), 45. Иницијали фудбалера Митровића, 46. Техничке новине (скр.).

ВЕЛИКИ РАТ СРБИЈЕ КЊИГА 33

Владо Стругар, Милић Ф. Петровић
Тврди повез, ф. 16x23, 652 стр.
шифра: 111313; цена: 1.045,00 динара;
са попустом: 731,50 динара

Књига 33 је последња из едиције Велики рат Србије за ослобођење и уједињење Срба, Хрвата и Словенаца, у издању Главног ђенералштаба, штампане у Београду у Штампарској радионици Министарства војске и морнарице. Едиција је настала у периоду од 1924. до 1937. године и садржи историјску грађу насталу у ратним јединицама српске војске током Првог светског рата. Документи који се објављују у овој едицији прате рад српске, односно југословенске Врховне команде током Првог светског рата, све до 5. маја 1920. године. Књига 33 до сада није објављивана.

ОДБРАНА

МАРШ НА ДРИНУ

Јасна Јојић
Броширано, 23x21, 224 стр.
шифра: 111331; цена: 440,00 динара;
са попустом: 440,00 динара

Сећања на Први светски рат чувају бескрајни низови исписаних страница, пожутелих фотографија, књижевних дела, документарних и играних филмова, али је само једна композиција, једна мелодија која је и данас, сто година касније, у читавом свету препознатљива као садејство нота које симболизују јауке, сузе, бол, пркос и јунаштво наших предака, као и понос свих нас који се тог рата и данас, читав век касније, сећамо.

ОДБРАНА

НАЈВЕЋА КОМАНДНО-ТАКТИЧКА ВЕЖБА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

СВИ ПУТЕВИ „МОРАВЕ“

Командно-тактичка вежба „Морава 2016“, највећа у историји Војске Србије, почела је 23. маја и трајала је две недеље. Одвијала се на готово целој територији земље и у њој су учествовали сви видови и родови наше војске. Била је то прилика да се током вишедневних вежбовних активности провере оперативне и тактичке способности наших оружаних снага да планирају и воде операције одговора на кризу у условима какви се могу очекивати у реалној ситуацији. Места дешавања комплексних здружених тактичких вежби биле су сталне и привремене базе, вежбалишта и полигони, уз сталне покрете и поседања командних места изван мирнодопских положаја. Наши новинари и фото-репортери забележили су многе од тих активности, о чему говори и овај прилог.

ОДБРАНА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ

БРОЈ 146

ДАН ПРВИ

Сигналом за узбуну у раним јутарњим сатима, 23. маја, почела је, командно-тактичка вежба снага Војске Србије за реаговање, под називом „Морава 2016”. Томе је претходило наређење председника Републике и одобрење министра одбране.

У вежби су учествовале јединице од тактичког до стратегијско-оперативног нивоа – били су обухваћени оперативни капацитети копнене и ваздухопловне компоненте наше војске, а учествовао је и одређени број лица из резервног састава и јединице радне обавезе. Вежбом је руководио заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић.

Команде и јединице извршавале су задатке из прве и треће мисије Војске Србије. Циљ је био да се извођењем вежбовних активности у пракси провере организација, доктринарна решења, начела употребе, тактике, технике и процедуре команди и јединица Војске Србије.

Како би услови у којима команде и јединице извршавају задатке били што приближнији ратним, руководство вежбе предузимало је низ мера које вежбајућим јединицама знатно усложњавају извођење задатака, а које су командири и команданти морали да решавају како би постигли задате циљеве.

Логистичку подршку вежбајућим јединицама пружала је током свих дана Централна логистичка база.

Начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић обишао је првог дана вежбовно командно места Генералштаба у Јакову, а потом је са замеником начелника Генералштаба генерал-потпуковником Јовицом Драганићем током наредних дана био чест, понекад и изненадни посетилац, разним јединицама Војске Србије. ■

ДАН ДРУГИ

У оквиру командно-тактичке вежбе „Морава 2016”, команде и јединице Војске Србије изводиле су другог дана задатке у покрету, на сталним и привременим вежбаљима, полигонима и аеродромима, уз поседује командних места изван мирнодопских локација.

После вишечасовног ноћног марша до места одређеног за постављање главног телекомуникационо-информационог центра за потребе команде вежбе „Морава 2016”, везисти 4. батаљона Бригаде везе успели су да за веома кратко време остваре добијени задатак – да успоставе потребне сервисе и одрже непрекидност планиране комуникације руководства вежбе са јединицама и другим корисницима ТКИ система. У складу са захтевима команде вежбе и добијеним супозицијама, комуникација је успостављена у теренским условима, у уређеним и неуређеним објектима, са обе компоненте система и стационарном и покретном.

Резултати рада Бригаде су веома брзо видљиви, потребно је само затражити везу с неким од корисника телекомуникационо-информационог система и ако се она не оствари, нешто не штима. Срећом, то се још није догодило, а људи који раде те послове обећавају да таквих прома-

шаја неће ни бити. У то је уверен и командант Бригаде везе пуковник Љубиша Ђоловић.

– Најважнији задатак Бригаде везе јесте обезбеђење непрекидности телекомуникационо-информатичког обезбеђења за потребе Министарства одбране и Војске Србије, односно њених јединица. То је задатак који ми реализујемо и у редовним условима, с тим што су околности сада нешто сложеније од оних у касарни. Људство је обучено, активности се реализују плански, а искуство које ће млади припадници Бригаде стећи током вежбе заиста је драгоцен. Напори су, наравно, знатно већи него у касарнским условима, али су људи мотивисани и спремни да реализују све постављене задатке. Видљиво је то и после два премештања која смо реализовали током ова два дана, умор се осећа, али се мере безбедности на раду стриктно поштују. Све везе су успостављене у предвиђеном року, наставља се повезивање осталих јединица у телекомуникационо-информациони систем, тако да очекујемо успешну реализацију задатака – рекао је пуковник Ђоловић.

Док је у јединици врло као у кошници, стекао се утисак да, ипак, свако зна свој посао. У пуној ратној опреми, под шлемом и с оружјем, припадници Бригаде везе довршавали су уређење инфраструктуре, подизали антене, маскирали теретна возила, у којима је најмодернија радио-релејна, рачунарска и друга ТКИ опрема. Мада су на одредиште стигли после непреспаване ноћи и док интензивни радови још трају, заменик команданта батаљона мајор Славко Бурмазовић имао је времена за краћу изјаву:

– Ово је наше друго премештање од добијене узбуне. Све иде према плану. Специфичност Бригаде везе и службе телекомуникација јесте у томе да ми у сваком моменту морамо да будемо спремни за реализацију свих захтева у обезбеђењу телекомуникација. Ради остваривања тог задатка, наше јединице стациониране су и у редовним условима широм Србије, тако да за нас рад на терену није неуобичајен. Значај вежбе ипак је захтевао одређене припреме, које су у нашем батаљону трајале неколико месеци, а обухватиле су проверу возила, технике и уређаја потребних за успоста-

ву предвиђених комуникација и одржавање непрекидности телекомуникационо-информатичког обезбеђења и увежбавање људства у коришћењу најмодерније технике, како бисмо сваки задатак реализовали у што краћем времену – каже мајор Бурмазовић и наставља – захваљујући томе успели смо на терену да на време изградимо потребну инфраструктуру и успоставимо све предвиђене сервисе, како заштићене, тако и незаштићене врсте комуникација, попут интернета, рамка или класичне релејне, радио-релејне и телефонске везе. Жична веза остаје најпоузданија и најотпорнија на ометања, али свакако имамо обезбеђене и све друге врсте веза. Сигурност информација које се преносе обезбеђена је криптозаштитом, тако да су створени сви услови за ефикасно и сигурно командовање вежбом.

Иако је тек две године у јединици, потпоручник Марко Перковић, командир мешовитог вода везе, добро се снашао у једном од најважнијих задатака у досадашњој професионалној каријери. Вежбе попут ове, наиме, не памте ни много старији припадници Бригаде везе. Он каже да тај задатак захтева од свих њих, а посебно од најмањих старешина, највише залагања и напора. Драгоцен су и искуства која ће стећи током вежбе – доста је изазова јер се задаци реализују у реалним условима.

Током тог дана вежбе, на другом крају земље јединице Копнене војске реализовале су гађања из личног и колективног наоружања, уз увежбавање тактичких радњи и поступака. На Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“ код Ђуприје, део јединица Треће бригаде Копнене војске реализовао је тактичке вежбе са бојевим гађањима.

Припадници 98. и 204. ваздухопловне бригаде запосели су, ради стварања услова за пребазирање хеликоптерских ескадрила, спортске аеродроме „Дивци“ код Ваљева, „Трстеник“ и „Лесковац“.

На северу земље, у Првом центру за обуку у Сомбору и Команди за развој Банатске бригаде у Зрењанину започео је пријем лица из резервног састава, која ће наредних дана проћи обуку и гађања из средстава оклопних јединица. А у Сомбору је, после више година, ангажована и јединица радне обавезе за пружање помоћи у прихвату лица из

„Морава 2016”

резервног састава. Резервни састав ангажован је и у неким јединицама Копнене војске.

Ради провере способности за реализацију противавдухопловних дејстава, команда и јединице 250. ракетне бригаде за ПВД започеле су припремне активности, а део јединица бригаде запосео је ватрене положаје изван својих мирнодопских локација и превео средства ракетне технике у највиши степен приправности за дејство.

Тог другог дана вежбе генерал Љубиша Диковић, са члановима проширеног Колегијума, обишао је Први ракетни дивизион 250. ракетне бригаде за ПВД у касарни „Мајор Драгутин Гавриловић” у Зуцама, како би стекли увид у размештај, ред, организацију рада и способности тог дивизиона.

Током обиласка, генерал Диковић сагледао је обученост припадника јединице за превођење ракетне батерије из борбеног у маршевски положај и рад ракетно-техничке батерије на припреми ракета за борбену употребу.

За стање у Првом ракетном дивизиону начелник Генералштаба похвалио је све припаднике јединице и наградио команданта потпуковника Јована Кузмановића. ■

Трећег дана јединице Војске Србије изводиле су широм земље гађања, логоровања, обуку и припремне активности за дејства. Јединице Прве бригаде Копнене војске изводиле су тактичка увежбавања у Бачкој Тополи, Сомбору и Сенти, са тежиштем на оклопним јединицама, док су јединице Речне флотиле на Тиси код Титела решавале задатке блиске заштите пловних јединица и противминског претраживања реке.

Припадници Специјалне бригаде били су на стационарном логоровању у Делиблатској пешчари и на Јасеновим водама код Ниша. Циљ је био да се током тих активности провери оспособљеност команди за планирање и командовање у операцијама и готовост и обученост снага за хитно реаговање.

Јединице за подршку из састава 98. и 204. ваздухопловне бригаде реализовале су обезбеђење алтернативних аеродрома и спремне су за прихват хеликоптерских јединица које учествују на вежби.

Одељења за интервенцију Команде за обуку логорују на стрелишту „Кривул” код Зајечара.

ДАН ТРЕЋИ

Почела је и обука резервног састава. На стрелишту „Орешац“ реализовано је гађање из пешадијског наоружања, а у Сомбору се изводила обука на борбеном возилу пешадије БВП М80А.

Маршем и премештањем на резервне ватрене и радарске положаје, јединице из састава 250. ракетне бригаде за ПВД и 126. бригаде ВОЈИН заузеле су распоред

који им омогућава извршавање задатака везаних за осматрање ваздушног простора и успешну противваздушловну одбрану.

Део људства из састава 126. бригаде ВОЈИН налазио се на мирнодопским локацијама, док су две јединице заузеле резервне радарске положаје у пределима Фрушке горе и Малог Чемерника. Заменик команданта 126. бригаде ВОЈИН пуковник Драган Радовановић, у пратњи контролора мајора Драгана Трипуновића и Николе Танасковића, обишао је јединицу капетана Малише Петковића.

Јединица ВОЈИН из Ниша прво је извела марш у дужини од 130 километара, распоредила људство и средства на резервном радарском положају на Малом Чемернику, маскирала положаје и укључила се у осматрање ваздушног простора Југоисточне Србије са нове локације.

– Била је то права прилика да јединица капетана Малише Петковића провери своју способност да напусти мирнодопску локацију и у задатом времену буде спремна да се укључи у оперативни рад – рекао је пуковник Радовановић. – Нема сумње да су они на прави начин одговорили свим задацима и зато им одајем признање, поготово, јер су све планиране активности реализовали у сложеним земљишним и временским околностима које владају на високим надморским висинама.

Током трећег дана вежбе начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић и заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Јовица Драганић обишли су, у одвојеним посетама, део јединица које учествују на вежби, стекли увид у њихово функционисање и рад на новим локацијама, и издали задатке за наредни период. ■

ДАН ЧЕТВРТИ

ПОСЕТЕ ВИСОКИХ ЗВАНИЦА

Четврти дан командно-тактичке вежбе „Морава 2016” био је и дан посета највишег државног врха. Најпре су председник Републике Србије Томислав Николић, уједно и командант Војске Србије, и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић обишли део команди и јединица које учествују на вежби. На привремено поседнутом аеродрому „Дивци” код Ваљева, председник Николић и генерал Диковић обишли су припаднике летачког и техничког састава 204. ваздухопловне бригаде, који су пребазирани са матичног аеродрома „Батајница”.

Хеликоптерске јединице из састава 98. и 204. ваздухопловне бригаде, које учествују на вежби, извеле су тог дана прелет са мирнодопских локација на аеродроме „Дивци”, „Трстеник” и „Лесковац”, на којима су претходних дана логистичке јединице извршиле неопходне припреме за прихват хеликоптера.

Током дана руководство вежбе обишао је и министар одбране Зоран Ђорђевић. Руководилац вежбе генерал-потпуковник Јовица Драганић и најодговорнији официри из састава руководства информисали су министра о текућим активностима на вежби и наредним планираним догађајима. Министар је показао нарочито интересовање за функционисање логистичке подршке на терену, и изјавио да је задовољан што се вежба одвија по плану и без инцидената.

Раније тог дана, у Команди за развој Београдске бригаде у Јакову, командант пуковник Мирослав Стефановић информисао је

сао је министра о вежбовним активностима Команде и потчињених јединица, а потом су обишли јединице те команде које реализују вежбовне активности у рејону Бубањ Потока.

Након тих обилазака министар је посетио и касарну „Васа Чарапић“.

Током четвртог дана вежбе „Морава 2016“ команде и јединице Војске Србије наставили су да решавају задатке по сценарију вежбе на територији, унутрашњим пловним путевима и у ваздушном простору.

Тенкови, борбена возила пешадије, самоходне хаубице 122 mm, противавионски топови 30/2 mm, минобацачи и противоклопна лансирања оруђа ПОЛО М83 ангажовани су током увежбавања и тактичких вежби Треће бригаде Копнене војске на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде“.

На полигону „Боровац“ код Бујановца јединице Четврте бригаде Копнене војске увежбавали су борбу у урбаној средини, уз употребу савремене опреме за живе симулације, док су механизоване јединице из те бригаде започеле марш ка привременом полигону на Пештерској висоравни.

На Тиси код Титела понтонири Речне флотиле реализовали су задатке на обезбеђењу скелског и десантног места преласка реке, а бродови Флотиле изводили су противминска дејства.

Са резервних ватрених положаја широм земље, јединице 250. ракетне бригаде осматрају ваздушни простор и симулирају дејство по циљевима у ваздуху, спроводећи све поступке као у реалној ситуацији, осим самог лансирања ракете. На праћењу ситуације у ваздуху биле су ангажоване и јединице 126. бригаде ВОЈИН.

Одељења за интервенцију Команде за обуку решавају тактичке претпоставке у оквиру логоровања на стрелишту „Кривул“ код Зајечара.

На аутоматизованом тенковском стрелишту „Орешац“ обучавао се резервни састав Банатске бригаде на тенковима Т-72, док се у Бачкој бригади у Сомбору изводила обука резервног састава на борбеном возилу пешадије БВП М80А и борбеном оклопном возилу БОВ ПОЛО М83. ■

„Морава 2016”

ДАН ПЕТИ – НОВО КОМАНДНО

Генералштаб Војске Србије прешао је са мирнодопске локације у Београду на основно и резервно командно место, одакле ће наредних дана реализовати све задатке. А активности јединица Војске Србије и тог дана биле су многобројне. На Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде” припадници Треће бригаде Копнене војске и 98. ваздухопловне бригаде увежбавали су се за извођење тактичке вежбе с бојевим гађање „Лето 2016”. Наиме, дејствима по циљевима на земљи, авиони и хеликоптери 98. ваздухопловне бригаде пружали су подршку ојачаном механизованом батаљону из састава Треће бригаде Копнене војске током извођења нападне операције. На северу земље авиони МиГ-29 и МиГ-21 реализовали су ловачко-пресретачка дејства и извиђање из ваздуха.

Тенковске и механизоване јединице Прве бригаде Копнене војске увежбавале су се у Бачкој Тополи и Сенти, а у Сомбору су пешадијске јединице извеле тактичку вежбу с бојевим гађањем.

На маршу ка привременом полигону „Пештер” налазиле су се оклопне и механизоване јединице Четврте бригаде

Копнене војске, док је део јединица те бригаде са припадницима Специјалне бригаде изводио тактичка увежбавања на полигону „Боровац” код Бујановца.

Такође, јединице Специјалне бригаде изводиле су у Делиблатској пешчари, на полигону „Орешац”, и Јесенованим водама код Ниша део својих планираних активности – извиђање објеката у борбеном распореду непријатеља, борбу у урбаној средини и ослобађање талаца. Јединице Речне флотиле припремале су се за артиљеријска гађања на полигону „Тител”. На аутоматизованом тенковском стрелишту „Орешац” из тенкова Т72 гађали су резервисти Банатске бригаде, док је у Сомбору резервни састав Бачке бригаде имао обуку на борбеним возилима пешадије БВП М80А.

Обједињену слику ситуације у ваздушном простору свим корисницима обезбеђивала је 126. бригада ВОЈИН, а противваздухопловну одбрану територије – 250. ракетна бригада за ПВД.

Хеликоптерске јединице наставиле су са летачким активностима и увежбавањем посада.

Снимио Игор САМИНГЕР

Снимио Димитрије ОСТОЈИЋ

Током дана, начелник Генералштаба генерал Љубиша Диковић обишао је на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде” припаднике Треће бригаде Копнене војске и 98. ваздухопловне бригаде, који учествују на вежби, а потом и ужи састав Команде 98. бригаде на аеродрому „Лађевци”.

Пратећи увежбавања припадника Треће бригаде на Интервидовском полигону „Пуљанске ливаде”, генерал Диковиће рекао је:

– Данас сте извели вежбу механизовани батаљон у нападу. Погледајте ову технику коју сте ви употребљавали подржану са артиљеријом 122 mm, подржану из ваздушног

МЕСТО ГЕНЕРАЛШТАБА

простора. Сила је то. Ови системи у рукама војника као што сте ви гарантују безбедност нашој земљи. И срећна је свака земља која има овакву војску као што сте ви.

Неколико дана сте на вежбовним просторима. У различитим временским условима веома добро извршавали задатке, како ме је информисао ваш командант генерал Јелић, ја никада нисам сумњао у снагу и могућности Треће бригаде, подржану на начин како је данас било. Видели сте ефикасно дејство наших бомбардера, што враћа поверење у моћ и снагу и ваздухопловства да подржи КоВ у извршавању својих задатака. Изузетно ми је драго што добро радите. ■

ДАН ШЕСТИ – ТАКТИЧКА ВЕЖБА С

Снимио Димитрије ОСТОЈИЋ

На Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде”, 28. маја, припадници Треће бригаде Копнене војске извели су, уз подршку 98. ваздухопловне бригаде, тактичку вежбу с бојевим гађањем под називом „Лето 2016”.

Вежби су присуствовали заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић, команданти Копнене војске и Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране генерал-потпуковник Милосав Симовић и генерал-мајор Ранко Живак, начелници Управе за обавештајно-извиђачке послове и Управе за обуку и доктрину Генералштаба Војске Србије бригадни генерали Илија Тодоров и Маринко Павловић.

Ојачани 37. механизовани батаљон из састава Треће бригаде, којим командује потпуковник Грујица Вуковић, изводио је нападне операције уз подршку јединица РВ и ПВО, који су реализовале бојева гађања земаљских циљева. Имагинарног непријатеља представљало је укупно 220 циљева.

Према сценарију, после сигнала за почетак вежбе, извиђачка авијација извиђала је бојиште, односно предњи крај непријатеља. Након тога, уследио је налет ловачко-бомбардерске авијације како би пружили ваздухопловну подршку снага у нападу, коју је представљао ојачани механизовани батаљон. За њима су дејствовале противоклопна лансирна оруђа ПОЛО М83 са шест ракета типа „маљутка”. Након тога, уследила је артиљеријска припрема напада са минобацачима 120 mm и са батеријом самоходном 122 милиметара. Време лета артиљеријских пројектила са ватреног положаја, који се налазио на Венцу, у рејон циља на Крчору била је 31 секунда, а удаљеност од ватреног положаја до циља 9.800 метара.

Када је Команда батаљона добила информације од органа за извиђање да су се на 2.400 m појавили оклопни циљеви, командант батаљона одлучио је да дејствује по њима на великим даљинама из тенкова М-84... Након тога, дејствовали су хеликоптери, изводећи противо-

БОЈЕВИМ ГАБАЊЕМ „ЛЕТО 2016“

клопна дејстава на уоченим циљевима. Последња сцена била је санитарска евакуација хеликоптером Ми-8 једног повређеног војника из погођеног транспортера.

На крају, учесницима се обратио заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Јовица Драганић и честитао им на успешно изведеној вежби. Он је рекао да су учесници вежбе приказали војничку чврстину, вештину, коришћење тактике, технике и процедура.

– Циљ који је Команда Копнене војске поставила за ову вежбу данас, а уклапајући је у вежбу „Морава 2016“, остварен је у потпуности. И нас и вас очекују нови задаци, нова динамика и нови темпо ангажовања на вежби „Морава 2016“. Још једном похваљујем залагање, знање, вештину, руковођење и командовање на овој тактич-

Снимио Димиџрије ОСТОЈИЋ

Снимио Димиџрије ОСТОЈИЋ

ТЕХНИКА НА „ПАСУЉАНСКИМ ЛИВАДАМА”

На тактичкој вежби с бојевим гађањем „Лето 2016”, која се одвијала на полигону „Пасуљанске ливаде”, од средстава технике могли су се видети: тенкови М-84, борбена возила пешадије М-80А, противоклопна лансирана оруђа ПОЛО М83, самоходне хаубице 2С1 „гвоздика”, минобацачи 120 мм М75, оклопни извиђачки аутомобила БРДМ-2, Најатрактивнија дејства по циљевима на земљи обавила је 241. ловачко-бомбардерска авијацијска ескадрила „Тигрови”. Два „орла” била су наоружана са по четири шеснаестоцевна саћаста лансера А-57-16 невођених ракетних зрна БР-1/2, калибра 57 мм, док су два авиона истог типа имали подвешене фугасне бомбе ФАБ-100М80. Први пут од борбених дејстава 1999. године „орлови” су извели такозвана „тепих” бомбардовања, уз употребу чак девет популарних „фабовки”.

кој вежби. Стечена искуства преточите већ сутра у следећа обучавања и оспособљавања – истакао је генерал Драганић.

Своје задовољство изведеном вежбом изразио је и командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић, оценивши је као врло добру, реализовану веома квалитетно, у којој су њени учесници показали да Војска Србије има стручну, оспособљену и борбено спремну војску.

Ни бригадни генерал Миле Јелић, командант Треће бригаде Копнене војске није крио задовољство оним што је приказано на „Пасуљанским ливадама”, тим пре што су планирање и припреме за ту активност трајале јако кратко, са свим претходним тактичким вежбама с бојевим гађањем, што се ретко када изводи, али је, према његовим речима показало да је старешински кадар припремљен и увежбан за планирање операција, а професионални војници обучени за извођене борбених дејстава. Он је истакао да су старешине биле мотивисане, пожртвоване, упућене једна на друге и на војнике, а и војници на њих, па ни врло добар резултат вежбе није изостао.

Тог шестог дана вежбе команде и јединице Војске Србије решавале су бројне задатке и у другим крајевима земље.

На полигону „Боровац” код Бујановца припадници Четврте бригаде Копнене војске и Специјалне бригаде увежбавали су борбу у урбаној средини уз употребу опреме за живе симулације. У фокусу јединица Речне флотиле били су маневар бродова и припреме за гађања из бродског наоружања.

Авиони, хеликоптери, ракетне и радарске јединице ангажовани су на здруженом тактичком увежбавању РВ и ПВО. Припадници 252. ловачко-бомбардерске авијацијске ескадриле фиктивно су дејствовали авионима „супергалеб Г4” по радарским и ракетним положајима и аеродромима базирања, док су авиони МиГ-29 и МиГ-21 из 101. ловачко-авијацијске ескадриле изводили ловачко-пресретачка дејства.

На циљеве у ваздуху ловачку авијацију наводили су припадници 126. бригаде ВОЈИН, који су као и претходних дана са положаја изван мирнодопских локација осматрали ваздушни простор и обједињену слику ситуације у ваздуху достављали свим корисницима. Јединице 250. ракетне бригаде наоружане ракетним системима „куб” и „нева” фиктивно су дејствовале по ваздухопловима који симулирају налет непријатељске авијације.

Одељења за интервенцију Команде за обуку изводило је увежбавања у оквиру логоровања на полигону „Кривул” код Зајечара. ■

ДАН СЕДМИ ПОЛИГОН „БОРОВАЦ”

У оквиру реализације вежбе „Морава 2016”, седмог дана на полигону „Боровац”, недалеко од Бујановца, изведена је двострана тактичка вежба дела јединица Четврте бригаде Копнене војске и Специјалне бригаде на тему „Борба у урбаној средини”.

Вежби, чији је циљ провера способности команди за планирање и командовање у операцијама, као и провера готовости и обучености снага за реаговање, присуствовали су начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић и државни секретар у Министарству одбране Ненад Нерић, са сарадницима, чланови Колегијума министра одбране и начелника Генералштаба, команданти оперативних састава Војске Србије и представници локалне самоуправе.

Честитајући на успешно изведеној вежби постројеним учесницима, генерал Диковић истакао је да наша војска има оспособљене снаге за противтерористичку борбу.

– Ви решавате задатке опасности број једна. Данас, када говоримо о опасностима по безбедност људи, на првом месту је тероризам, чак и испред акцидентата и природних

катастрофа, које могу нанети озбиљну штету и угрозити здравље и животе људи. Против тероризма, који има одређене циљеве, као што су наношење великих удара, првенствено, цивилима и недужнима ради остваривања својих циљева, морате имати спремне снаге да се тој опасности „број један” у свету и супротставите. Како сте ви радили, ја ценим да наша војска има оспособљене снаге за противтерористичку борбу. Честитам вам на приказаној вежби. Идемо даље у вежбовне активности, а ово је само један сегмент. Водите рачуна о сопственој безбедности и да искористимо ово време да се још више у војничком, занатском смислу оспособимо, и да ми сами будемо сигурни да смо способни да реализујемо било који задатак. Кад смо ми сигурни, онда нема сумње да ће и грађани Србије бити сигурни у способност наше војске – нагласио је генерал Диковић додајући да по својој уставној улози, Војска Србије садејствује са снагама МУП-а у противтерористичкој борби.

Према речима команданта Четврте бригаде бригадног генерала Зорана Лубуре, реч је о показној двостраној тактичкој вежби нивоа чете, уз коришћење опреме

за симулацију погодака „MILES”, а њен садржај значајан је и актуелан због експанзије тероризма у региону и у свету, близине мигрантских рута, садејства јединица Копнене војске на спречавању терористичких активности и подршке цивилним властима на супротстављању невојним изазовима, ризицима и претњама.

На увежбавању, којим је руководио начелник штаба Четврте бригаде пуковник Слађан Стаменковић, уз савремени интегрисани систем „MILES”, коришћени су и беспилотна летелица „орбитер”, војнополицијска борбена возила, минобацачи, противоклопни ракетни системи „фагот”, а и друго наоружање које имају пешадијске и специјалне јединице.

У току активности, генерал Диковић и државни секретар Нерић обишли су, са сарадницима и члановима Колегијума министра одбране и начелника Генералштаба, и Центар за симулације на бази „Југ”, у коме је изведен део обуке учесника вежбе „Морава 2016”.

И тог седмог дана настављене су интензивне активности команди и јединица Војске Србије на вежби „Морава 2016”.

На основном командом месту Генералштаба Војске Србије боравио је током вечери заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Јовица Драганић, који је изразио задовољство организацијом рада на командном месту и дао смернице за реализацију активности у наредном периоду.

Припадници Четврте бригаде, осим извођења вежбе на полигону „Боровац”, на другом крају земље увежбавали су и извођење противпобуњеничке операције на привременом полигону „Пештер”. Са тактичким увежбавањима на полигонима и вежбалиштима наставиле су и јединице Прве и Треће бригаде Копнене војске, Специјална бригада и Речна флотила.

Јединице РВ и ПВО решавале су задатке у оквиру здруженог тактичког увежбавања, а у Комадни за обуку настављена је обука резервног састава. ■

ДАН ОСМИ

Истог дана, у оквиру вежбе „Морава 2016”, заменик начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић обишао је јединица које контролишу електромагнетски спектар и пружају електронску подршку вежбајућим јединицама. О реализацији активности у јединици, која задатке у миру и рату извршава непрекидно током целе године, реферисао је командант пуковник Зоран Ненадовић.

На маршу ка полигону „Петлово бојиште” код Пирота биле су оклопне, механизоване и артиљеријске јединице Треће бригаде Копнене војске, док су артиљерци Мешовите артиљеријске бригаде маршевале према привременом полигону „Пештер”, где су се већ неколико дана увежбавали припадници Четврте бригаде Копнене војске.

Део увежбавања која су изводили припадници Специјалне бригаде у Делиблатској пешчари, на полигону „Орешац” и Јасеновим водама код Ниша, јесте уништење терориста у руралној средини и извиђање објеката у борбеном распореду непријатеља.

Припадници РВ и ПВО наставили су са реализацијом задатака у оквиру здруженог тактичког увежбавања, а припадници Речне флотиле извели су на полигону „Тител” испитна гађања из бродског наоружања.

У ширем рејону Делиблатске пешчаре, јединице Гарде Војске Србије реализовале су покретно логоровање. Стационарни део изведен је на полигону „Пескови”, где су обављена припремна јединична бојева гађања, док је у „Пешчари” реализован покретни део и изведено тактичко увежбавање за колективне задатке.

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић обишао је осмог дана вежбе резервни састав Бачке бригаде, који се, у оквиру командно-тактичке вежбе „Морава 2016”, обучавао у касарни „Аеродром” у Сомбору.

У оквиру данашње обуке, резервисти су извели припремно гађање ручном одбрамбеном бомбом М75, реализовали обуку у вожњи борбеног возила пешадије БВП М80А, припреми за марш и борбу и познавању наоружања и опреме.

Са каквом посвећеношћу и дисциплином треба приступати обуци и увежбавањима, резервистима је пример дао генерал Диковић тако што је извео показно гађање ручном одбрамбеном бомбом М75 и заједно с њима учествовао у обуци на борбеном возилу пешадије БВП М80.

За постигнуте резултате у обуци, начелник Генералштаба унапредио је у виши чин више лица из резервног састава Бачке бригаде.

– Овде се јединице увежбавају за живот и рад у теренским условима, за узбуњивање, кретање по непознатом земљишту, извођење одбране и напада и обезбеђење командног места, док је круна обуке тактичка вежба са бојевим гађањем у рејону Десићи и „Пескови” – каже командир гардијског батаљона, мајор Марко Марјановић.

Поручник Горан Новаковић, из Батаљона војне полиције Гарде за обезбеђење објеката, каже да је основни задатак те јединице пре доласка на логоровање био да изврши претрес и обезбеђење рејона размештаја јединица.

Подршку јединицама Гарде пружао је мешовити логистички батаљон. Пре поласка с „Пескова”, одакле је колона војних моторних возила стигла у рејон „Пешчаре”, куварско одељење приставило је пасуљ, који је практично припреман у покрету.

– Припрема је сада у завршној фази и наши припадници ускоро ће имати топао оброк – каже капетан Милојко Николић, командир мешовитог логистичког вода, и додаје да је јединица опремљена ратном куварском техником и оспособљена да припрема храну у свим метеоролошким условима и на сваком месту. ■

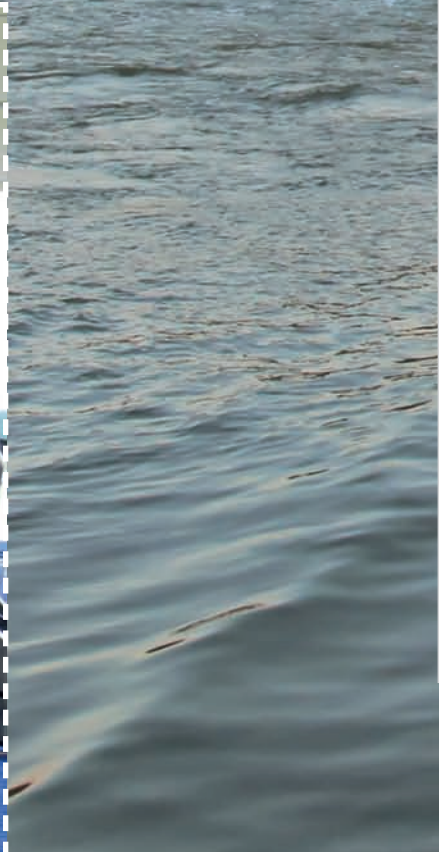

„Морава 2016”

Деветог дана, на привременом артиљеријском полигону „Тител” изведена је тактичка вежба са бојним гађањем под називом „Плави делфин 2016”. У њеној реализацији учествовали су припадници Речне флотиле. Тактичку вежбу са бојним гађањем, којом је руководио капетан бојног брода Венко Механџићки, начелник штаба Речне флотиле, са палубе командног брода „Козара” пратили су министар одбране Зоран Ђорђевић, начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симић и део старешине из руководства коадно-тактичке вежбе „Морава 2016”.

Проигравајући секвенцу заштите унутрашњег пловног пута и подршке дејствима сопствене пешадије здруженим противбродским артиљеријским и митраљеским дејствима, нишанџије на бродским противавионским топовима извели су гађања циљева на води, уз обалу, и на копну, уз истовремено ангажовање групе бродова, што изискује врхунску обученост целокупне посаде брода. Вештим маневром и отварањем прецизне, усклађене и готово ураганске топовске ватре из прамчаних и крмених топова речних миноловаца, патролних чамаца и бацача граната са јуришно десантних чамаца из састава 1. и 2. речног одреда, неутралисан је непријатељ и приступило се његовом гоњењу.

Према разрађеном сценарију, осмотрен је и дојављен пад рањеног члана бродске посаде. Њега су спасили рониоци 93. ронилачке чете, ангажовани током вежбе и на извиђању пловног пута и остваривању контакта са непријатељем. У гуменом чамцу марке „Zodiac”, снабденим моћним тридесеткиловатним ванбродским мотором, готово лебдећи изнад поприлично узбуркане површине Тисе, пришли су рањенику и извукли га из речних таласа.

ДАН ДЕВЕТИ „ПЛАВИ ДЕЛФИН 2016”

19

Снимио Будимир ПОПАДИЋ

„Морава 2016”

Оцену те вежбе дао је бригадни генерал Маринко Павловић, начелник Управе за обуку и доктрину Генералштаба Војске Србије. Он је истакао:

– Данашњом вежбом приказани су подршка Копнене војске и извођење нападне операције у склопу унутрашњих пловних путева. Тактички рад свих бродова и посада у саставу Речне флотиле био је врло добар. Као лице из руководства вежбе „Морава 2016”, у потпуности сам задовољан виђеним и с поносом истичем да је целокупна вежба изведена врло добро.

Након успешно изведених гађања и кратког предаха, следио је наставак вежбовних активности пребазирањем бродова из рејона Титела, четрдесетак километара реком Тисом, до полигона „Тараш”. Током пловидбе проиграване су бројне борбене секвенце.

Деветог дана вежбе „Морава 2016” начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић обишао је у рејону Делиблатске пешчаре припаднике Специјалне бри-

НА ОБУЦИ И РЕЗЕРВИСТИ ПОНТОНИРЦИ

На Дунаву код Бегеча изведена је и обука резервног састава 2. понтонирског батаљона. Реализоване су теме специјалистичке обуке понтонирских специјалности, послужилаца понтона, ванбродских мотора и возача-послужилаца. Резервисти су војни рок служили у понтонирским јединицама, а први пут су били на таквом виду обуке и војне вежбе.

АНГАЖОВАНЕ СНАГЕ И СРЕДСТВА

На вежби „Плави делфин 2016” учествовало је око 250 официра, подофицира и војника из састава Команде, 1. и 2. речног одреда и 1. понтонирског батаљона. Ангажован је и већи број пловила, међу којима брод посебне намене „Козара”, речна станица за размагнетисање бродова „Шабаци”, речни миноловци, десантно-јуришни чамци, речни патролни чамци, речни пловни пристан, као и две скеле носивости 60 и 40 тона, два амфибијска транспортера и алуминијумски чамци.

гаде, који су изводили садржаје тактичке обуке, и део јединица Гарде на покретном логоровању.

О реализацији активности у својим јединицама начелника Генералштаба информисали су командант Специјалне бригаде бригадни генерал Зоран Величковић и командант логорске просторије на којој је размештен део јединица Гарде мајор Марко Марјановић. Генерал Диковић стекао је тако непосредан увид у реализацију тактичке обуке тих јединица и истакао значај обуке у теренским условима.

И остале команде и јединице Војске Србије наставиле су да решавају задатке по сценарију вежбе „Морава 2016”. На полигону „Пештер” припадници Четврте бригаде Копнене војске, Мешовите артиљеријске бригаде и Специјалне бригаде изводили су тактичке радње и поступке за реализацију вежбе „Извођење нападне операције”, уз ваздухо-

пловну подршку авиона „орао” и „галеб” и хеликоптера Ми-8 и „гама” из ваздухопловних бригада РВ и ПВО.

Јединице Треће бригаде наставиле су марш према полигону „Петлово бојиште” код Пирота.

Са тактичким увежбавањима на полигонима и вежбалиштима наставиле су и јединице Прве бригаде Копнене војске, као и одељења за интервенцију Команде за обуку, која су била на логоровању код Зајечара. Резервни састав Бачке бригаде припремао се за извођење гађања из борбеног возила пешадије БВП М80А на стрељашту „Орешац”. ■

ДАН ДЕСЕТИ

На Аутоматизованом тенковском стрелишту „Орешац“, тог десетог дана вежбе било је веома живо. Осим припадника Специјалне бригаде и кадета Војне академије, на стрелишту су били и резервни припадници механизованог батаљона Бачке бригаде, који су реализовали комбиновано гађање циљева из борбеног возила пешадије БВП М-80.

После седмодневне интензивне обуке у Сомбору, једна чета тог батаљона извела је веома успешно гађање из спрегнутог митраљеза и топа 20 милиметара. Оцењујући постигнуте резултате, заменик команданта Команде за обуку бригадни генерал Јелесије Радивојевић истакао је велики значај вежбе и гађања не само за професионалне припаднике Војске Србије, већ и за припаднике резервних јединица који веома дуго нису реализовали сличну активност.

– После ових неколико дана које су резервисти провели у касарнама, на реализацији интензивне обуке, можемо рећи да смо у Команди за обуку задовољни њиховим залагањем. Иако су сви својевремено одслужили војни рок, прошло је доста времена од кад су носили униформу. И поред тога били су веома успешни у гађању из личног аутоматског наоружања, подсетили су се на гађање из тромблona, минобацача и фагота... Овде, на стрелишту „Орешац“ нишанције, односно оператори на БВП, реализовали су одељенско гађање, док је укрцни део БВП био у возилу. Успели смо да за само годину дана од формирања тих резервних састава реализујемо овако значајну активност и проверимо њихову обученост у гађању – најсложенијем

делу обуке. Команда за обуку, иначе, на вежби „Морава 2016“ учествује са снагама за реаговање, резервом и делом јединица декларисаних за трећу мисију Војске Србије – рекао је генерал Радивојевић.

Непосредно пред гађање војници механизованог батаљона Бачке бригаде обновили су садржаје неопходне за успешно гађање, а затим су још једном упозорени да максимално поштују мере безбедности. Командант механизованог батаљона Бачке бригаде мајор Дејан Столић рекао је да су резервисти механизоване чете, који су реализовали одељенско бојево гађање, доказали како су током краткотрајне интензивне обуке оспособљени за извршавање и тако сложеног задатка какво је комбиновано гађање на „редном броју 2“.

– Од почетка вежбе импресионирао нас је залагање свих припадника батаљона и њихова мотивисаност за реализацију и најсложенијих радњи. Ништа им није било тешко, врло брзо су се присетили свих тактичких радњи специфичних за најважније специјалности, попут нишанција и возача БВП. Гађање из пиштоља реализовано је за врло добру оцену, а сличан успех постигнут је и током реализације других војничких активности, попут маскирања, стројеве обуке и тактичких радњи појединца, групе и тима – рекао је мајор Столић.

На Дунаву код Бегеча у току је била обука резервног састава Другог понтонирског батаљона Речне флотиле, којом је руководио командир понтонирске чете капетан

Марко Радојчић. Том приликом, реализоване су теме индивидуалне и колективне специјалистичке обуке понтонирских специјалности – послужилаца понтона, ванбродских мотора и возача послужилаца.

Иако су сви војници из резервног састава одслужили војни рок у понтонирским јединицама, први пут су били на таквом виду обуке и војне вежбе.

– Припадници резервног састава су млађе старосне доби, имају веома добро предзнање стечено приликом одслужења војног рока и изузетно су мотивисани за рад. То се види и по томе како, готово рутински, на средини реке расклапају скелу носивости 80 тона на две, и обрнуто. Наша понтонирска јединица у потпуности може да рачуна на своје резервисте – каже капетан Радојчић.

Током десетог дана вежбе начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић присуствовао је вежби коју су на привременом полигону „Пештер” извеле јединице Четврте бригаде и Друге бригаде Копнене војске, Специјалне и Мешовите артиљеријске бригаде, уз ваздухопловну подршку 98. и 204. ваздухопловне бригаде.

Током нападне операције дејствовали су тенкови М-84, самоходне хаубице 122 милиметра, борбена возила пешадије БВП М80 и минобацачи... Фиктивно су дејствовали авиони „орао” и „супергалеб Г-4” и хеликоптери „гама”. Изведен је десант припадника Специјалне бригаде из хеликоптера Ми-8, а у зони операција патролирали су авиони МиГ-29.

Генерал Диковић одао је признање војницима и старшинама за успешно изведену вежбу и за одличне резултате наградио два официра и два војника из 46. тенковског батаљона Четврте бригаде Копнене војске.

Истог дана, инжењерци Друге бригаде Копнене војске, решавајући задатке из треће мисије Војске Србије у оквиру вежбе „Морава 2016”, ангажовани су на поправци три и по километра пута у селу Мишевићи код Нове Вароши, док су јединице Специјалне и Прве бригаде као и претходних дана изводиле тактичка увежбавања ван мирнодопских локација.

Јединице Гарде на покретном логоровању у Делиблатској пешчари увежбавају извођење одбране и напада и обезбеђење командног места претпостављене команде.

Припадници Првог складишног батаљона Централне логистичке базе формирали су код Краљева пољско складиште убојних средстава, одакле су били у могућности да снабдевају вежбајуће јединице артиљеријском муницијом за подршку и противтенковским минама.

Резервисти Бачке бригаде извели су гађања из спрегнутог митраљеза и топа 20 милиметара из борбеног возила пешадије БВП М80, док је на Дунаву код Бегеча била у току обука резервног састава Другог понтонирског батаљона Речне флотиле – послужилаца понтона, ванбродских мотора и возача послужилаца. ■

ДАН ЈЕДНАЕСТИ ВЕЖБА НА ПЕШТЕРУ

Снимио Димитрије ОСТОЈИЋ

„Морава 2016”

Председник Републике Србије Томислав Николић, министар одбране Зоран Ђорђевић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, са члановима Колегијума, присуствовали су двостраној тактичкој вежби са темом „Извођење нападне операције”, која је једанаестог дана вежбе реализована на привременом полигону „Пештер”.

У извођењу вежбе, чији је циљ био провера способности команди за планирање и командовање у операцијама и провера обучености снага за брзо реаговање, учествовали су припадници Четврте бригаде Копнене војске и део састава Друге бригаде, Мешовите артиљеријске бригаде, Специјалне бригаде, 98. и 204. ваздухопловне бригаде.

Оцењујући вежбу успешно изведеном, председник Николић истакао је да су већ скоро двадесет дана целокупан Генералштаб и све команде на терену, што значи да је војска спремна да ради редовно, припремајући се за све три своје мисије.

– Ви сте данас видели једну веома занимљиву вежбу која је показала како у садејству, више родова војске могу да се одбране, у овом случају, од терористичке групе – нагласио је председник Николић, подсећајући да припадници војске увежбавају и сценарија помоћи становништву у случају елементарних непогода и природних катастрофа, а такве вежбе, како је нагласио, прилика су да се научено провери на терену.

Обраћајући се постројеним учесницима вежбе, председник Николић поручио је да је као човек и грађанин Србије поносан на оно што су данас припадници Војске Србије извели, јер су здружено и под јединственом командом, апсолутно без грешке обавили задатак који није био нимало лак.

– Имам много поверења у нашу војску, а мислим да би ова вежба, снимљена и приказивана, грађанима Србије унела много више сигурности и осећај да смо потпуно безбедни са вама – нагласио је врховни командант Војске Србије, оценивши вежбу као „врло добру”.

Према речима генерала Диковића, у претходним данима, током извођења вежбе „Морава 2016”, јединице Војске Србије показале су завидну оспособљеност за извршавање задатака.

СЦЕНАРИО

Двострана тактичка вежба „Извођење нападне операције” почела је авијацијским извиђањем непријатеља. По наиласку на борбено осигурање непријатеља, извиђачке патроле размениле су ватру са њим, обишле борбено осигурање и известиле команданта борбене групе 4 (БГ-4). Пешадијска и механизована чета без вода, са тенковским водом, развиле су се и поселе линију блокаде.

У склопу ваздухопловне ватрене подршке напада, авијација је дејствовала по снагама непријатеља. Командант БГ-4 тражио је ватрену подршку (артиљеријску припрему напада) и наредио четата прве линије да крену у напад са линије блокаде. Чете прве линије извеле су напад, а потом је командант БГ-4 тражио ватрену подршку (артиљеријска подршка увођења резерве) и увео у напад тенковску чету без вода са механизованим водом (резерву). Затим је командир моторизованог логистичког вода ангажовао санитарску моторну возила ради евакуације повређених. На крају вежбе, спуштањем падобранског десанта, затворени су правци извлачења непријатеља.

Истог дана, на полигону „Пештер” одржана је и седница Колегијума министра одбране, а широм Србије команде и јединице наставиле су са тактичким увежбавањима у оквиру вежбе „Морава 2016”.

Припадници Речне флотиле реализовали су на полигону „Тараш” на Тиси други део вежбе „Плави делфин 2016”. У циклусу зоре, на преласку ноћи у дан, 1. понтонирски батаљон, ангажујући амфибијске транспортере и алумини-

јумске чамце, уз ватрену подршку бродске артиљерије, десантирао је, у првом таласу, пешадијске јединице на леву обалу реке. Након борби за мостобран и успостављања десантне основице, уследили су други и трећи десантни талас, уз очекивање налета и дејства непријатељеве авијације.

У другом делу вежбе, нишанције на противавионским двадесетмилиметарским прамчаним и крменим топовима

„Морава 2016”

извели су са речних миноловаца, патролних и десантно-јуришних чамаца контролно-тренажна и ваздушно-испитна гађања са воде на циљеве у ваздушном простору. Таква гађања изискују врхунску обученост нишанџија, који топовску ватру отварају по уласку циља – теглеће мете коју брзином од 400 километара на час вуче авион „супер-галеб” на висини од 500 метара – у сектор дејства и то прво прамчаним по боку, а потом и крменим бродским.

Подршку Речној флотили у реализовању гађања пружила је Команда 204. ваздухопловне бригаде.

– Организовање овако комплексне вежбе сложен је и захтеван посао. Како у Речној флотили редовно вршимо уважавања, јединице се у кратком времену припреме и за најсложеније активности, било да је реч, на пример, о бродским артиљеријским, митраљеским, или бродским подводним дејствима – истакао је командант јединице капетан бојног брода Андрија Андрић.

За све то време на вежби „Морава 2016” јединице 126. бригаде ВОЈИН непрекидно су пратиле ситуацију у ваздушном простору и наводиле авијацију, а ракетне јединице фиктивно су дејствовале по ваздухопловима након уласка у зону дејства.

У оквиру треће мисије Војске Србије инжењеријске јединице Друге бригаде Копнене војске поправљале су путеве у селу Мишевићи код Нове Вароши.

Са тактичким увежбавањима ван мирнодопских локација наставиле су и јединице Прве и Треће бригаде Копнене војске, Специјалне бригаде и Гарде, као и одељења за интервенцију Команде за обуку. ■

Снимио Димитрије ОСТОЈИЋ

ДАН ДВАНАЕСТИ

Дванаестог дана од почетка командно-тактичке вежбе „Морава 2016“, на полигону „Пескови“ код Великог Градишта изведена је вежба одељења за интервенцију Команде за обуку са бојевим гађањем, која је и својеврсно такмичење одељења посебне намене јединица тог састава.

Вежби су присуствовали заменик начелника Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Јовица Драганић и начелник Управе за обуку и доктрину бригадни генерал Маринко Павловић.

Том приликом проверена је тактичка и ватрена обученост одељења за интервенцију ка издвојеном објекту. Дејствовано је из аутоматске пушке, митраљеца, снајперске пушке и ручног ракетног бацача, а учесници су пре реализације гађања маршевали и савладали тактичку стазу, коју чине ватрена стаза и девет препрека.

Генерал Павловић, који је, као официр за планирање вежбе „Морава 2016“, имао задатак да оцени данашњу активност, рекао је да је то била добра прилика да се сагледа колико су одељења способна да изврше наменски задатак.

– Сходно том циљу, конципиран је и полигон, који представља насељено место где одељења за интервенцију изводе гађања, где се цени успех ватре и тактички рад. Успех

ватре је одличан, а тактички рад врло добар, што значи да ће оцена тактичке вежбе бити врло добра – каже начелник Управе за обуку и доктрину.

Главни подофицир Војске Србије заставник прве класе Милојко Милосављевић сагледао је место и улогу главних и првих подофицира у реализацији вежбе и истакао:

– Подофицири су носиоци индивидуалне обуке војника, а данашња вежба је највиши вид обучавања наших војника, коме је претходио мукотрпан рад на нашим полигонима, касарнама и учионицама, а чији су носиоци били управо подофицири Војске Србије – каже Милосављевић, и додаје да је задовољан како је прошла „круна обуке“ војника.

„Морава 2016”

Истог дана, на Интервидовском полигону „Пасуљанске ливаде”, припадници Мешовите артиљеријске бригаде из Ниша реализовали су тактичку вежбу с бојевим гађањем из топова 130 mm. Вежби је присуствовао командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић, са својим сарадницима, командант Мешовите артиљеријске бригаде пуковник Звонко Стојковић, представници Војне академије и резервних војних старешина из Алексинца.

Бојевим гађањима претходило је покретно логоровање, које је отпочело на полигонима око касарне у Нишу и наставило се на привременом полигону код Алексинца. Поред редовног састава у покретном логоровању, а потом и завршној вежби, учествовао је и део резервног састава једне њихове ратне јединице. Са њима је изведена најпре индивидуална, па колективна обука и на крају бојево гађање.

Руководилац вежбе на „Пасуљанским ливадама” био је потпуковник Слободан Васиљевић, помоћник команданта за операције, а извршиоци гађања мајор Горан Рангелов и резервни потпоручник командир батерије Срђан Ђирић, док је на ватреном положају на Венцу у улози заменика командира батерије био потпоручник Урош Половина.

После изведених гађања са ватреног положаја на Венцу, пред постројеним резервним саставом јединице, своје утиске изнео је командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић. Он им је честитао на врло добром изведеном гађању и поздравио их у име Команде КоВ и начелника Генералштаба.

– Традиционално је резервни састав Мешовите артиљеријске бригаде увек уз своју бригаду и увек будите поносни на своју артиљерију. Драго ми је да сте се одазвали позиви да присуствујете вежби. Ваш одзив је потврда да поштујете, осећате и волите Војску Србије – истакао је генерал Симовић.

По обиласку постројеног резервног састава генерал Симовић наредио је да се анализира њихов рад и да се део резервних официра и подофицира унапреди у више чинове, а војни обвезници произведе у чин подофицира.

Рад резервиста оценио је и командант бригаде, пуковник Стојковић, који је рекао да су професионално, одговорно, веома дисциплиновано и крајње коректно извршили све постављене задатке. Због тога је одлучио да одређен број људи награди.

У другим крајевима земље команде и јединице Војске Србије изводиле су тактичка увежбавања у оквиру вежбе „Морава 2016”. Припадници Специјалне бригаде и Жандармерије припремале су се за извођење противтерористичке операције на полигону „Орешац”, јединице Прве бригаде Копнене војске увежбавале су извођење напада на ваздушни десант, док је Друга бригада била ангажована на санацији путева у оквиру реализације задатака из треће мисије. ■

ДАН ТРИНАЕСТИ – „РАВЊАК”

Министри одбране и унутрашњих послова Зоран Ђорђевић и Небојша Стефановић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић тринаестог дана вежбе били су на војном комплексу „Равњак” код Крушевца, на коме су припадници Војске Србије, МУП-а Републике Србије, Министарства здравља и Црвеног крста Србије приказали један од модела заједничког деловања.

На полигону „Равњак” реализована је вежба „Помоћ цивилним органима власти на отклањању последица хемијског акцидента”. Вежбу су извели припадници Центра АБХО Команде за обуку, 246. батаљона АБХО Копнене војске, Националног центра за контролу тровања ВМА, Специјалне антитерористичке јединице, Националног криминалистичко-техничког центра и Сектора за ванредне ситуације МУП-а, Опште болнице из Крушевца и Црвеног крста. Учествовало је више од 250 људи и око шездесет ватрогасних, специјалних и моторних возила. На војном комплексу „Равњак” могле су се видети активности у ситуацијама великог акцидента, терористичких дејстава на хемијска индустријска постројења и терористичког напада у насељеном месту активирањем „прљаве бомбе” са токсичним и радиоактивним материјалом.

Старешине и војници Центра АБХО и 246. батаљона АБХО показали су да су у потпуности спремни за реаговање у извршавању задатака треће мисије, поготово у делу извиђања и деконтаминације зоне хаварије и терористичких напада и садејства са тимовима из МУП-а, Министарства здравља и Црвеног крста.

Министар одбране Зоран Ђорђевић истакао је да је та вежба једна у низу у оквиру командно-тактичке вежбе „Морава 2016”, те да приказује садејство Војске Србије, цивилних, владиних и међународних организација на уклањању последица од акцидентних ситуација.

– Захваљујем се свим учесницима који су показали оспособљеност и стручност да се изборе са терористичким претњама. Тероризма, на нашу срећу, у Србији нема, али ви сте потврдили да сте спремни да одговорите, уколико до тога дође. Учесници вежбе из Министарства одбране, МУП-а, Министарства здравља и Црвеног крста показали су да заједно и тимским радом могу да се изборе са тероризмом. Целокупне активности на вежби „Морава 2016” реализоване су на високом нивоу, а наредних година овакви видови припреме, обуке и провере ће се наставити – нагласио је Ђорђевић.

Снимио Саша ЂОРЂЕВИЋ

Током дана и остале команде и јединице Војске Србије наставиле су да на полигонима и вежбаљштима широм земље решавају задатке. На полигону „Орешац” припадници Специјалне бригаде заједно са Жандармеријом припремали су се за реализацију вежбе „Противтерористичка операција”.

У рејону Бачке Тополе припадници Прве бригаде Копнене војске наставили су са тактичким увежбавањима на извођењу напада на ваздушни десант, док је Речна флотила извиђала пловни пут Тиса – Дунав – Велика Морава. Инжињерци Друге бригаде ангажовани су на поправци пута у селу Мишевићи, а део јединица Гарде, који је већ неколико дана био на покретном логоровању, на полигонима „Пескови” и „Десићи” реализовао је одељенске тактичке вежбе с бојевим гађањем.

Снимио Саша ЂОРЂЕВИЋ

Снимио Жарко СКОКО

Припадници Првог складишног батаљона приказали су тог дана код Краљева вежбу „Расељавање 2016”. Приказу су присуствовали командант Централне логистичке базе бригадни генерал Петар Латковић, представници команди оперативних састава Војске Србије, а у оквиру наставно-стручне посете вежбу су посматрали и најмањи припадници базе.

Циљ вежбе био је да се припадници 1. складишног батаљона Централне логистичке базе обуче у поступку планирања и реализације расељавања материјалних резерви (убојних средстава) из стационарних објеката са мирнодопских локација на унапред одређене и уређене рејоне, ради њихове заштите од војних и невојних претњи.

За потребе реализације вежбе убојна средства из 1. складишног батаљона привремено су расељена у рејон формираног пољског складишта. Том приликом

смештено је више од 250 тона убојних средстава за артиљеријску подршку и противтенковних мина.

Вежба је реализована на основу Упутства за расељавање покретних средстава и Упутства за рад складишта убојних средстава уз потпуну примену прописаних мера заштите.

Пољско складиште убојних средстава организовано је за живот и рад у пољским условима. Формирани су сви потребни елементи складишта у којима је организован смештај људства, неопходне технике за извршење задатака и смештај расељених убојних средстава. Такође, спроведене су све прописане мере пиротехничке безбедности, заштите од пожара и заштите од осматрања из ваздуха.

Током извођења вежбе кључних елемената јединице „Расељавање 2016” реализована је провера обучености припадника 1. складишног батаљона издавањем конкретних супозиција за поступак у случајевима напада на колону моторних возила, удеса и превртања возила са УБС, одбране пољског складишта од непријатеља и диверзантско терористичких група, одбране од елементарних непогода и заштите од пожара.

Централна логистичка база обезбедила је и логистичку подршку вежбајућих јединица током вежбе „Морава 2016”. ■

ДАН ЧЕТРНАЕСТИ

Последњег дана командно-тактичке вежбе „Морава 2016“, на полигону „Оршац“ код Вршца реализована је тактичка вежба са бојевим гађањем тимова из противтерористичког батаљона Специјалне бригаде Војске Србије у садејству с тимовима из Жандармерије о теми „Противтерористичка операција“.

Вежби су присуствовали начелник Генералштаба Војске Србије генерал Љубиша Диковић, командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић, начелници Управе за обуку и доктрину и Управе за обавештајно-извиђачке послове Генералштаба бригадни генерали Маринко Павловић и Илија Тодоров, начелник Управе војне полиције пуковник Рајко Милованић, командант Специјалне бригаде бригадни генерал Зоран Величковић и високи представници Жандармерије.

Сценарио вежбе предвидео је неутралисање терористичке групе која је извела напад у хемијској индустрији и повукла се у рејон села Оршац на ободу Делиблатске пешчаре. Задатак је био да се група, у којој је и неколико појединаца са великим искуством у употреби експлозивних направа, блокира и уништи.

Циљ је био ослобађање таласа и неутралисање пронађених неексплодираних средстава. Задатак је извршен уз употребу хеликоптера, применом вертикалног маневра, уз ватрену подршку оклопних возила и из ваздуха.

Потпуковник Жељко Фурунџић, помоћник команданта за операције Специјалне бригаде, истиче да је реч о заједничка вежби из треће мисије Војске, уз употребу ваздухоплова РВ и ПВО и летачке јединице МУП-а Србије.

Снимио Игор САМИНГЕР

– Вежба је високог ризика, уз употребу бојеве муниције и коришћење оклопних возила, међу којима су била и она које смо видели први пут, јер су у развојном програму „Југоимпорта СДПР“. Успешно је завршена и од великог је значаја као искуство за наш будући рад – каже Фурунџић и додаје да је реч о првој заједничкој антитерористичкој вежби Специјалне бригаде и Жандармерије.

Капетан Иван Бонџић, из падобранске чете противтерористичког батаљона „Соколови“, каже да је циљ вежбе био и утврђивање степена обучености наших снага у борби против терористичких група, у сарадњи са јединицама Жандармерије.

„Морава 2016”

– Сличне тактичке вежбе спадају у редовне годишње активности, али ово је била посебна прилика због садејства са снагама Жандармерије, ради утврђивања степена наше усаглашености – рекао је капетан Бонџић.

Реч која се најчешће помињала протеклих дана била је садејство. Садејство родова, видова, служби, професионалних припадника и резервних састава Војске, Полиције и Жандармерије, и наравно народа. Јер без заједничког напора многе тактичке вежбе с бојевим гађањем на „Морави 2016” не би биле „врло добре”, а одбрана од „непријатеља” ефикасна.

Сви путеви „Мораве 2016” којим су се кретале јединице Војске Србије на крају су се слили у један – завршни. О њој ће се у јавности још причати и препричавати. Високе војне старешине ће је анализирати и оцењивати. И планирати нове сличне активности у будућности.

Прилог припремили:
Мира ШВЕДИЋ, Биљана МИЉИЋ,
Владимир ВЈЕШТИЋ, Душан ГЛИШИЋ,
Сања АНЂЕЛКОВИЋ, Иван БУЉУГИЋ
Будимир ПОПАДИЋ, Зоран МИЛАДИНОВИЋ и
Миливоје ТОМАШЕВИЋ
Снимили:
Душка СТЕФАНОВИЋ, Јово МАМУЛА,
и Даримир БАНДА